

0591915

p-82

06 JUN 2009

059

Բ-8

Ե. ՏԱՐԻ

• :: :: ԿԻԿՕԻ

• ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ •

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ :: ::

• 1915 •

« . . . Եկայք առ իս
ամենայն վաստակեալք եւ
յնոնաւորք, եւ ես . . .
դուաքմացուցից զձեզ »:

ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՕ

[Երեւան Խմբագիր, Երեւան Առաքեալ]

ԵՓՐԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ԳԶ. ԹԻՒ ՊԱՊԱԼԵԿ. ՊՈԼԵՍ

19.04.2013

13796

48

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԻՎ

ԿԻՎՈՒ 1915 Ի

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

059

✓

(Ե. ՏԱՐԻ)

Բ-82

ԿԸ ԳՐԷ, ԿԸ ԽՄԲԱԳՐԷ ԵՒ ԿԸ ՍՐԲԱԳՐԷ

Գ.Բ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

(ԸՆԿԵՐ ԿԻՎՈ)

... ՈՐ ԽԱՆԱՅԱՅ յԻՈ ԿԵԳԳԷՔ

(ԸՆԿԵՐ ԿԻՎՈ)

3968
1008
3630X

ԳՐԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ
72. ԹԻԻ. ՊԱՊԱԼԻ. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կ. ԳՈԼԻՍ

Տպագրութիւն ՇԱՆԹ Ղալաթիա

1915

ՓՈՒԱՆ... ՅԱՌԱԶԱՐԱՆԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ողջո՛յն 1915ին...

Անցեալ տարի ալ այս կերպով ողջունեցինք 1914ը :
Երբայ բարով ուրեմն 1914ը. այդ անհամ ու
միեւնոյն ասեմ սոսկալի տարին :

Բայց այնքան ալ մեկ կողմ չի նեւեմ 1914ը :

Քիչ մը քիչ օգտակար չեղաւ . ան չէ՛ր որ այս առ-
խարհը քիչ մը քեքեցուց . ան չէ՛ր որ քանի մը միլիոն
մարդիկ դեպի վեր դրկեց . ան չէ՛ր որ Հայերուն մեջ
4ուկես միլիոն քաղաքացեանք երեսան հանեց . կազը
մեզի 30 դուռի վառելի եւ տաքութիւն 10 դուռուցի կեր-
ցրելու տուաւ :

Սա իմ մասիս տա՛ն գոհ եմ 1914էն...

Առանց անոր մեմ ո՛ւրեք պիտի գիտայինք որ Գեր-
մանացիք էմեմ անուն գրահաւոր մը ունին, քե՛՛ Մա-
գուրեան լինեք, սարսափելի ճախճախուհներ են,
քե՛՛ Պելժեք բացի գործունեայ առեւտրականներ ըլլալէ
պատուականալ կոռուողներ են. քե՛՛ Բարիզէն զատ
Ֆրանսացիք մեկ քանի մայրաքաղաքներ ալ ունին ե-
ղեր... պահեստի, քե՛՛ միջազգային իրաւունք, դաւա-
գրութիւն, պայմանագրութիւն եւայլն պօս լաֆներ են ե-
ղեր եւ վերջապէս կարգ մը բաներ, զորս մարդ, ո՛չ է-
ստեան վարժարանի մէջ կը սորվի՝ Զապէլ Ասատուրի
եւրականութիւնը կարգաւորելու եւ ո՛չ ալ Շուկային մէջ՝
«Զարօքի» եւրականութիւնը հեզելով :

Աֆերիմ 1914:

«Ար Եա Եագրբր սանա, սիլան Եա...»

Կրնաս նե սանկ անգամ մըն ալ մեզի հանդիպե
Եւ նորէն պէլայի խօթ մեր գլուխը...:

Բայց կարծեմ հիմայ պիտի ըսէք քե՛ սա գրածդ
1914ի՝ ֆեմադասակա՛նը, 1915ի ներքողակա՛նը... քե՛
«Գիկօի Տարեցոյցին» յառաջաբանն է:

Ես ձեզի կը բողոմ. ինչպէս կ'ուզէի, այնպէս
հասկցէի. ես անանկ մէկն եմ որ փաղափայցիներու անձ-
նական ազատութիւնը կը յարգեմ...: Հետեւաբար ձեր
մեջէն ուզողը սա գրածս յառաջաբան կրնայ նկատել,
ուզողն ալ... պարզ յօդուած:

Հիմա անանկ բարակը փնտռելու ասեմք չէ:

Մեծականցիքի որ ես, ամեն օրի ձեզի քան Յո-
մանոց Տարեցոյց մը կուտայի. այս օրի Թրֆո-Ռուսո-
Ֆրանսա-հաբօնա-անգլո-պէլո-գերմանո-աւստրիակա-
նո-սրպո-գարաւադեան պատերազմին պատճառաւ, հա-
զիւ կրցի ուրք Յոմայի բուրք հարել, կրկին գինով,
ձեզի 1915ի Տարեցոյցը տալու համար:

Հետեւաբար Կիկօ Կայսեր պիւտեմն ալ, եւրոպական
տեղութեանց պիւտեմն նման, տեմն տեմն քան ունի եւ
այդ բացը գոցելու համար է որ ան՝ ուզեց իր հպատակ-
ներուն վրայ... երեւ զրուի տուր մը դնել, փոխարէնը.
սա յալկան օրերուն, քիչ մը ծիծաղ տալու համար:

Չեմ գիտեր քե՛ յաջողեցայ...:

Իմ պատուական հպատակներու սրամաղբութեան
կախում ունի. Երբ գրպանին լեցուն է եւ պատե-
րազմը կը տարուական իրենց ուզածին պէս, վստա
եմ որ կուտ ու կուտ պիտի խնդան...:

Հակառակ պարագային, վայ՛ Ե եկեր ինձի... վայ՛
Տարեցոյցիս... վայ՛ Կիկօի կայսրութեան...:

Կայսր՝ ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՕ

1915Ի

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

ՅՈՒՆՎԱՐ

Հակառակ ընդհանուր պատերազմին այսօր Կաղանդ
է, և հակառակ ընդհանուր քօքօզութեան՝ շատեր ըս-
տիպուած են, ըստ սովորութեան նուէրներ տալու:

Հարուստները մէյմէկ քէլլէ շաքար, կամ անտուկ
մը քարիւղ նուէր կը զրկեն իրենց բարեկամներուն և
բարեկամուհիներուն, իսկ էսնաֆները օխա մը փաթա-
թէս կամ բրինձ:

Աղջիկ մը իր նշանածէն, իրբեւ Կաղանդի նուէր
կը ստանայ չքեղ ու խոշոր մանեակ մը լուրիարով և սի-
տեռի հատիկներով շինուած:

Արեւմտեան ռազմադաշտին վրայ կը շարունակուին
շրջառիկ ճակատամարտները, ամէնքն ալ յառաջ կը
խաղան տառնց տեղերէն շարժելու:

Շուկային մէջ խանութպանները կը շարունակեն
առուուրէն մինչեւ իրիկուն նարտ խաղալ:

Ծնունդի այցելութիւնները տեղի կունենան ամենայն կանոնաւորութեամբ։ Ս. Պատրիարք հայրը պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ կ'ընդունի ազգային պաշտօնական մարմիններու ներկայացուցիչները և անոնց թիւն մը կ'ընէ ազգային ընդհանուր կայութեան վերայ, որմէ կ'իմացուի թէ ածուխը և փայտը սպառելու ժամ են Պատրիարքարանի մէջ, իսկ դրամը բոլորովին սպառած է արդէն։ Իսկ ցուրտերը հետզհետէ կը սաստկանան։

Նորին Սրբազնութիւնը կոչ կ'ընէ վարչութեան որպէսզի միջոցներ խորհի պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը սառելու անխորժ պատահականութենէն փրկելու համար։

Այս յայտարարութիւնը պաղ տպաւորութիւն մը կ'ընէ ներկաներուն վրայ։

Հայերէն մէկ քանի նոր օրաթերթներ լոյս կը տեսնեն յունվար ամսուան մէջ, որոնց ամենէն երկայնակեացը հազիւ շաբաթ մը կրնայ տոկալ տպագրելի, թղթավաճառի և գրաւարի պահանջներուն։

Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ա Ր

Զիւնաբեր հողմունք, և հակասական հեռագրալուրք։ Բոլոր ռազմադաշտերուն վրայ կոխը կատաղօրէն կը շարունակուի առանց արդիւնքի։

Լօրտ Բիշնէր Խորհրդարանին մէջ կը յայտարարէ թէ՝ ընդհանուր պատերազմը կրնայ երեք հարիւր տարի տեւել։

Շատ մը վաճառականներ իրենց խանութները օրը-ճարանի կը վերածեն և բաւական գործ կը տեսնեն։

Մեծաքանակ շաքար և քարիւղ կը սպասուի որ սակայն չեն գար։

Թերթերը քառորդ ծաւալով կը սկսին հրատարակուիլ թուղթի նուազութեան պատճառաւ։ Այս առթիւ անգործ մնացած խմբագիրներն ու գրաւարները լրագրավաճառութեան կը ձեռնարկեն։

Օրմանեան Սրբազան 800 էջերէ բաղկացած ուսումնասիրութիւն մը կը ղրկէ Երուսաղէմ՝ վանքին անցեալ, ներկայ և ապագայ կացութեան մասին։

Վահան Թէքէեան մէկ էջէ բաղկացած նամակով մը Եգիպտոսէն իր ամսականները կը պահանջէ։

Պատրիարքարանի մէջ երկու պաշտօնեաներ ցուրտէն կը սառնին։ Ուրիշ պաշտօնեայ մը անօթութենէ կը վախճանի և իբր նահատակ մեծ հանդէսով կը թաղուի։

Մէկ քանի վարժարաններու հոգաբարձութիւններ նիւթական անձկութեան պատճառաւ կ'որոշեն քառորդ ամսական վճարել ուսուցիչներուն։ Ուրիշ մէկ քանիներ ալ մէկ ութերորդի կը վերածեն ամսականները։

Օղիի սիրահարները մեծ միթինկ մը գումարելով կ'որոշեն խնդրագիր մը մատուցանել պատկանեալ իշխանութեան և աղաչել որ գինեաւորները զոնէ մինչեւ ժամը եօթը բաց մնան։ Այս առթիւ ոգելից բանախօսութիւններ կ'արտասանուին։

Մեծաքանակ ալիւր և բրինձ կը սպասուի։

Պատերազմի լուրերը կը շարունակուին յուսալից ըլլալ ամենուի համար ալ։ Կը կարծուի թէ ի վերջոյ բոլոր տէրութիւններն ալ յաղթական դուրս պիտի գան այս կռիւնէն։

Մ Ա Ր Տ

Օրերը կը օկսին երկնալ, բայց հասոյթի աղբիւրները հեռզհեռէ կը կարճնան:

Խանութպանները նարտ խաղալէ ձանձրացած՝ կ'որոշեն սկսածպիլ խաղալ ցերեկները:

Պատերազմը կը շարունակուի յամառութեամբ և մէկ քանի չէզոք տէրութիւններ ալ մէջ կը խառնուին:

Պ. Ասքուլթ ճառ մը խօսելով՝ կը յայտարարէ թէ՝ յուսալի է որ պատերազմը 5 տարիէն աւարտի:

Այս յայտարարութիւնը մեծ ուրախութիւն կը պատճառէ խաղաղասէրներուն:

Օրուան խօսակցութիւնները հետեւեալներն են.

— Յակոբ աղա ինչպէս էք:

— Ինչպէս ըլլանք վիճակնիս մէջտեղն է:

— Շաքարը քանի՞ն կ'առնես կոր:

— Շաքար կա՞յ որ առնեմ:

— Էյ ինչ կ'ընէք կոր առանց շաքարի:

— Սուրճը սառէ կը խմենք կոր... ալ վարժուեցանք աղէկ կուգայ կոր:

— Գործերը ինչպէս են:

— Շաքարի պէս... բնաւ չի կայ:

— Խանութք բաց է:

— Շաքարը քանի մը անգամ կ'երթամ կը բանամ կոր, բարեկամներուս հետ ծավլու կը խաղանք ժամանակ կ'անցունենք կոր... նոր լուր մը կա՞յ:

— Պատերազմը երկար պիտի տևէ կ'ըսեն կոր:

— Աղբար խայրը բան մը ըսէ դուն ալ:

— Լրագրին մէջ կարդացի:

— Աստուած վերջերնիս բարի ընէ:

Ա Պ Ր Ի Լ

Ընդհանուր պատերազմը կը շարունակուի: «Թայմզ» հաշիւ մը կը հրատարակէ որմէ կը տեսնուի թէ պատերազմի սկիզբէն իվեր 2500000 մարդ մեռած է, 3200000 մարդ վիրաւորուած է և 1500000 մարդ գերի բռնուած է. 82 զրահաւորներ ընկղմած են և 860 սաւառանակներ կորսուած: Պատերազմի ընդհանուր ծախքը կը հասնի մօտաւորապէս 100 միլիարդ ֆրանքի:

Իսկ այս ամենուն արդիւնքը տակաւին անորոշ, Բոլոր պետութիւնները հաստատապէս որոշած են պատերազմը շարունակելու:

*
* *

— Ինչպէս ես, Յակոբ աղա:

— Անցած ամառնէն քիչ մը աւելի գէշ:

— Գործերը ինձո՞ր կ'երթան կոր:

— Նրէկ թավլուէն երկու փարթի կորսնցուցի...

Վէլայի մը բռնուեցայ, վերջը չեկա:

— Զէթին եաղիին օխան քանի՞ կ'առնես կոր:

— Հիմա օխայով առուտուր բրած չունիմ, պէտք ըլլայ նէ 25 տրէմ կ'առնեմ կոր:

— Գիշերները ինչպէս առեն կ'անցնէք կոր:

— Մութը չի կոխած կը պառկինք կոր:

— Ինչո՞ւ համար

— Գարիւղն ու ձօմը սպառեցաւ:

— Տղաքը ինչպէս են, դպրոց կ'երթան:

— Զէ, տունն են, վարժարանը խնայողութեան համար փակուած է:

— Նղբայր, աս պատերազմը ե՞րբ պիտի լննայ:

— Ալ վարժուեցանք, կ'ուզէ լննայ, կ'ուզէ չլննայ:

“Ո՛վ է...”

ՆՈՐ ՄԻՋՈՅ ՄԸ

ԿՆՈՋ ՄԸ ՊԱՐԿԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՂԹԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Պատմութիւնը իմա չէ, այլ բարեկամի մը, իսկ պատմութեան հերոսը՝ բարեկամիս մէկ բարեկամն է:

Այս պարագան պէտք կ'զգամ շնորհակալութիւններ արտայայտել ինչպէս թուրքերու պատերազմին սկիզբը եղաւ — և միեւնոյն ժամանակ փառս մը ընծայեմ ճշմարտախօսութեան մասին:

Ուրեմն յառաջ:

Բայց ո՛ր կը խուճապէք, քաջարիւն բարեկամներս... ա՛հ իրաւ, մոռցայ թէ գինուորական ու պատերազմական շրջանի մը մէջ կ'ապրինք, և երբ լաւաջ գոյեցի, ինքզինքնիդ ռազմադաշտը կարծելով սկսաք վազել... Թշնամիին դէմ: Ո՛վ հայրենասիրութիւն:

Ուրեմն դէպի ետ...

Ահա՛ միակ խելացի և զգաստացուցիչ բացատրութիւնը՝ որ ոչ միայն կը փրկէ բանակները, այլ նաև ձեր համբերութիւնը:

Ահա թէ ինչ պատմած է բարեկամիս բարեկամը. —

Ես կրնեմք միշտ նկատած եմ շարժուն կամ անշարժ, փոքր կամ խոշոր ամրոցներ և զանոնք գրաւելու համար ըստ այնմ գործած ու յաջողած եմ, որովհետեւ, յայտնի է թէ, արդի զէնքերուն ու գիտութեան շնորհիւ չկայ ամրութիւն մը զոր անկարելի ըլլայ գրաւել: Բերդ մը ո՛րքան ալ անառիկ ըլլայ կարելի է անոր անկումը, բաւական է որ ունենաս համբերութիւն, տոկունութիւն, պաշար և լաւ նշանադրութիւն: Անպատճառ 42-նոց թնդանօթի խողովակներ ունենալու պէտք չկայ: Ամէնէն կարեւորը ռազմագիտութիւնն է որ պէտք է լարձակման կէտերը ճշդէ: Ամբոց մը գրաւելու զանազան գրութիւններ կան: Ոմանք կը պաշարեն ամէն կողմէ և ամենայնի կը յարձակին: Ասիկա պուլկարական դրութիւնն էր Էտիքէի առջեւ: Ոմանք մէկ կէտի մը վրայ կ'ուղղեն իրենց ուշադրութիւնը և կը ջանան հոն կէց ծակ մը բանալ, ներս մտնելու համար: Ասիկա գերման դրութիւնն էր՝ Լիէժի, Նամիւրի և Անվէրսի առջեւ: Իսկ կայ կռուիլ մըն ալ և այս իմ գրութիւնս է, որ է, խաղով յաջողիլ, բերդաքաղաքին պահակազօրքը հեռացնել կամ պատրել, ամբողջ թակարդով մը գրաւելու համար: Ասիկա ամէնէն քաղցրն է յաղթանակներուն, ինչպէս որ պիտի տեսնէք քիչ մը վարր:

Հոս պիտի լսէք շատ սովորական բաներ, որովհետեւ խոստովանեցէք որ իշխանէն մինչեւ հովիւը նոյն ձեւով և նոյն հողերանութեամբ կ'ընթանան այդ շրջանին մէջ, որուն «հանդիպում» կ'ըսեն:

Օրը սովորական, օդը սովորական և հանդիպումն ալ սովորական եղաւ: — Ծածրան, թրամուէյին մէջ, թիւնէլը կամ շողենաւը: Այս պայմանները նկատի ու-

Մարդիկ այնպես ինչպես ուր են...

ԵՐՈՒԱՆԴ ՍՐՄԱՔԷՇԻԱՆԼԵԱՆ

նենալով կրնամ գիտական եզրակացութիւն մը հանել թէ, շարժական բաներու մէջ է որ միշտ տիրապետող ամենէն շատ կը շարժին. չէ՞ որ սիրոյ հիմն ալ շարժումն է—եւ տէրը ինքնին շարժուն բան մըն է—: Արդեօք անոր համար որ ալ շարժուն մթնոլորտները կը խանգարեն մեր սիրտին մէջ արեան շրջանը. կ'ալլատեն մեր ջղային բնականոն վիճակը եւ ուղեգնիս ենթակայ տեսակ մը ընթարմացումի, կը կառչինք այդ նուրբ ընձիւղին, որ յաճախ կը կոտորի՝ երբ... կայարան ժամանենք:

Այդ կինը—որուն հանդիպիլս կարծեմ վերը հասկըցուցի—յամառօքն անտարբեր կը մնար իմ հետապնդումներուն: Իրմէ քայլ մը ետ, կամ յաճախ քայլ քայլի, կ'ըսէի այն ամէն բաները զորս կարելի է ըսել կնոջ մը, երբ ճամբան կը գտնուի, ճամբան՝ ուր յաճախ ճամբու կողմէն կ'ինքնը: Բայց անիկա իր ճամբան փոխելու նշաններ ցոյց չէր տար: Այնքան յամառօքն իր ճամբան կը շարունակէր, որ չէի համարձակեր ես ալ ճամբէն դուրս ելլելու: Ո՛չ խօսք, ո՛չ ժպիտ, ո՛չ իրկ գէթ արհամարական անկարկ մը, վանողական, վտարողական շարժում մը: Բար մըն էր—ա՛հ, աւելի լաւ է ել ամը, վասն զի գլխուն վրայ... տերեւներ ու ծաղիկ ունէր—որ կը քալէր եւ իմ պերճախօտութիւնս, սրամտութիւնս, քնարերգութիւնս անկարող կը դառնային դէմքին մէկ ջիղն իսկ շարժելու այդ կնոջ:— «Անգո՛ւթը», պիտի գոչէր հոս իսպէշերեան անուն մեծահանճար բանաստեղծը, բայց ես զգուշացայ այդ բառը գործածելու, որովհետեւ կը վախնայի թէ այդ պահուն քովս կը ցըցուէր Գրիգոր... Անգո՛ւթը իր քաղաքական ու ռազմագիտական անսպառ տեսութիւններով, որոնք թէեւ մեծ լոյս կը սփռեն Բանկալթիի կազինոյին մէջ, բայց

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ՌԱՐԻՋ
1828-1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ՌԱՐԻՋ
9 Byau վանսորձ 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԵԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստի 364 Միլիոն Ֆրանք
1911ին գանձուած ապահովագին 34 Միլ. Ֆր.
Մինչև 1911ի վերջը հատուցեալ ֆուսք 418 Մ. Ֆ.
Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երևի, Ընկե-
րութեան դրամագլուխն ու պահեստի դրամարն է
364 Միլիոն Ֆրանք որ հսկայ երաշխաւորութիւն
մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆի ապահովագրելոց:

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակա-
ցոյց. նպաստաւոր պայմաններ, անհամեմատ կեր-
պով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ր և է Ընկերութեան
պայմանները: Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը
ամենէն աժան գիներով, օրինակի համար՝

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԵՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ,
ԴՐԱՄՕԺՏԻ, ԷՂԻՆ, ԷՂԻՆ.
Ընկերութեան Դրամատունն է

ՕՍՄ. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Պոլիս, Ղալաթիա, Իւնիօն Խան

Գործակալութիւնը Թուրքիոյ գլխաւոր
քաղաքներուն մէջ:

մոմ մը իսկ չեն կրնար վառել իմ հետապնդած կացու-
թեանս վրայ, որ կը շարունակէր մութ մնալ՝ թշնամի
քաղաք մը մտնել ուզող մարտանաւի մը պէս:

Եւ ահա, ան—հարկաւ չմոռցաք թէ զինքը կը հե-
տապնդէի—մտաւ Բերայի կարեւոր փողոցներէն մէկը,
Եռայարկ, քարաշէն, պատշաճատեսիլ տուն մը: Ա՛հ, հո՛ս
ալ, տունէն ներս մտած բոպէին ալ գոնէ առ ի հետա-
քըքրութիւն չգիջանեցաւ երեսո նայելու, ինչպէս յաճախ
կ'ընեն կիները, արգահատական ժպիտով մը պսակելու
համար յուսաւորէալ դէմքիդ ապուշութիւնը:

Այդ պահուն զգացի որ հետեւեալ կարճ տեսարանը
կը ներկայացուի իմ անձնական թատրոնիս մէջ.—

Ուղեղս.—Ուրեմն ամէն ինչ կորած է...

Սիրսս.—Ո՛չ, տակաւին փորձէ. պէտք չէ ետ դառ-
նալ երբ խնդիրը սիրոյ և կնոջ մասին է:

Ուղեղս.—Որքեան՛կ իմ սիրտ, դուն յաւիտենապէս
կը խաբուիս և յաւիտենապէս նոյն յիմարն ես: Եկուր
մեկնիւնք այս տեղէն:

Սիրսս.—Ո՛չ, չեմ ուզեր մեկնիլ: Եթէ դուն զիս
հոսկից հեռացնես, կա՛յ աւելի գերազոյն բան մը որ զիս
դարձեալ հոս պիտի բերէ...

(Հանրային բեմին վրայ կրնայ Ուղեղիս գերը կա-
տարել Մնակեանը, իսկ Սիրտիս դերն ալ Շահինեանը):

Հետեւաբար, մեկնեցայ դարձեալ վերադառնալու
պայմանաւ:

Այս վերադարձները հետազոտութեան փորձերն էին
թշնամի դիրքը ճանչնալու համար: Բայց հակառակ ջան-
քերուս, ամէն քննութիւն սա արդիւնքը տուին թէ,
բերդը անառիկ էր... Ասիկա իրա՛ւ է որ կը տկարաց-
նէր իմ զինուորի խանդավառութիւնը, սակայն կ'ա-

ւելցնէր հրամանատարի ռազմագիտական յաւակնու-
թիւններս: Ուրեմն նոր կացութեան մը առջեւ նստի
դրութիւն:

Տիկինը սպասուհի մը ունէր: Արդեօք անկէ՞...
սկսիլ, գէթ ներսէն դիրք մը գրաւած ըլլալու համար:
Բայց ատիկա անփորձներու յատուկ ճամբայ մըն է, ու-
րովհետեւ կարելի չէ որ մարդ սպասուհիէն սկսի տիկինին
հասնելու համար, քանի որ այս համեստ արարածները
սեռական արժանապատուութիւն ունին յաճախ և սոս-
կալի մրցակիցներ են իրենց տիրուհիներուն: Մինչ պատ-
մութիւնը մեզի ցոյց կուտայ թէ, սպասուհիին հասնելու
ամէնէն ապահով ճամբան եղած է ու պիտի ըլլայ՝ տի-
րուհիին ճամբան: Եւ յաճախ, մենք տիրուհիները միջոց
չենք ընել՝ սպասուհի—նպատակը ձեռք բերելու համար:

Հետեւաբար—կարծեմ կրցի հասկցնել թէ—սպասու-
հին չպիտի փորձէի գրաւել, այլ տիրուհիին վրայ
պէտք էր որ խորհէի:

Շատ խորհեցայ, քիչ խորհեցայ, վերջապէս ուղեղի-
մէջ գաղափարի մը կայծակը փայլատակեց:

Հիմա անոր ներկայութեան կը գտնուէի:

Իր տունը գացած էի և սպասուհիին միջոցաւ խնդ-
րած որ ընդունի զիս՝ կենսական խնդրի մը մասին խո-
սելու:

Եւ ան ընդունած էր ազնուաբար:

Ս'հ, դեռ իր պատկերը կը թրթռայ աչքիս առջեւ:

Ճամբան տեսած կ'ընես աւելի նուազ կ'արժէր քան
իր արահին մէջ գրաւելի ու փափկաճաշակ հանդերձան-

քով նստած այս աստղկային էակը: Իր տեսքը աւելի
հրահրեց տարփանքս, ու սիրտս յորդեցաւ զգացուածով
մը... սիրահարուած էի...

— Նստեցէք պարոն, ըսաւ ան դաշնակային... ձայ-
նով մը՝ իր հրաշագեղ աչքերովը զննելով զիս:

— Շնորհակալ եմ Տիկին: Պէտք է որ ոտքի վրայ
խօսիմ ձեզի: Մի՛ կարծէք որ սովորական խնդրի մը
համար եկած սովորական մարդ մըն եմ: Ես ձեզի պիտի
յայտնեմ գաղտնիք մը... Ես գոհացուցիչ դիրք ունե-
ցող փոքր վաճառական մըն եմ: Սակայն դժբաղդու-
թիւններ եկան վաճառքերի գործս որ այսօր սպառնա-
լիքի տակ է...

— Թեոթոյ, հարցուց Տիկինը ձայնի հետաքրքիր փո-
փոխութիւնով մը:

— Հիմա տիկին, օոսկալի անպատուութիւն մը լինծի
կ'սպասէ... մօտ 30 ոսկիի պարտք մը եթէ անմիջապէս
չի վճարեմ պարտապահանջս պիտի անանկացնէ զիս և ես
այդ արատք մաքրելու և ընտանիքիս ու զաւակներուս
թշուառութիւնը չտեսնելու համար...

Տիկինին դէմքին վրայէն արգահատութեան դժնդակ
հով մը անցաւ: Կը խղճար վրաս, և միեւնոյն ժամանակ
նեղուէր որ նպաստի սպառնալիք մը ծայր կուտար:
Բայց ես զինքը փութացի ապահովել:

— Մի՛ կարծէք որ Տիկին եկած եմ ձեռնէ գրամա-
կան օգնութիւն խնդրելու: Ո՛հ, ուրիշ օգնութեան մը
կարօտ եմ, որ աւելի մեծ է քան դրամը: Այդ դրամը
մէկը խոտաացաւ ինձ հայթայթել, բայց խիստ պայմա-
նաւ մը...: Այն տեսակ պայմանաւ մը որ...

Լոռեցի, մինչ իր կիզիչ ախարկները հարցական ձե-
ւով մը զիս կը պարտաւորէին:

— Ախ տիկին, եթէ գիտնաք թէ ի՞նչ ծանրակշիռ ու ի՞նչպէս ըսեմ, աներեւակայելի պայման մըն է դժբախտաբար... Նախ մերժեցի, բայց յետոյ երբ յիշեցի այն թշուառութիւնը որ պիտի սպառնար իմ ընտանիքիս հէգէն և անպաշտպան անդամներուն... համակերպեցայ, աւելի ճիշդը համակերպեցայ փորձելու...

Տիկինն դէմքը առաւ անհամբերութեան ծալք մը և յարեց.

— Վերջը...

— Վերջը... տիկին չեմ համարձակիր... ո՛չ, անկարելի է որ ըսեմ... բայց... պէտք է որ ըսեմ... կը ներէք այնպէս չէ՞... շատ կը պաղատեմ որ ներէք, որովհետեւ անմեղ եմ... ա՛հ ըսեմ պիտի վերջապէս... պայմանը գիտէք ի՞նչ է... սա է թէ, ան կ'ուզէ ձեզի հետ տեսնուիլ, հի՛նգ վայրկեան առանձին խօսիլ միայն...

Շնչասպառ եղած էի և սիրտս անձկութեամբ կը բարախէր մեղքի մէջ բռնուած տարփաւորի մը սիրտին պէս:

Զայրոթի կարմիր ալիք մը խուժեց անոր դէմքին վրայ և հատկապէս բայց թրթռուն ձայնով մը գոչեց.

— Ի՞նչ համարձակութիւն... ի՞նչ անպատկառութիւն... դեռ կը լանդգնի՞ք...

— Ախ տիկին, ընդմիջեցի ծնրադրելով և ձեռքերս պաղատագին միացնելով, ներեցէ՛ք այս անպատկառ համարձակութեանս... գիտցէք որ ես այս սոսկալի քայլը աւր' մահու և կենաց պայքարի մը բողբոջեմ... մի՛ կարծէք թէ ես գէշ նպատակով մըն է որ եկած եմ... Տիկին գիտեմ թէ դուք պարկեշտութեան մարմնացումն էք, և զդատութեան դիցուհի մը: Զեր բարոյականը մաքուր

է ամառնային երկինքի մը կապոյտին և աղանձի մը պարանոցին պէս... Դուք այն հաղուագիւտ գոհարնեքէն էք որոնք կը փայլին հայ կնոջ համբաւի ապարօշին վրայ... ասոնք բոլորը գիտեմ, և ասոնց բոլորը գիտէ նաև ա՛յն որ զիս հոս շրջեց, և ճիշդ այս պատճառաւ է որ շրջեց...

— Անխղճ, որ կ'ուզէ շահագործել քու թշուառութիւնդ: Ա՛յ, ելէք գացէք...

— Տիկին, ոտքերնիդ պազնեմ, մի՛ վտարէք զիս... յիշեցէք որ ձեր խիղճին ի՞նչ ծանր բեռ մը պիտի ըլլայ երբ լսէք թէ վաղը վերջ տուած եմ այս դժբաղդ կեանքիս և ընտանիք մը ամբողջ անօթութեան ճիրաններուն և անպատկառութեան է մատնուած... ա՛հ տիկին խնայեցէք գոնէ անմեղ ու անգիտակ զաւակներո՛ւ... խնայեցէք, մեղմացուցէք ձեր սիրտը, թող ձեր գորովը շարժի և ես յաւէտ երախտապարտ պիտի ըլլամ և անձնուէ՛ր ամբողջ կեանքս ձեզի ծառայելու համար... զթութիւն տիկին, կաթի՛լ մը գթութիւն և փրկուած եմ...

Իր դէմքին հանգոյցները քակուեցան և աչքերը խռնուեցան խորութիւն մը ստացան: Այդ պահուն բարութեան և շնորհի դիցուհի մը, էր կարծես: Առիթն էր, Տկարացած պահուն հարկ էր հետապնդել՝ յաղթանակը ապահովելու համար:

— Եւ յետոյ տիկին գիտէք որ, ան սովորական ու գոեհիկ մէկը չէ, Յիմարի մը պէս կը սիրէ ձեզ և այնքան յուսահատ է որ իր յուսահատութիւնը ուրիշ յուսահատութիւնով մը ուղեց ամոքել... տիկին արիւնը արիւնով մի՛ լուաք: Խղճացէք նաև այդ երիտասարդին որ երբ ձեր վրայ կը խորհի ժամերով կ'արտասուէ և կեանքը մութ կ'երեւի իրեն... հակառակ անոր որ դիրքի

տէր է և շատ մը կիներ կը փափաքին իրեն բարեկամանալ, իր աչքին ո՛չ մէկը կ'երեւի՝ բացի ձենէ... Անիկա ոչ իսկ կը համարձակի գրել ձեզի՝ վախճանով որ կը վերադառնա և կամ նամակը կը յայտնուի, ինչ որ բնաւ չուզեր. որովհետեւ գաղտնապահ է գերեզմանի մը պէս և աւելի լաւ կը համարի իր գագացումները սիրտին մէջ թաղել քան թէ հրապարակային ամօթի մը ենթարկել, Ան քանիցս փորձած է մօտենալ ձեզի, բայց ո՛չ իսկ իր երեսը նայած էք, և ան հիմա, իրեն համար ամենամեծ երջանկութիւն կը համարի երբ հեռուէն ձեզ դիտէ և ձեր քայլերուն հետքին վրայ իր երազին ծաղիկները ցանէ...

Ժպիտ մը, թեթեւ, աննշմար և վարդադոյն ժպիտ մը խաղաց իր շրթունքին եզերքը...

— Հաւատացէք տիկին, որ ես այս աստիճան սառտիկ սիրոյ չէի պատահած... ան կը գոհանայ ո՛չ թէ խօսքով մը, ժպիտով մը, ակնարկով մը, այլ մի՛ միայն հեռաւոր եւ անյոյս դիտելով մը... Դուք թանկագին արարած մը, թանկագին սիրտի մը եւ սիրոյ մը աստուածը եղած էք... և գեղանի, երիտասարդ, սրամիտ ու զարգացած պաշտող մը ունիք. մէկը՝ որուն շուրջ շատ մը ծանօթ ընտանիքներ ակնկալութիւններ կը սնուցանեն... զթուրթիւն տիկին թէ՛ ինծի և թէ՛ անոր համար...

Տիկնոջ կոհակագեղ կուրծքը բարձրացաւ, իր հետը բարձրացնելով նաեւ սիրտիս անձկութիւնը և փղոսկրեայ դաստակը համակերպիկ շարժումով մը իյնալով բազկաթուռն թեւին վրայ, իր հարսնածաղիկ շրթունքները բացուեցան և մեղմ ու շնչաւ ձայնով մը սա հարցումը թուաւ.

— Ո՛վ է այդ երիտասարդը...

(Ո՛վ եր... : Ահ, այս հարցումը օղակն էր որ հանգոյցը պիտի քակէր, առաջին բերդը ամրոցին՝ որ կ'իջնար... ասիկա անձնատուութեան վարանքն էր ճարտար խոյանքին առջեւ...

(«Ո՛վ ե», հարցում՝ որ իր երիկամունքին խորէն կուգար և սիրտը ողողելով դուրս կը սահէր և իր ջերմութեան մէջ կը հալեցնէր զգաստութեան, պարկեշտութեան և ողջախոհութեան սառը...)

(«Ո՛վ ե»... : Դեռ կը հնչէ այս նեղաշնակ հունչը իմ սիրտիս ամենախոր ծալքերուն մէջ...):

— Ո՛վ է այդ երիտասարդը:

Հարկ էր անմիջապէս յայտնել, ելեկտրականացնել իր թռթռումի սկսող հոգին:

— Այդ երիտասարդը ես եմ պաշտելիս... Գօչեցի, ու խոյացայ իր մօտը. ծունկի եկայ, յափշտակեցի իր հրեշտակային ձեւքը և խանդավառութեան արցունքներով ու համբոյրներով ողողեցի դայն...

Հարկ է ըսել թէ այս ռազմագիտութիւնը ինծի պարգեւեց կեանքիս ամէնէն երջանիկ շրջաններէն մին, և ես, անկէ յետոյ, մէկ երկու անգամ ալ առիթը ունեցայ նոյն ռազմական խաղը խաղալու:

Ահա ձեզի ռազմագիտական դաս մը որ չկայ ո՛չ Մոլթեի և ոչ ալ Թոֆոի ծրագիրներուն մէջ:

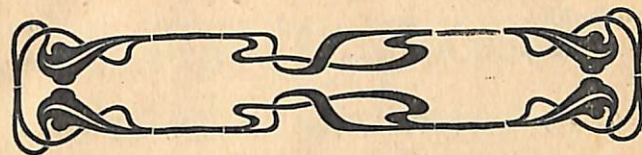
— Յառաջ ուրեմն երիտասարդներ. յաղթանակը մի՛շտ առջեւն է:

ԽԱՅԱԳՈՐ

Մարդիկ այնպես՝ ինչպես ու եմ...

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱԼԽԱՍ

ԽՁԵՑԷՔ ՁԵՐ ՅԱՐԱՐ ԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խզելու ատենն է...

Ասկէ աւելի աղէկ ատեն երբ պիտի գտնէք՝

Ամէն մարդ զբաղած է և ոչ ոք ձեզի պիտի հարցնէ թէ՛ ի՞նչ կ'ընէք՝

Ես արդէն իմ բոլոր յարաբերութիւններս խզեցի, նմանելու համար առնուազն Պելժիոյ վսեմագաթիւ դեսպանին որ իր կարգին մեզի հետ խզեց իր յարաբերութիւնները և բռնիքները առնելով իր երկիրը մեկնեցաւ, որ ռակայն առայժմ յայտնի չէ թէ՛ ո՞ր կողմը կը զբոսնուի, մեր գիտցած աշխարհագրութեան քարտէսներուն վրայ...

Հետեւաբար առտու մը կանուխ արթնցայ և յաջորդաբար յարաբերութիւններս խզեցի, նախ՝

Մեր դրացի նպարավաճառ Պօտոս աղային հետ, որուն ի՞նչ մեղքս պահեմ, քանի մը դրուշ ալ պարտական էի և արդէն առիթի կ'ոպասէի.

Յետոյ յարաբերութիւններս վերջնականապէս դադարեցուցի՝ Օր. Այսինչ Այսինչեանի հետ, որ օրըստօրէ իր

պահանջները կը խառնուէր և կ'ապառնար չեմբուսի
հարաքերիով մը պաշարել... ալ գրական, որ արդէն
առանց ատոր ալ միշտ պաշարուած է... առնելիք որ-
ներէ:

Միանգամ ընդ միշտ խղեցի յարաբերութիւններս...
շաքարի բոլոր տեսակներուն հետ և դեպքաններս ան-
միջապէս ետ կանչեցի և որոշեցի շաքարի տեղ, մեր
տիկնոջ աշտերը իբր այն գործածել:

Դաշնագիրները որոնք կնքուած էին իմ ու... գրք-
պանիս միջև, 1914 Օգոստոս 15էն ի վեր ամբողջովին
խզուած են:

Իսկ մեր բարեկամական յարաբերութիւնները իրենց
թաթուղտուն կը պահպանեն... տասնոց սրճարաննե-
րուն հետ, պանիր-հացին հետ, ճիւղեր քէպապիին և տաս-
նոց տիւզին ու մաթիքային հետ:

Ձգտուած են յարաբերութիւնները իմ ու տանտի-
րոջս միջև, որ սկսած է ռաբակոծել, մեր յառաջապահ
բանակները, մեզի դիրքերէն դուրս հանելու և բաց
դաշտին վրայ՝ մեյտան մուհարեպետի մը մղելու համար:

Իսկ պատուական յարաբերութիւններ կան ու կը
մնան ընթերցողներուս հետ և որոնք կը յուսամ որ եր-
բեք մտքերնուն չեն անցներ խղել իրենց յարաբերու-
թիւնները... Կիկօի Կայսրութեան հետ:

ԵՐԶԱՆԻԿ ԸԼԼԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՌՈՂՋ ԸԼԼԱԼ ՊԷՏԲ Է

Եւ առողջ բլլալու համար պէտք է լաւագոյն
թիւիկներու ու լաւագոյն դեղագործներու դիմել:
Եւ ո՞վ աւելի խղճամբ ու աւելի գործին գիտակ
է, քան Շիւլիաբեանի դեղագործը՝ Գ. ՄԵՍՐՈՊ-
ԵԱՆ, որ իր ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԴԵՂԱՐԱՆՈՎ, արդէն
օա՛ս արդար համբաւի մը թիւացած է:

Բոլո՛ր Շիւլիցիներուն, Նեանքացիներուն, եւ
Ֆերիզիւղցիներուն համար ՄԻԱԿ յանձնարարելի
եւ վստահելի դեղարանը

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԴԵՂԱՐԱՆՆ Է

որուն Տերն ու ՏԵՐԿԵՆ Է Պ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ Եւ ուր
կը գտնուին ամեն կարգի բարձր դեղեր:

Թիւիթօնի թիւ 1614

Մ Ա Յ Ի Ս

Հանդիսաւոր բացում Ազգային Ժողովի նոր տարե-
շրջանին։

Դարբիէլ էֆ. Նորատունկեան ի բացակայութեան
առաջին ատենապետ կ'ընտրուի։

Գասպար էֆ. Նեմցէի առաջարկութեան վրայ՝ Ժո-
ղովը յոռնկայա շնորհակալութիւն կը յայտնէ նորին
վսեմութեան՝ նախորդ նստաշրջանի դադարի միջոցին ա-
նոր մատուցած ծառայութիւններուն համար։

Երկրորդ ատենապետ կ'ընտրուի Միհրդատ էֆ.
Հայկազն, որ իսկոյն դիւանին վրայ կը բարձրանայ և
բարձրագոյ ճառ մը կը խօսի իր երախտագիտութիւնը
յայտնելու համար։

Արիկ էֆ. Մուպահեան Մայր Դիւանի այս կազ-
մութենէն դժգոհ՝ հրաժարական կուտայ քարտուղարի
պաշտօնէն։

Ժողովը կ'որոշէ ամիս մը շարունակաբար նիստ գու-
մարել Երուսաղէմի խնդիրը լուծելու համար։

Կը կարդացուի Թէքէեան կֆէնտիի մէկ նամակը ո-
րով իր լեանեալ ամսականները կը պահանջէ։

Գասպարեան էֆէնտիի առաջարկութեան վրայ՝ նա-
մակը կը զրկուի Իրաւասութեան դիւանին։

*
* *

Ուսուցիչ մը իր ամսականը պահանջած ըլլալուն
համար փառաւոր ծեծ մը կ'ուտէ թաղական խորհուրդի
անդամներէն և այս առթիւ շատ մը ցաւակցական նա-
մակներ և հեռագիրներ կ'ստանայ։

Այդ ցաւակցական արտայայտութիւններով կը մաքրէ
նպարավաճառին ու հացագործին հաշիւները։

*
* *

Պատերազմը կատաղօրէն կը շարունակուի Արեւ-
մրեան, Արեւելեան, Հարաւային և Հիւսիսային ռադ-
մադաշտերուն վրայ առանց որոշ արդիւնքի։

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

Տօթաբեր ջերմութիւն։

Գիւղ երթալու ծրագիրներ կը շինուին ու անգոր-
ծադրելի կը մնան։

Ազգային Ժողովը իր նիստերը կը գաղութէն տաքե-
րուն պատճառաւ։

Պատերազմի դաշտերուն վրայ վճռական դարձողու-
թիւններու կը սպասուի։

Լուրերու միօրինակութենէն ձանձրացած՝ ընթեր-
ցողները հին թերթեր կարդալով կը գոհանան։

— Յակոբ արա, այս տարի Դընալը կ'երթա՞ս կոր։

— Չէ՛։

— Վասփորի՞ կողմը պիտի երթաս։

— Չէ՛։

— Գիւղ երթալու միտք չունի՞ս։

— Արդէն գացինք։

— Վա՛յ, ո՞ր կողմ։

— Մեր տանը վերի կողմը։ Խոշոր թէրացա մը ու-
նինք, վրան թէնթէ մը քաշել տուի, հոն գացինք...
տունն ալ վարձու տուինք։ Եղբայր, թէրացային վրայ
անանկ զով կ'ընէ որ, տաքէն բնաւ նեղուած չունինք։

— Օգտիրոյութեան երթալու այդ ձեւը ուրիշ սորվեցար:

Ընդհանուր պատերազմը սորվեցուց... եթէ այսպէս շարունակէ՝ դեռ ուրիշ շատ մը բաներ ալ պիտի սորվեցնէ:

— Ուսումը ինչպէ՞ս կ'երթայ կոր:

— Շատ պատուական: Վարձու տուի, սրճարանի վերածեցին, աղէկ կը բանի կոր: Մնաք բարով:

Յ Ո Ւ Լ Ի Ս

Ռումանիա ու Սլովանիա եւս պատերազմի կը մասնակցին. այս կերպով կռուող տէրութիւններու թիւը ճիշտ տասներկուքի կը հասի:

Ֆրանսա եւ Գերմանիա մինչեւ 65 տարեկանները զէնքի տակ կը կոչեն:

Պ. Ասքիւթ խորհրդարանին առջեւ կը յայտարարէ թէ՝ պատերազմը դեռ նոր սկսած է:

«Թակէպլաթ» կը գրէ թէ Գերմանիա տակաւին երեսուն տարի կրնայ պատերազմի:

«Ռէչ» թերթը կը ծանուցանէ թէ՝ Ռուսիա 1918ին իր պաշրաստութիւնները բոլորովին լրացուցած պիտի ըլլայ ու պիտի կրնայ փճոական գործողութիւններու սկսի:

Բարիզէն կը հեռագրեն թէ՝ Ֆրանսական ՅՁնոց նոր թնդանօթները քանի մը տարիէն պատրաստ պիտի ըլլան եւ այն ատեն կը յուսացուի որ պատերազմի բախտը որոշուի:

Բոլոր այս յուսալից տեղեկութիւնները կը սրտապընդեն յուսահատները:

Միհրդատ Հայկազն իրրիւ պատուիրակ Նրուսաղէմ կը զրկուի վանքը բարեկարգելու համար:

Օրմանեան Սրբազան կը բողոքէ այս ընտրութեան գէմ:

ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷՉԵԱՆ

Նոյն Գահիրէի մեզ եգիպտոլոհիներ կը հեռապնդէ:

ԿԱՂԱՆԴԷՔԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դուն ալ տեղդ մնաս դեկտեմբեր:

Դուն ալ առժամանակեայ բարի յատկութիւններ կուտաս մարդոց, յատկութիւններ որոնք քեզի հետ կը մեկնին, քեզի հետ մէկտեղ նորէն գալու համար: Դեկտեմբերի վերջերը վաճառատանց պաշտօնեաները գլուխ քերելու ժամանակ չեն գտներ, կ'աշխատին նոյն իսկ երբ աշխատելու ոչինչ ունենան, կ'աշխատին բան մը չընելու: Եթէ նեղը մնան, մէյմէկ խաղանակ կ'առնեն և իրենց տիրոջը գլխարկը կը մաքրեն: Մէկը իր տիրոջը գլխարկին վրայ չիւղ մը կը գտնէ, միւսը կտոր մը լաթ կը թրջէ և տիրոջը բանթալոնին վրայ արատ մը սրբել կը ձեւացնէ: Ամէնքն ալ էֆէնտին շատ կը սիրեն և իրենց ս'րը կ'արտայայտեն այլևայլ պարապ խօսքերով:

— Էֆէնտի, կը մսիս կոր տուն գնա:

— Էֆէնտի ես բօսթան կը շրկեմ, հրամանքդ գնա՛ հանգիստդ նայէ... արդէն քիչ մըն ալ հարբուխ եղեր ես:

— Էֆէնտի փոխանագիրները վաղը առաու կը գան-

ձեմ ես, դուք ուշ եկէք, առաւունքը շատ ցուրտ կ'ընէ կոր:

— Ծօ՛, Մարտիրոս սա ֆրոչան բեր ու էֆէնտին կօշիկը քիչ մը մաքրէ, չե՞ս տեսներ կոր այօլ, ամէն բան բեկո՛ւ է:

— Էֆէնտի տանը բան մը պիտի առնես նէ, առնել տայինք:

Ասոր նման հազարումէկ խօսքեր, արտայայտութիւններ ջերմ սիրոյ, հաւատարմութեան և յարգանքի:

Թղթատարութեան ցրուիչներն ալ Դեկտեմբերի վերջերը մեծ փութաջանութիւն ցոյց կուտան՝ թղթաբերը հասնելուն պէս՝ նամակները կ'առնեն և շնչապառ կը վազեն ցրուելու համար զանազան և ամէն վաճառականի կ'ըսեն:

— Ամէնէն առաջ ձեր նամակները բերի, ես ձեզի սուրիչներուն պէս չեմ բռներ:

Տան ռպասաւորներն ալ պարապ չեն նստիր, ասդին անդին կը վազեն, գործ ըլլայ կամ չըլլայ՝ գործել կը կեղծեն, եթէ չկարենան իրենք զիրենք գործի վրայ ցուցնել՝ տան պարտէզը կը սկսին փորել, աշխատութիւն մը որ աչքի կը զարէ:

— Թորոս ինչո՛ւ կը փորես պարտէզը:

— Ի՛նչ ընեմ, հանրմ, չեմ կրնար պարապ նստիլ, կը նեղանամ:

Սպասուհիները անկողիները աւելի խնամով կը պատրաստեն, սենեակները ուշադրութեամբ կ'աւելեն, ստնտուները տղաքները շատ չեն կօմւթեր, ծառաները շատ աման չեն կոտորեր և առաւօտները կանուխ կ'ելլեն սովորականէն աւելի, խոհարարները կերակուրները համով կ'եփեն և մատակարարները քիչ կը գողնան:

Խմբագիրներն ալ Դեկտեմբերի վերջերը աւելի ու-

չադրութեամբ կը գրեն և շողովարար յօդուածներ կը պատրաստեն տարեգլխուն համար, յօդուածներ՝ որով թերթին բաժանորդները կը շողջօրթուին քիչ մը և թերթին ուղղութիւնը կը գովաբանուի:

Դասատուները նուազ սրատես և շատ ներող կ'ըլլան ամսօրս վերջերը: Աշակերտներուն ամենէն աչքի զարնող յանցանքները չեն տեսնուիր, անոնց ծուլութիւնը կը ներուի: Աշակերտ մը եթէ նոյն իսկ դասատուն ապտա- կէ՝ չտեսնելու կը զարնէ ան և կ'ըսէ.

— Շոյեցի՛ր զիս նրուանդ, ապրիս, տեղդ նստէ, դատդ կարդա:

Ո՛ր, Դեկտեմբեր, դուն ալ, ինչպէս կ'ըսեն ռամկո- րէն, «սաղլամ ալագ գապը» մը չես, բնաւորութիւնները կը փոխես մարդոց՝ որոնց բարքերուն մէջ փոփոխու- թիւններ կը մտցնես:

Նշանուած աղջիկներն աւելի չնոր՝ք, աւելի սէր ցոյց կուտան որ Կաղանդչէքը սիրուն բան մը ըլլայ:

Տիկիները աւելի կը մեղքնան իրենց ամուսիննե- րը: «Շատ ծախք կ'ընես կոր, բայց ի՞նչ ընենք, պէտք է, պարապ բաներու չես խարճեր կոր ա՛» կ'ըսեն:

Վերջապէս անոնք որ Կաղանդչէքէն օգտուելու ա- պարէզին մէջ կը գտնուին կը ջանան հաճեղի երեւալ ա- նոնց՝ որոնցմէ նուէր պիտի ընդունին:

Դառնանք քիչ մըն ալ անոնց որ Կաղանդչէք տա- լու չըջանակին մէջ անցած են, և մտիկ ընենք զա- նոնք:

— Ի՞նչ կայ չկալ Համբարձում աղա:

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ, Կաղանդ կայ, ստակ պէտք է. աա Կաղանդչէքի սովորութիւնը չվերցաւ գնաց:

— Կը վերնա՛յ մի եա:

— Չօճուխներուն կաղանդչէք, վարժապետներուն կաղանդչէք, սախալին կաղանդչէք, պէքճիին կաղանդ- չէք, ժամկոյին կաղանդչէք, խանութիին կաղանդչէք, սափրիչին կաղանդչէք, վերջապէս բարեւ տուողին կա- ղանդչէք, փարա չունիս նէ՝ ի՞նչ կ'ընես:

— Ճարելու է, անցեալ տարի ես ալ չունէի և տու- ցէն քանի մը կտոր բան ծախեցի կաղանդչէք տուի:

— Նրեք ամիսէն վճարելի պզտիկ պօնօներ տամ կ'ըսեմ կոր այս տարի:

✱

— Գուզում Մարտիրոս աղա, քեզի բան մը պիտի ազաչեմ ամա, չի պիտի մերժես:

— Ի՞նչ է նայիմ:

— Ինծի քսան ոսկինոց ոսկի ժամացոյց մը և ոսկի շղթայ մը տուր. գալ շաքթու փարան կուտամ:

— Սկզբունքիս դէմ է վէրէսիյէն:

— Ոտքդ պազնեմ... արեւդ սիրեմ:

— Կ'աղաչեմ ատանկ խօսքեր չեմ ուզիր:

— Շատ նեղն եմ, թէ որ չի տաս, տունս տեղս կը փլի... դուն աղէկ մարդ ես:

— Ինչո՞ւ փլի տունդ:

— Խօսքը մէջերնիս, նշանածիս տամ պիտի, չի տամ նէ՝ նշանս ետ կ'ընեն, գիտես ա՛, աս անիծեալ Կաղանդը նշանուած երիտասարդներու փորձաքարն է. աժան բան մը տարի՛ր մի, փարա չունի կ'ըսեն և գործը կ'աւրեն... ճանրմ Մարտիրոս աղա:

— Չեմ կրնար տալ, եթէ երկու օր առաջ գա- լիր՝ բան մը կրնայի ընել:

— Գարեգին աղա, ձեզի խնդիրք մը ունիմ։
 — Ըսէ՛, գլխուս վրայ։
 — Չպիտի մերժես։
 — Ինչո՞ւ մերժեմ։
 — Տասըչորս ոսկի կրնամ տալ ինձի, քանի մը օրուան համար։
 — Չեմ կրնար տալ։
 — Աման, տունիս խաղաղութիւնը կ'աւրես։
 — Ինչո՞ւ։
 — Դուն օտարական չես, կրնամ քեզի սիրտս բանալ։ Պե՜տք մը խոստացայ կնոջ տարեգլխուն տալու համար, թէ որ չի տամ, կռիւ պիտի ելլայ։
 — Չունիմ որ տամ։
 — Չէ մի ըսեր։
 — Ձորս օր առաջ ըլլար նէ կուտայի, այսօր չունիմ, կը ցաւիմ... Իրեւ որ կը ցաւիմ... հաւատա՛ որ կը ցաւիմ։

— Ինչ ըրիր նայինք, Կիրակոս աղա, Կաղանդի պատրաստութիւններդ տեսա՞ր։
 — Տեսայ։
 — Ինչպէս։
 — Պատրաստութիւն տեսայ, Կաղանդի առտուն... մարդու չերեւալու համար։

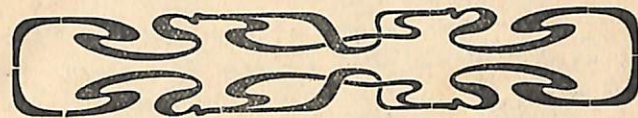

— Մեղքոն աղա, առնելիքներդ ա՛ռ որ անուշապուրը, զէրաէն, պէօրէկը, և ինչ որ պէտք է նէ պատրաստենք։

— Կ'առնեմ։
 — Օր չմնաց։
 — Չառնենք նէ ի՞նչ կ'ըլլայ, Աւետարանէն թուղթ չփրթիր եա։
 — Օրէնք է որ կ'առնեն։
 — Օրէնք է որ բարա ալ վաստկին։
 — Աս ալ նոր կը լսեմ։ Չօճուխները փարա վաստը-
 փիլ չվաստկիլ կը հասկնա՞ն։
 — Թո՛ղ չուտեն, անուշապուրն ալ ի՞նչ է։
 — Անուշապու՞ր չուտեն։
 — Այո՛։
 — Կաղանդի՞ օրով։
 — Այո՛, ի՞նչ մնաս ունի։
 — Կաղանդի օրով անուշապուր չուտե՛ն, է՛ն, խենդեցեր է աս մարդը։
 — Ինչո՞ւ։
 — Առանց անուշապուրի Կաղանդ ալ տեսած չու-
 նէի։
 — Գործերը ասանկ երթան նէ Կաղանդ ալ չի պիտի տեսնանք։
 — Ես բան մը կը ծախեմ, անուշապուրս կը չի-
 նեմ, Կաղանդէն վազ կ'անցնիմ անուշապուրէն չեմ անցնիր։
 Երկինք ու երկիր իրար անցնին բայց անուշապուրը չանցնի։
 Այս էր տիկնոջ կարծիքը։
 Վախնալու է ուրեմն այս Դեկտեմբերէն։
 Քսու ամիս մըն է անիկա և Աստուած ձեր հետն ըլլայ։

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊՍՈՍՈՍԱՆԵԱՆ
Աւելածուցեալ պէտ՝ Երուսաղէմի Վանքին

ԻՆՉՊԷՍ Կ'ԵՐԹԱՅԻՆ ՔՆՆՈՒԵԼՈՒ

(ԶՈՒԱՐԹ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ)

Տեսարանը կը ներկայացնէ Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին մէկ սրահը, մարմար յատակով և պարզ կահաւորումով. աթոռներ, սեղան ըը և պատէն վար կախուած պատկերներ, որոնք մարդը կը ներկայացնեն առանց միտի. չի գիտցուիր թէ այդ միտը վայրենիները կերած են թէ՛... հայ խաղէթաճիները, որոնք ա՛յնքան կը սիրեն իրարու միտ ուտել: Դուրսը խառն ի խառն կեցած են հիւանդ նկատուածները, որոնք պիտի քննուին:

×

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԸ

Ներսիս կը մտցնեն Բանկալթիցի Վիչէն աղան:

— Նէ՛ հասթալըդըն վար. վիճուաւորնըն հա՛նկը թաքաֆընա պէյէնմէյօրսըն... ի՞մի՛ն նէ տիր:

— Եֆէնտիլէր ի՞մի՛մ Վիչէնցիոս. պէն կաթուրիկ ի՞մ. կէօզիւմին պիր թանէսի սէքիզ մէթրօտան զիյատէ կէօրմէզ... օնըն իչիւն բէճա իտէրի՛մ քի...

— *நியம மதத்தின் மதத்தின் மத :*

— Գու սապարէ էօլլաթէ էֆէնտիւ. պիզիւմ թէրէզա-
էօլլէ տէտի. հաթտա սէու Մարթա տա պիզտէ իտի,
օ տա տէտի քի սէնթէնըման սէքիդ մէթրօտան զիյառէ
կէօրէմէմ...

— Շիմտի սէօռ Մարթայը պրադ...

— Նաբլլ պրբաբայրմ, աեո Սարթայր թանըրբը-
նրգ. Անարաա Յղութիւն կոյսլարընըն է՛ն էսկիսի. աեո.
Հանրիյէթին իթինճիօի տիր, հագեւոր աէր տահա կէչէն
աէնէ պիր Վարդարան, պիր աէ խաչեղութիւն սուվընիռ
եաբար:

— Վիչէն աղա, պրազ մասալլարը, սէնի ասկէր ալաճաղըզ, զիրա սէքիզ մէթրօյը կէօրէն կէօզ...

— Օն սէքիզ, էֆէնաիմ, օն սէքիզ, շաշրարմ...

— Աճէլէ իթսէ, սէքիզի կէօրէն կէօզ, օթուզա
գաւար կէօրիւր :

— Ուզադ կէօրմէյօրըմ...

— Զաթէն բէ՛ք ուղաղը կէօրմէք էյի տէյիլ, հայտէ տիշարը չըգ, սէնին մուսալէնէն պիթտի. . .

X

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՒԲԱԿԱՆԸ

Անութին տակ աշխարհաբար Աստուածաշունչ մը,
 ձեռքերը բարտրեւին գրպանը, դեռ երեք օր առաջ
 երկինքէն Պապլ-Հաուզ ինկած մարդու մը դէմքով բե-
 րանը կ'երերայ, բայց յայտնի չէ թէ կ'որոճայ, թէ կ'ա-
 ղօթէ, աչքերը դէպի վար կը նային ինչպէս նաև պիտերը:

— Իսմիհիլ' Գ :

— Հայ-Ռուսական վերապատուելի Գրիստոսաուր
Պորտարոյծեան . . . :

— Նէ՞ ուղուէն իսիմ. օնըն աճըդ գըսասը հօ՞գ մը...

— Պիղ Հայ-Բողոքականլար ազիդ քիթապըն եօլունա կիթմէք իչլեն ուզուն խիմլէրի, ուզուն եօլլարը, ուզուն կիւնլէրի, վէ իրիսթօս էֆէնտիսիդ հազրէթլէրինին սագալը կիպի ուզուն սագալլարը սէվլէրիդ . իրիսթօս էֆէնտիսիդ Իւճիլը Շէրիֆտէ, (Մարկոս Աւետարանիչ Պապ Տիմճի, համար 16ճը .) տէյօր քի... (անութին տակի Աստուածայունչը կը բանայ) .

— Շիմտի պրագ Ինճիլը Շէրիֆի. սէնին նէ՛ հաս-
թալըղըն վար...

— Քրիստոս էֆէնարմիդ տէտի քի. Աւետարանը օգուժայան հասթա կիպի տիր. իշտէ պէն չալըշմայա պաշարսամ, Աւետարանը օգուլյամայաճաղըմ. վէ նի-հայէթ հասթա օլաճաղըմ...

— Տէմէք չիմտի սաղլամսըն . . .

— Քրիստոսն է ֆէնտիմիզին սայէսինտէ . . .

— Էօյլէ իսէ քէնի ասքէր ալաճայըզ...

— Մեղա՛յ տէրին, թէօպէ զապիթ էֆէնտի. թէօպէլէր օլսուն, Ալլահըն պիր գուլը, կիթաին հարատան Ալլահըն տիկէր գուլա՛րը քէսսին...

— Եօղ ճանրմ, Թալիմ էօյրէնէճէքսին...

— Ազիդ քիթապ նէ տիր, մենք Հայ-Ռողոքա-
կաններս, գապուկ իտէմէյիդ...

X

ՀՐԵԱՆ.—

— Սապակ չերիֆլէն խալիլլառ. օլսաւն էֆէնտում . .

— Օղտո՛ւն, իսկի՛ն.

— *U. o. u.*

— Պապանք'ն իսկ...

— Տավիտ Հառօնաչի. Պալաթտա տողուովի. Սառ-
քէօյտէ էվլէնտիովի, վէ Պալաթտա մէզարա կիռի-
տիովի...

— Ես վաշ, գըսա սէօյլէ, սէնին նէ՝ հասթալըղըն
վար, թուռը կիպի սին...

— Վառօղ բառաքէ, անտէ՝. թուռը ֆէնա օլմազ.
Փազաթ պայիբ թուռըն քը. աշգ օլսուն պէ, էսթա
պօյնօ... նէ՝ սոռիթիբաճագսին զապիթ էֆէնտի...

— Սէն ասքէրսին...

— Փէք եիւզէլ... կէօղլէրիմ կէօրիւր, ալազլարիմ
օյնար, էվլէրի պագըշտըռըռըմ. գըռըգ ճաժլարը եա-
փարիմ:

— Մասալլարը պրա՛գ, ասքէրլիկէ կիտէճէքսին:

— Եռնաթիմի նէ՝ ռագլայոլմ. իւզէրիմտէ չիպան-
լար չիգառովիլար իտիմ. օնուն իչուն:

— Օնլար կէչէր օղլոլմ...

— Եօգ էֆէնտոլմ, նասիլ կէչէր... պիթուն տուն-
եա պիլիբ քի վիճուտարիմտա գըյամէթ եիպի չիպան-
լար վար. եռնահըն պօյնոլմա օլսուն էֆէնտոլմ, էկէր
եալան սէօյլէթտիբիբէմ. պիթուն Սասքէօյլիլար թանիբ
պէնի:

— Աննաչլտը, թա՛մ ասքէրսին... հայտէ՛ պագա-
լըմ... վաթան սիգէ պէքլէեօր:

×

ՅՈՅՆԸ.—

— Իսմին նէ՛ տիր:

— Օ՛ Բաժլաքի Գօնտօգօբսօբուլօս, էլօ իմէ...

— Տուր պագալըմ, թիւրքճէ գօնուշ. գա՛շ եա-
շքնտասըն...

— Թուրքիքա տէգսէվոօ, նամիլիսօ ուռուճէքս:

— Սո՛ւս պէ. պուրասը Աթինա՛ մը, սեօլէ պագա-
լըմ, եաշըն գաշ...

— Բէնիտաքէնտէ, էլլի պէս եասըմ վար:

— Հա՛, շէօյլէ, նէրէ՛ն աղըրօր:

— Պէն էյիճէ պիլմէզ տմա, օ մէղալօ եաթոօս,
քիբիէ Եանաքի մէիբէ...

— Թիւրքճէ պապա՛մ, թիւրքճէ...

— Քի պնն ցօգ հասթա, էվտէն տըսարի ցըգամազ:

— Հիչ պիբ շէյին եօգ. սէն էյի ասքէրսին:

— Մաթին բանայիա պագաժայածայիմ. պասիմ աղ-
րիբ, նէֆէն ցըգմազ, ցապուգ ցապուգ կիտէմէմ, սու
ցօգ իցէրիմ...

— Էօյլէ իսէ պիբ շէյին եօգ, պիբ ազ հարարէթին
վար օ տա կէչէր, զաթէն գըշ կէլիեօր:

Մաթօ սթաժրօ ցօգ ըիծա իտէրիմ... օ ասքէրլիկի
տէնպօնօ...

— Հայտէ տիլարը չըգ. նէ՛ իշ եաբըրօրսուն:

— Մէխանէծիլիք, տուզիքօ, քուտի, մասթիքա
թօ բուլօ:

— Չօգ էյի...

ՔԻՆԱ - ԳԱՐԵԳԻՆԱ, Ն

ԿԱՍ՝ “ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ,”

Ներդաշնակա՜ն պատերազմին ապագայ
Պատմութիւնը գուցէ 500 մեծադիր հասօրհներ
կազմէ: Բայց ԲԱՆԿԱԼԹԻԻ համբաւաւոր
դեղագործին՝ ԳԱՐԵԳԻՆ ԷՅ. ՔԻԻԻՔՃՆԱՆԻ,
ո՛չ նուազ հռչակաւոր կազդուրիչ քմայիլին՝
Քինա-Գարեգինայի օգուտներն ու առաւելու-
քիւնները բուելու համար, 1500 հասօրհն ալ
չեն բաւեր: Ես իմ մասիս 2000 հոգիէ աւել-
ի կը հանչեմ, որոնք այս անմահական
կազդուրիչ Քինա-Գարեգինը խմելով, երի-
տասարդական ոյժ ու կոբով ստացած են:
Գերման հանգուցեալ վարչապետ Պիզմարֆ,
մեր Քինա-Գարեգինը խմած ըլլալուն հա-
մար է որ այս թիւղոսին աբժանացեր է, Բո-
լոր հիւանդներուն, տկարակազմներուն, անա-
րիւններուն ու վատնութեան միակ խմելիք
ուծի դեղը, Քինա-Գարեգինն է. որուն
մասին բժեկական կանառներու մեծ բժիշկ-
ներ, լաւագոյն յանձնարարականներ տուած
են:

ԿԱԽՈՒԱԾԸ

Երբ ոնրագործ մը կախեցին Հրեայ,
Կամուրջին վրայ,
Ամէն մարդ փութաց Լէվին տեսնելու,
որ աւա՛ղ, հըլու՛
Մեռած էր արդէն, մեռա՛ծ դառնագին
դեռ չի տուած հոգին:
Բայց կին մը շրքե՛ղ, աղուո՛ւր, թխանէր,
որ անկէ կ'անցներ,
Երբոր Լէվին մարմինը տեսաւ,
կամաց մը ըսաւ.
— “Ա՛խ, երբե՛ք կախուած բաներ չեմ տիրեր.”

ԵՐԵՐ ԱՅՐԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐԸ

Մէկը՝ ամուսնացած, միւսը՝ ամուրի և երբորդէ
սիրուելի մը գերին: Բոլորուած են սեղանի մը շուրջը:

— Որպէս զի ես իմ կարծիքս յայտնեմ, կը յարէ ամուրին, պէտք է որ նախ քանի մը գաւաթ գարեջուր պարպեմ:

Ամէնքն ալ զատ զատ իրենց կարծիքը կը յայտնեն ամուսնութեան և կնոջ մասին: Ամէնքն ալ զատ զատ առաւելութիւնները և թերութիւնները կը մանրամասնեն: Հաւատարմութեան շուրջ կը դառնայ իրենց խօսակցութիւնը:

Այդ միջոցին կիսաշտաբիկ կին մը կուգայ կը նստի իրենց քովի սեղանին առջեւ: Ահաւասիկ իրենց տենջանքն է որ կը հրդեհուի, կ'սկսի թափել կնոջ մարմինին վրայ:

Ամուսնացածը կը տենջայ, ամուրին՝ յափրացած մարդու նայուածքով մը կը դիտէ կինը, իսկ ան որ սիրուհի մը ունի, կը բաղդատէ իրենինին հետ:

— Մարդիկ հաւատարիմ կ'ըլլան ա՛յն ատեն միայն, վերջապէս յարեց ամուսնացած պարոնը, երբ առիթ չեն ունենար ուրիշ կին ճանչնալու:

Ամուրին. — Ամէնքն ալ իրարու կը նմանին, չարժեք զբաղիլ անոնցմով:

Սիրուհի ունեցողը. — Մտաւորական կնոջ մը և լոկ գեղեցիկ կնոջ մը պատճառած սէրը միեւնոյնը չըլլար:

Եւ վերջապէս, գարեջուրին փրփուրները սըրբելէ ետքը՝ եզրակացուց ամուսնացած պարոնը.

— Տասնըչորս տարի սիրահարութիւն բրած եմ ու բաղդաւոր նկատած ինքզինքս. բայց ամուսնութեան մէջ տասնըչորս ժամ միայն երջանիկ եմ եղած...:

Մհ, ամուսնութիւնը!

ԴԱՅԻՃ

Մարդիկ այնպէս՝ ինչպէս որ են...

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ

ՕԳՈՍՏՈՍ

Իտալիա և Զուիցերիա պատերազմ կը հրատարակեն :

Թերթերը կը ծանուցանեն թէ հաշտութեան յոյսերը հետզհետէ աւելնալու վրայ են :

Միհրդատ Հայկազ Երուսաղէմ կը հանդիսաւորութեամբ կ'ընդունուի տեղւոյն միաբանութեան կողմէ :

Սարկաւադ Մանավեան իրեն ձօնուած ոտանաւոր ուղերձ մը կը կարդայ որուն ընթերցումը երկու ժամ կը տեւէ :

Թերթերը կը ծանուցանեն թէ Միհրդատ Հայկազն փափաք յայտնած է Ս. Յակոբայ վանքին միաբան արձանագրուելու և վարդապետ ձեռնադրուելու :

Վահան Թէքէեան Եգիպտոսէն բողոքագիր մը կը դրկէ Վարչութեան՝ Միհրդատ Հայկազնի պատուիրակ ղրկուելուն դէմ, քանի որ ինք չէ հրաժարած իր պաշտօնէն :

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Աստղագէտները իրենց դիտարաններէն մեծ գործունէութիւն մը կը նշարեն հրատ մոլորակին մէջ :

Տեղ տեղ անագին համախռնումներ կը տեսնուին և կը կարծուին թէ զօրաբանակներ են առոնք :

Աստղագէտներուն կարծիքը այն է թէ Հրատի մէջ գտնուած պետութիւններն ալ կը պատրաստուին Համեւրոպական պատերազմին մասնակցելու, բայց յայտնի չէ

թէ ո՛ր կողմին պիտի յարին, Երրեակ Զինակցութեան թէ Երրեակ Համաձայնութեան :

Բիւզանդ Քէչեան «Հրատի մէջ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ» խմբագրականով մը մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ մոլորակին քաղաքական կացութեան մասին, բայց Հրատեաններու բռնելիք ուղղութիւնը չի կրնար ճշդել աստղագէտներուն հաղորդած հակասական տեղեկութիւններուն պատճառաւ :

Ազգային Ժողովը կանոնաւորապէս ի նիստ կը հրաւիրուի ամէն ուրբաթ օր, բայց ժողովը չկրնար կազմել մեծամասնութիւն չգոյանալուն համար :

Նորատունկեան էֆէնտի Իտալիայէն՝ հեռագրով՝ կը վարէ ժողովին ասենապետութիւնը :

Միհրդատ Հայկազն վարդապետ ձեռնադրուած ըլլալով՝ անոր տեղ Երուսաղէմի պատուիրակ կը նշանակուի Արիստակէս էֆ. Գասպարեան :

ՇՈԿՏԵՄԲԵՐ

Ռազմադաշտերէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ Կուրը կատաղութեամբ առաջ կը տարուի ամէն կողմ :

Վճռական դէպքերու կը սպասուի քանի մը տարիէն :

Տէլքասէ «Թայմզ»ի թղթակցին կը յայտարարէ թէ՝ «Պատերազմը դեռ նոր սկսած է իրականապէս» :

— Մինչև հիմա եղած կուրները պարզապէս նախափորձեր էին, ըսած է :

Ազգային Ժողովը Երուսաղէմի Պատրիարքին ընտրութեան կը ձեռնարկէ : Կը կարդացուի միաբանութեան ընտրելիներու եօթնանուն ցանկը որուն գլուխը կը գրտ-

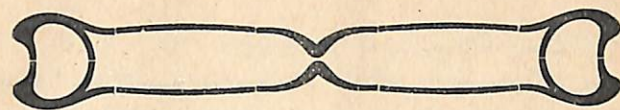
նուր Եսայի Ծ. Վրդ. Հայկազն, նոյնինքն Մրհրդատր որ իր անունը փոխած է վարդապետ ձեռնադրուելով:

Այս ամուսնի մէջ էր որ եօթը տարի առաջ Ժամանակ ստեղծուեցաւ ի սփոփանս և ի մխիթարութիւն Հայ ժողովրդեան և որ այնքան յաջողութեամբ թարմ լուր ու հեռագիր կը հայթայթէ Հայ ժամանակամբ հառարակութեան: Սարգիս Գօլունեան կ'ուզէ երկու պալատ եւս կանգնել Վոսփորի՝ Րումէլիի և Անատոլիի եզերքներուն վրայ:

Այս լուրին վրայ, Պոլսոյ մէջ ամէն մարդ խազէրանքի ըլլալ կ'ուզէ: Նոյն իսկ Եդուարդ Գարակէօզեան Դրամ անուն թերթի մը կը ձեռնարկէ:

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐԵՒԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Ո՛վ չի ճանչնար Մկրտիչ Արեւեանը, Ընդհ. ներկայացուցիչը Կրդեհի, կենաց, ծովային արկածներու, ապակիներու բեկման և Ամերիկայի ճամբորդութեան նաւորչէքի դէմ զանազան Ապահովագրական Ընկերութեանց, Ապահով, հաստատուն և վստահելի: Ահա՛ երեք բառեր որոնք քանդակուած են Մկրտիչ Արեւեանի եւ Ընկ. եան գրասենեակներուն ճակատը, Պոլիս, Սիրքէճի, Իւլ-սիրէքլի խան, թիւ 16-17-21-22: Խիստ դիւրամառչելի պայմաններ, Առիթէն օգտուեցէք, որովհետեւ, վաղը Եւրոպական Գաղութաւոր աւարտելուն պէս, գինները պիտի բարձրացնէ եղեր:

ԷՋ ՄԸ ՇԻՆ ԵՐԳԻՏԱԲԱՆԵՐԷՆ

ԷՋ ՄԸ Ի ԲԻԱՆՔՈՆ

Տանը մէջ նստած էի. ֆէսին վրայէն եազմա մը կապած. կարճ սալթա մը ու տակէն էնթարի մը հագած տարիքոտ մարդ մը եկաւ առն. էնթարիին երոթմաճները շատ բարձրէն ըլլալով տակէն հագած ճերմակ վարտիքն ալ կ'երեւար. ոտքն ալ գուլպայ չըկար. առի աջ ձեռքը կուրծքին վրայ դնելով «Բարեւ աղբար» ըսաւ: Բարեւը առի նէ՝ «Դուն, ըսաւ. խազէթա մը ունիս եղեր. անա՛նկ է»:

— Այո՛, ըսի. դեռ երեկ ելաւ, ահա գրասենդանիս վրայ է:

— Երէկ ելա՛ւ, հէյ վա՛խ. ըսել է որ քանի մը օր եաքը պիտի ըլլայ:

— Ի՛նչ պիտի ըլլայ:

— Ես էլ մը ունիմ. բիանքօն պիտի դնեմ. անոր համար կ'ուզեմ քի քու խազէթայովդ խապար տառաւ մէնուն որ ան բիանքօյին գրուին:

— Ես խազէթաճի չեմ, խազէթաճիին գնա ըսէ:

- Հապա երեկ ելաւ ըսիր նէ՛ :
- Ես կարծեցի թէ . իմ առած լրագրիս համար կ'ըսես :
- Ձէ . ճանրմ ես լսեցի քի դուռն ալ տրակիր ըսիր ի՞նչ ըսիր դուռն ալ կը հանես :
- Ձէ ես տրակիր մրակիր չեմ հաներ :
- Ճա՛նրմ . հրամանքդ չես հաներ նէ ալ . հէլպէթ գիտես անոնք ուր տեղ կը գտնուին . ընտոր ընելու , ընտոր գրել տալու է :
- Էյ ի՞նչ կ'ըսես . հիմայ էշդ բիանքօն դնես :
- Հա՛ , անանկ էշ մըն է որ իրաւոր էլը չիկայ :
- Էլը չկայ նէ , ի՞նչպէս բիանքօն պիտի դնես :
- Ձէ ճանրմ էշս վարն է . էլը չկայ բսելս , եանի օւեարը չկայ :
- Ինչէ՞ն :
- Հա՛ , կայնէ որ զուրցեմ . էն առաջ շատ կըրթըւած հայվան մըն է աս . ինչ հրաման ընեմ նէ , կը հասկնայ . ի՞նչ անցնի մտքէս , կ'իմանայ . չիւշ ըսեմ նէ , կը կայնի . տէ՛կ ըսեմ նէ , կը թռչի , կը թռչի : Ասկէ զատ մննք գիւղի մը մէջ կը նստինք . հոն շատ պիւլպիւլ կայ . ասիկա անոնք անխտար մտիկ ըրաւ որ հիմայ զուլն ալ անոնց հիւ քաշելուն նմանցուց :
- Այս խօսքին վրայ , վարէն փողոցէն զուարու ալլաֆերպ ձայն մը լսուեցաւ . նէ՛ «Տեսար , տեսար , մտիկ ըրէ՛ :
- Շատ աղէկ , շատ աղէկ , ըսի . ձեր տունը պըղտիկ տղայ կա՞յ :
- Ձէ , ըսաւ . ո՛ւր է ըլլար տէ տղաքս ալ անոր պէս խաղ կանչէին :
- Էյ քանի բաժինի վրայ բիանքօն պիտի դնես :

- Ձէ . բաժնելու չիգար անիկա , մէկ հատ մըն է . ի՞նչ . զահեր կտոր կտոր պիտի ընենք հա՛ :
- Ձէ՛ ճանրմ . քանի՞ պիլէթ պիտի ըլլայ :
- Աման սա պըլէթին խօսքը մ'ըներ , անցած օր վափօրին մէջ խայպ ըրի տէ՛ . ետքը ճէրմէն քաշեցի :
- Ճանրմ քանի՞ անուռն պիտի ունենայ :
- Է՛ , քանի՞ անուռն կ'ուզես նէ դիր . էշ ըսէ , աւանակ ըսէ , գառնուկ ըսէ , տահա ի՞նչ կ'ուզես նէ ըսէ :
- Եղբայր չե՛ս հասկնար . քեզի կ'ըսեմ թէ այդ բիանքօն քանի՞ անուռնի վրայ ըլլայ , ի՞նչ գին ունենայ :
- Հա՛ , հասկցայ . է՛յ . հիմայ աս էլը ի՞նչ կ'արժէ :
- Ես էլը տեսա՞յ որ ի՞նչ արժելը գիտնամ :
- Այս խօսքիս վրայ , կայնէ ըսաւ , ու վար վազեց . պահ մը ետքը եկան ինծի իմացուցին թէ՛ էլը կը ստիպէ , կը ծեծէ որ վեր հանէ բերէ : Վազեցի վար իջայ , ու տեսայ որ ասնդուխէն մէկ քանի ոտք վեր հաներ է . «Ի՞նչ կ'ընես եղբայր» ըսի :
- Հապա վեր բերեմ որ տեսնաս ի՞նչ կ'արժէ :
- Տեսայ , տեսայ . վար ինջեցուր , վար , վար :
- Է՛յ , ըսաւ իջեցնելէն վերջը . տեսար ա՛ . ի՞նչ կ'արժէ :
- Կ'արժէ հինգ հարիւր դրուշ :
- Ինչ . հազար դուռուշ տան չեմ տար . ասկէ զատ բիանքօն կը դնեմ կոր նէ , էն քիչը տասը հազար դուռուշ մը պիտի ըլլայ հէլպէթ :
- Հա՛ , իրաւունք ունիս , հիմայ գնա տէ ես քեզի կ'իմացունեմ ըսի ու ճամբեցի :

Թ . Գ . ՍԸՎԱՃԵԱՆ

(Մեղու)

ԿԻԿՕՅԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ

Ե Ի

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ԿԻԿՕՅԱԿԱՆ (Կես գիշերը կես ժամ անցած երբ սալ-
լեքնին սկսաւ խայնաւ սալիփ ծախել, ալդ պահուն,
սօացանք հեծեւալ հեռագիրը, որ կը պարզէ Դաւենա-
կից բանակներու կացութիւնը եւ ցոյց կուտայ թէ՛ պա-
տերազմ բսելը, Տօլապ Տերէի մեջ, թէք մը նեծելէ յետոյ
կռիւ բնելու չի նմանիր եւ միեւնոյն ասեմ ցոյց կուտայ
այն ճամբան որ ուղղակի... սալեքնին խանութը կը
օանի: Ուրեմն քանի որ սալեքնին խանութին ճամբան
սորվեցանք, կրնանք հաս մը խմել, օսնայ եւ մօիկ
բնել առ հեռագիրը որ Կիկօկուսեմ կը քաշուի)։ — Կա-
ցութիւնը յեր ձախ կողին վրայ, շատ տաքնապալի է...
դրամական հրապարակին պէս: Իսկ ալ կողին վրայ առջի
օր գիշերային յարձակում մը փորձեց թշնամին. բարե-
բախտաբար անմիջապէս բռնեցինք և գլուխին ձգմե-
ջինք, յառաջիկային վերապահելով, քիչ մը թախտապի-

թիի թող առնելով զանոնք միանգամ ընդմիշտ ջնջելու
գործը: Դալով ձախ թեւին, անիկա կը շարունակէ իր
յառաջխաղացումը և կըսուի թէ՛ արդէն Բեքին հասած է
և շուրջառիկ շարժումէ մը յետոյ գրպանը մտած է:

Օդանաւ մը առջի օր թռաւ և մեծ լուզում առաջ
քերաւ ադուաներու երամի մը մէջ. օդանաւը յետոյ թշ-
նամին վրայ նետեց գինիի լեցուն շիշեր. կը կարծուի
որ մեծ վնասներ առաջ եկած են այս նօրորինակ ուռմ-
քերէն, որովհետեւ քիչ յետոյ կուռի ատեն, թշնամի բա-
նակը գինովցած էր բոլորովին և «Իշմէտէ պէյիմ իշմէ,
սարխօշ օլուրսուն, սահաթ տա պէշտէն սօնրա պէշիմ օ-
լուրսուն» կ'երգէր:

Հոկտ. 61ի դիշերը, գիրկընդխառն կռիւ մը տեղի
ունեցաւ Մատամ Ք.ի (Սահմանագլուխին վրայ խիստ
ամրացեալ բերդախաւ մը՝ սպառազինուած 30.5
սանթիմէրնոց քնդանօթներով եւ ումբաձիգ խողովակ-
ներով) պահակազօրքին հետ: Թշնամին քայլ առ քայլ
կռուեցաւ և խիստ ուժգին դիմադրութիւն մը ըրաւ՝
անձնատուր ըլլալէ առաջ:

Լիլի և Արբասի միջեւ, Լապասէի և Առկօնի վրան
Առմանթիէի և Բանկալթիի տակը, Ռէմօի և Վէօսքոնի
քովը՝ երբեք կարելի չեղաւ թշնամի գտնել. շատ փըն-
տուեցինք, բայց ի զո՛ւր: Կորսուած ըլլալու էր. ուստի
թերթերու միջոցաւ յայտարարութիւն տուինք որ զը-
նողը՝ բերէ մեզի յանձնէ:

Արեւելեան ուղիին՝ թշնամին ձախ կողմին վրայ
խոշոր քօր չիպան մը ելած ըլլալուն, չի հրնար շարժիլ
տեղէն. կը սպասէ որ վրան դբուած շէյթան եախսին
պայթեցնէ զայն:

Մեր ալ թեւը տարածեցինք և երկնցուցինք մին-

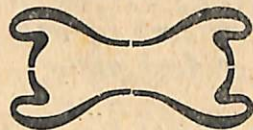
չեւ Հիւսիսային ծով և քանի մը բալամուտ բռնելով
կերանք: Թշնամին, որ կը լրտեսէր մեզի, այս շարժու-
մը տեսնելով, ինքն ալ ձախ թեւը երկնցուց, բայց բան
մըն ալ չանցաւ ձեռքը:

Հոկտ. 24ի իրիկունը, էյլէնմիշ ըլլալու համար կռիւ
մը սկսանք և քանի մը զինուոր գերի բռնելով, մեր
մօտ բերինք: Գերիները հարցափորձելով նախ հասկը-
ցանք մեր ո՛ր կողմ գտնուիլը, երկրորդ՝ թշնամի բա-
նակին բարոյականին սպառուժը, և կորովին շատ քիչ
բան մնալը. հասկցանք նաև որ թշնամին մէկ յոյս մը
ունի եղբր, ան ալ կորսնցուցած ըլլալով, փնտռելու
վրայ է: Գերին պատմեց նաև որ ներկայ կացութեան
բանալին կը գտնուի... Պետրոս Առաքեալին քով, որ
ճիշդ Արքայութեան զրան բանալիներուն քովը կախած
է: Մեր բանակին ընդհ. հրամանատարը՝ Զօրավար Տա-
յան օղլու կարապետ, շատ գոհ մնաց գերիին այս
պատմութիւններէն և իր զինուորներուն յանձնարարեց
որ միշտ ստանկ թռչուններ զարնեն:

Այժմ կռիւները կը շարունակուին ամէն ուղղու-
թեամբ: Հարաւային ճակտէն կը տեղեկացնեն թէ՛ նախ
թշնամիին ուժը և յետոյ... գլուխը կոտրած են:

20Բ. ՆԱԹԱՆ ՄԱՐԿՍ...ՕՅ

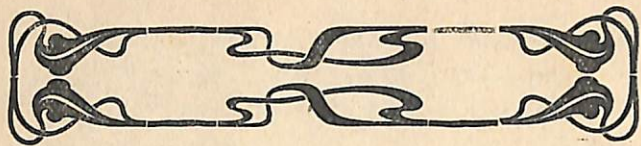
(Սպայակոյթի Պես)

(Որ միջոց իր... պսիսմէնց դարս կ'ըլլէ)

ՅԱԿՈԲԻԿ ՍԱՅՊԱԼԻՆԻՆ

Ն Ի Ս Տ Մ Ը

ՈՐ ՇԱՏ ԿԸ ՆՄԱՆԻ ԱԶԳԻ ԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԵՐՈՒՆ

— Ատենը բացուած է, տեարք երեսփոխանք, դռնէն յարկարծ խոշոր 'արդ մը իր առջեւ դրուած օղիի շիշը քանի մը անգամ սեղանին զարնելով, օրակարգի առաջին խնդիրն է առանին խնայողութեան խնդիրը:

— Խօսք կ'ուզեմ, դռնէն ուրիշ մը օղիի գաւաթը ի մի ումպ պարպելով:

Մտացի ընթերցողը արդէն իսկ գուշակեց թէ՛ տեսարանը գինեատան մը մէջ կ'անցնէր:

— Խօսքը ձերն է, միւսիւ, ըսաւ այն որ ատենապետի դեր կը կատարէր:

Խօսքին տէրը ոտքի ելաւ, բայց աչքան լոլիկցած էր որ կայնելու կարողութիւն չունէր:

— Կ'առաջարկեմ որ ատենաքանը նստած խօսի, որովհետեւ սրահը շատ կ'երերայ կոր, դիտել տուաւ ուրիշ մը:

— Այո՛, այո՛, նստած խօսեցէ՛ք, ըսին շատ մը ձայներ:

— Ներքին կանոնագիրը կը հակառակի նստած

խօսելու, առարկեց ուրիշ գինով մը որ ինքզինքը Ա. Գառ-պարեանի տեղ դրած կը թուէր:

Ատենապետը շիշը նորէն քանի մը անգամ սեղանին զարկաւ և ըսաւ:

— Պարո՛ն, իրաւունք չունիք դիւանի պաշտօն կատարելու և ներքին կանոնագրութիւնը մեզի սորվեցընելու: Խօսեցէ՛ք պարոն, և նստած խօսեցէ՛ք:

Խօսք ուզողը որ արդէն առանց պատկառելի ժողովի որոշումին սպասելու աթոռին վրայ ինկած էր, սկսաւ խօսիլ:

— Տեարք երեսփոխանք, նախ և առաջ կ'ուզեմ յայտարարել պատկառելի ժողովոյդ որ առանին խնայողութեան ջերմ կուսակից մըն եմ առանց ո և է կուսակցութեան պատկանելու:

— Շատ լաւ, շատ լաւ, կենացդ:

Նւ գաւաթներ պարպուեցան:

— Արդ տեարք երեսփոխանք, իբրեւ խնայասէր ոք շատ յիմարական կը գտնեմ երեքուկէս զրուշ տալով բաքէթ մը առաջին կարգի սիկառէթ ծխել, երբ կարելի է երկու զրուշ տալով առաջ բաղնիք մը երթալ:

— Շատ իրաւացի:

— Խօսք կ'ուզեմ:

— Մէզէ կ'ուզեմ:

— ...:

— Այոպէս, ինչ հարկ կայ Բերայի Շիտակ ճամբու դերձակներէն չափի վրայ զգեստ շինել տալ, երբ կարելի է երրորդ կարգի տոմսակով մը ճամբորդել:

— Կը ձայնակցիմ, պաւլօ, ծօ՛ ինչ տիւզ մը բեր բանախօսին:

— Կը խնդրեմ որ, միջամտեց ատենապետը, շիշին

տեղ մէջէի պնակ մը սեղանին զարնելով ու մէջի բիազը վրան թափելով, պատկառելի ժողովդ չընդմիջէ յարգելի ատենաբանը:

— Երկար կ'ընես կոր, պէ հէրիֆ, գոչեց ժողովականներէն մին բողկ մը նետելով ատենապետին ճակտին:

— Դիւանս ինքզինքը նախատեսաւ կը զգայ, ըսաւ ատենապետը:

— Ինչ ալ բարեւ ըրէ, պատասխանեց ժողովական մը որ ատենապետին խօսքը չէր հասկցած:

— Թօժաֆ ըլլայ տէյի մէյմէկ հատ ճնկենք, առաջարկեց երեսփոխան մը որ միշտ Գր. Զօհրապի դերը կը կատարէր, համաձայնութեան եզր մը գտնելով օղիի սեղանին շուրջը:

Ճնկեցին և միջադէպը փակուեցաւ:

Ատենախօսը շարունակեց.

— Վերադառնալով խնայողութեան հրատապ հարցին, դիտել կուտամ պատուարժան պաշտօնակիցներուս, պատկառելի ժողովուրդ և մեծարելի Մայր Դիւանին...:

— Այդ մայրը հարսնցու աղջիկ չունի՞, հարցապընդեց երիտասարդ խման մը:

— Խնդրէն չչեղինք, հրամայեց ատենապետը:

— Օրակա՛րդ, օրակա՛րդ, գոչեցին մէկ քանի ձայներ:

— Ամէսօս, պատասխանեց գինեպանը, երեք զոյգ չիչ դրկելով մանչուն հետ:

Այդ առաջումը դէմքերը զուարթացուց և լռութիւնը վերահաստատուեցաւ:

— Վերադառնալով խնայողութեան հրատապ հարցին, շարունակեց ատենաբանը. կը հարցնեմ տեսքը երեսփոխանք, միթէ ներելի՞ է տասը դրուշի հովանոց մը առնել:

Երբ անդին թահին հելվաթինն օխան տասը դրուշ կը վաճառուի...

— Ատէ կ'ընչ կ'ըլլայ, ախլին օխան ալ վեց դրուշ է, գոչեց ալա Միհրդատ Հայկազն սեղանակից մը:

— Պարոնը ժողովս կը նախատէ, ատենապետ էֆէնտի, ի կարգ հրաւիրեցէք զինքը:

— Պարտաօքքաօր ալթը դրուշըք բաքը եօգ, պօռաց գինեպանը հեռուէն:

— Ժողովուրդը իրաւունք չունի ժողովոյս վիճաբանութեան մասնակցելու, ըսաւ ատենապետը ոտքի կանգնած ու օղիի չիչը ողին մէջ շարժելով:

— Ճնշման տակ կը գտնուինք, ատենանը փակեցէ՛ք, դիտել տուաւ սեղանակից մը:

— Ո՛չ, կը բողբօքնք դեռ օղիները չհատան, իրաւունք չունիք ատենանը փակելու:

— Ժողովուրդ հասիր, պօռաց գումարման Յ. Շահրիկեանը, ժողովուրդ հասիր և սա չիչը լեցուր:

Ձախակողմէն քան մը անդամներ ծափահարեցին:

— Խօսքերնիդ ետ առէ՛ք, որպէս զի կարելի ըլլայ ժողովը շարունակել, ըսաւ ատենապետը այն ժողովականին որ օխան վեց դրուշի օղիին միջադէպը յառաջ բերած էր:

— Խօսքս ետ կ'առնեմ, բայց օղիին չիչը ետ չեմ տար, պատասխանեց միւսը վճռաբար:

Երկու վայրկեան դադարէ մը ետքը, որուն միջոցին օղիի գաւաթներ և ի՛նչ ի՛նչ մէջէներ փոխանակուեցան, ատենանը կրկին բացուեցաւ:

— Շարունակեցէ՛ք ձեր խօսքը, ըսաւ ատենապետը:

— Այսպէս ուրեմն, տեարք երեսփոխանք, պատկառելի ժողովդ պէտք է խորին ուշադրութեան առարկայ ընէ սա պարագան որ երբ մենք պարզ ֆէսի մը համար տասնըհինգ զրուշ կուտանք առանց հաշուելու փիւսկիւլի, խալիպի և այլ յարակից ծախքերը, ուրիշներ Մահմուտ Փաշայի ճամբուն վրայ զոյգը քառասուն փարայի պատուական թաշկինակներ կը գնեն:

— Կը ձայնակցիմ, շատ ճիշտ է, գոչեց մէկը որ անընդհատ գլուխը կ'օրօրէր իր կամքէն անկախ պատճառներով, ես ալ երէկ Պալըզ Փաշարի կողմը քառասուն փարայով պնակ մը լեցուն կէօզլէմէ կերայ:

— Ինչ որ իմ բաժնի կ'ապացուցանէ, պատասխանեց ատենաբանը յաղթականօրէն:

— Գուէ՛, քուէ՛, գոչեցին մէկ քանի անհամբեր ձայներ:

— Եզրակացութիւն, ըսաւ ուրիշ մը քունէն արթննալով:

— Եզրակացնելով խօսքս, առաջ տարաւ մարդը, կ'առաջարկեմ խմուած օղիներուն դրամը հաւասարապէս բաժնել մեր մէջ. խնդրել պատուարժան պարպա Նիքօլայէ որ բարեհաճի, ըստ իր բարի օովորութեան, յաւելուածական մէմէկ գաւաթ օղի հրամցնել մեզ, պարտ ու պատշաճ մէզէներով և խնդիրը փակելով անցնիլ օրակարգի միւս խնդրին:

Առաջարկը միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ:

Երջանիկ ժողով:

Եթէ այդ միաձայնութիւնը մէկ կողմ դնենք, միթէ ճիշտ մեր Ազգային Ժողովին չնմանի՞ր այս ժողովն ալ:

Ե Ր Օ Տ

ԵՐԿԱԹԻ ՊԷՍ ԱՄՈՒՐ

ՊՈՂՊԱՏԻ ՊԷՍ ԶՕՐԱԿՈՐ

Հարկ կա՛յ ըսելու որ միմիայն մէկ միջոց ունիք չերկաթի պէս ամուր ու պողպատի պէս զօրաւոր ըլլալու» և այդ միակ միջոցն ալ համբաւաւոր և հանրածանօթ ՍԻՐՕ-ՍԵԴ-ՐԱԿՆ Է՝ Պէշիկթաշի Օսմանիէ դեղարանին հանրածանօթ տէր և տնօրէն՝ Սեդրակ էֆ. Ֆնտզլեանի կողմէ պատրաստուած ուժի այդ անմահական օշարակը, յանձնարարուած՝ Կայս. Առողջապահական Բարձր. Ժողովէն, Բոլոր տկարակազմները, հիւանդները, անարիւններն ու վատոյժները միմիայն ՍԻՐՕ-ՍԵԴ-ՐԱԿԻ Թող գործածեն և արդէն քանի մը օրուան մէջ օգտակարութիւնը պիտի զգան, Ո՛վ Պոլսեցի, Գաւառացի և Ամերիկացի Հայեր, դիմեցէք մեր պատուական Սեդրակին ու խմեցէք անոր օշարակը և հոգէք քաջ ու զօրաւոր Հայեր:

Գործածեցէ՛ միմիայն

ՍԻՐՕ-ՍԵԴ-ՐԱԿ

Կազդուրիչ օտարակը

ՀԱՐՍԱՆԵԱՅ ՏԽՈՒՐ ՀԱՆԴԵՍ

Ամուսնութեանց թիւերը կը նուազին օրէ օր:

Ամուսնիները աշխարհ ճաշակելու տրամադիր չեն երբեք և կը համոզեն զիրար որ ամուսնութեան խօսքն անգամ չառնեն իրենց բերանը:

Ամուսնութիւնը, կ'ըսեն անոնք, մարդու ազատութիւնը և անկախութիւնը կը բռնաբարէ:

Եւ ամուսնութիւնը ամուսնութենէն լաւագոյն կը դատեն:

Կը խղճան անոնք ամուսնացեալներուն վրայ և երբ մէկը նշանուի, այն տպաւորութիւնը կ'ընէ անոնց վրայ, ինչ ազդեցութիւն որ կ'ընէ եթէ մէկը ինքզինքը չուանով կախէ:

Եթէ անոնց կարեւորութիւն տալ հարկ ըլլալ, պէտք է այտուհետեւ հետեւեալ օրինակին համաձայն խմբագրել հարսանեաց հրաւիրագիրները.

«Մեծ. Ա... Բ... եան, Դ... Դ... եան, Տիկին Ե... Զ... եան և Է... Ը... եան, Օրիորդ Թ... Ժ... եան և Ի... Լ... եան կը ծանուցանեն ձեզ այն կորուստն զոր ըրին յանձին Խ... Մ... եանի իրենց տղուն, իրենց եղբորորդիին և եղբօրն որ յետ կարճա-

տեւ հիւանդութեան նշանուեցաւ, ի հասակի երեսուն ամաց և որուն հարսանեաց լուղարկաւորութեան տխուր հանգէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, ժամը 4ին, այսինչ գիւղը և մարմինը պիտի փոխադրուի...»:

Տարակոյս չկայ թէ՛ ամուսնութիւնը չպիտի լաղթանակէ ամուսնութեան, ասոր հետ մեկտեղ հարկ է ազդու միջոցներ ձեռք առնել խապառ ջնջելու համար ամուսնութիւնը որ ազգին կը լինառէ ուղղակի:

Ազդու միջոցներէն ազդուագոյնը կը թուի մեզի հետեւեալը, որ կը բաղկանայ քանի մը յօդուածներէ:

Ա.— Ամուսնիները կը զրկուին ընտրող և ընտրելի ըլլալու իրաւունքէն:

Բ.— Կարող ամուսնիները պարտաւորուած են կա՛մ ամուսնանալ և կա՛մ ամուսնական տուրքը վճարել ամէն տարի:

Գ. Այս տուրքէն գոյացած գումարը աղքատ ամուսնիներու ամուսնութեան յատկացուի:

Դ.— Ամուսնիներու հետ խօսիլը խօսիլ արգելուած է աղջիկներու:

Ե.— Դ. յօդուածին չհամակերպող աղջիկները զըրկուին ամուսնութեան իրաւունքէն:

Զ.— Ամուսնիները չեն կրնար բնաւ պարի մասնակցիլ:

Է.— Ամէն ամուսնացող աղատ է իր ուղած աղջկան կամ կնկան հետ խօսիլ պարել, երգել, ցատկել և խմել:

Ը.— Ամուսնիներուն անունները լրագիրներու միջոցաւ հրատարակել ամէն տարի:

Մեզի այնպէս կը թուի թէ՛ վեցերորդ յօդուածին տրամադրութիւնը միայն՝ տարին հազար ամուրիներ ամուսնութեան կը հարկադրէ, և եթէ անաչառութեամբ ի գործ դրուին վերոգրեալ յօդուածները՝ յիշոյս ենք որ քիչ ժամանակի մէջ ամուրիութիւնը մեծ հարուած մը կ'ընդունի ի պատիւ և ի փառս ամուսնութեան, որուն վրայ այնքան գեղեցիկ ոտանաւորներ գրուած են:

Յ... Յ...

ԴԵՂԱՐԱՆ “ԱՏԱՆԱ,”

Պ. Յակոբ Թէրզեանը ո՞վ ճանչնար, ամբողջ Գուժ-գաբուի և Կէտիկ Փաշայի մէջ անիկա մեծ անուն ու համբաւ ունի, իր ուղղամիտ գործունէութեան, իր ճշդապահութեան ու իր դեղերուն թարմութեան շնորհիւ: Բոլոր Գուժգաբուցիներն ու Կէտիկ Փաշացիները միմիայն ԱՏԱՆԱ ԴԵՂԱՐԱՆը երթալու են, երբ պէտք ունին թարմ ու ու ճշդագոյն դեղագիրներ պատրաստելու և երբ կ'ուզեն խղճամիտ, կարող ու մասնագէտ բժշկաներ՝ ինչպէս Տօքթ. Վարժապետեանը, Տօքթ. Միքայէլեանն ու Տօքթ. Պալասանեանը գտնելու: Օ՛ն ուրեմն, դէպի ԱՏԱՆԱ ԴԵՂԱՐԱՆը և չատ գոհ պիտի մնաք:

ԽԵՂՃ ՕՂԻՆ

Որքան նզովեցին, բանբասեցին և անիծեցին այս ըմպելին, որքան աղէտներու և թշուառութեանց պատճառ նկատեցին այս հեղուկը, քանիներ հալածեցին և թշնամանեցին զայն, բայց վերջապէս արդարութիւնը տարաւ յաղթանակը և յայտնի եղաւ որ խեղճ օղին անմեղ էր, և զո՞հ գացած էր քանի մը գիտուններու: Օղին՝ ո՛չ թէ վնասակար, ալ առողջապահական և բժշկական տեսակէտներով մեծ օգուտներ ընծայած է մարդկային ընկերութեան:

Բարիզի գիտական հանդէսի մը մէջ գիտուն մը յայտնած է այս ճշմարտութիւնը, պաշտպան կանգնելով խեղճ օղիին՝ որ անոք և անօգնական կը հալածուէր և միեւնոյն ատեն ալ կը տարածուէր: Ողջ ըլլայ այդ գիտունը՝ որ անմեղի մը դատը պաշտպանեց, Ուշ կամ կանուխ արդարութիւնը կը յայտնուի վերջապէս և ամօթապարտ կը մնան անոնք որ օղիին դէմ զրած են և պատճառեղած որ շատեր չի խմեն և անոր օգուտներէն զրկուին:

Տարակոյս չկայ թէ օղի խմողներն ալ օղիին դէմ խօսողներուն ի նպաստ չը պիտի խօսին, որովհետեւ վա-

խով դողով կը խմէին, թերթերու մէջ կարդալով Օղիին վնասները վերնագրով այնքան յօդուածներ որքան որ Ազգը հայ բոլիկ ունեցած է անցեալի մէջ և ունի այսօր։ Որովհետեւ վկայական առնող և Բարիզէն մայրաքաղաքս դարձող ամէն բոլիկ օղիի փնտնելուն համար յօդուած գրած է։ Այս յօդուածները կարդացողները բնականաբար կը վախնային և տասը գաւաթի տեղ հինգ կը խմէին, քիչ վնասուելու համար, մինչդեռ օղիէն փոխանակ շատ օգտուելու, քիչ կ'օգտուին եղեր քիչ խըմելով...

Վախ, օղի, վախ։

Եւ ի՞նչ զրպարտութիւններ ստեղծեցին հալածելու համար քեզի։

Թղթատե՛նք քիչ մը լրագիրները։

«Մարդուն մէկը ինքզինքը ատրճանակով սպաններ է։ Կ'ըսուի թէ պատճառը օղին է զոր չափազանց գործածելով խելքը կորսնցուցեր է խեղճ մարդը...»։

Մեծ վաճառական մը անանկացա՛ւ։ Այս անանկութիւնը օղիի կը վերագրեն, վաճառականը շատ օղի խըմելով գործին գլուխը չգտնուի եղեր։

Երէկ գիշեր մեծ հրդեհ՝ մը լափեց ի... Թաղը։ Մարդուն մէկը շատ օղի խմեր է և անուշադրութեամբ բռնկցուցեր է տունը. թաղին մէջ գտնուած օղիի շտեմարանները մեծապէս նպաստեր են հրդեհին ծաւալման։

Այս տարի մա՛ր շատ է և ծնունդը քիչ։ Այս դժբաղդութիւնը օղիին կը վերագրուի։ Մեր ազգայինները յօժարակամ չեն վճարեր իրենց ազգային տուրքը։ Այս մասին բացուած քննութիւն մը սա եղբակացութեան կը յանգի թէ օղիի տրուած ստակը եթէ ազգային տուրքի տրուէր՝ ոչ ոք պարտական կը մնար։ Կին մը էրիկը

ձգելով փախեր է։ Ան շատ օղի կը խմէ եղեր։ Ո՛ր մէկը ըսեմ. հազարումէկ ամբաստանութիւններ՝ որոնք գիտութեան առջեւ անլսելի կը մնան այսօր, և բնաւ ազդեցութիւն չեն բեր այն մարդոց վրայ, որոնք սովորութիւն ըրած են օրը մէկ երկու գաւաթ օղի խմելը։ Արդէն բոլոր գիտեցողներուն մէջ, օրը օրին կը կարդացուին այն յօդուածները, և շատ մը գիտնականներ ալ զայն սեւ շրջանակներու մէջ անցուցած պատէն կը կախեն։

— Մարտիրոս աղա, կարդացի՞ր Բիւզանդիոնի մէջ օղիի վրայ գրուած յօդուածը... սա շիշէն լեցուր ծօ՛ւ։

— Կարդացի, կարդացի, ի՛նչ աղէկ խօսեր է մարդը, ես ալ կըսէի որ օղին չի փնտներ, բայց ո՞վ պիտի հասկնայ... իմինս ալ լեցուր։

— Մեծ մարդերն ալ կը խմեն եղեր։

— Ինչո՞ւ չխմեն։

— Երկու հոգի կան եղեր որ հարիւրական տրամ օղի կը խմեն նախ և վերջը կ'ատենաբանեն եղեր։

— Անոր համար չէ՞ մի որ ատենախօսութիւնը առաջ գացած է Եւրոպայի մէջ։

— Պետական մարդ մըն ալ կայ եղեր որ նախ կը խմէ և վերջը կը խորհի եղեր։

— Անոր համար աղէկ կը խորհին ա՛... սա շիշէն լեցուր ծօ՛ւ... աղբար այստեղ դողալով կը խմենք կոր, օղին սանկ է եղեր, օղին նանկ է եղեր, ջիղերը կը տկարացնէ եղեր, միտքը կը բթացնէ եղեր, սիրտը կը մաշեցնէ եղեր... աէ՛ֆ եղէք սրկէց, աստուածնիդ սիրէք... այն յօդուածը չկա՞յ մի ամա, փէք խօշս եկաւ... կ'երեւի որ մեծ մէկն է տո մարդը։

— Անանկ կ'երեւայ։

— Շատ մեծ մարդ:
— Խնդիրը լաւ սերտած է և անանկ խօսքեր ըրած է որ ամէն մէկ խօսքը գիրք մը կ'ըլլայ:
— Շատ խելացի մարդ է... սա շիշէն...

— Ինչ դօրաւոր ապացոյցներով օղիի դէմ խօսողներուն գլուխը ջախջախեր է... իրաւ որ դարմացաւ մնացի... օղի մը բեր ծօ'... անանկ մարդիկ հազար տարին անգամ մը կուգան...

— Ինչ ճշմարտութիւններ յայտնած է աղբար, տալիայէն, Անգլիայէն, Սպանիայէն, Ֆրանսայէն փաստեր մէջ բերած... ապրիս պէ մարդ, ապրիս, չմեռնիս... ահ, եթէ դիւրութիւն ըլլար, սա մարդուն պինդիկ մը մաստիքա կը դրկէի:

— Բայց գիրքին տէրը ըսած է որ համակարծիք չէ յօդուածագրին...

— Ջէլոց, ըսէ սըւոր, դո՛ւն ո՛վ, ան ո՛վ, ելեր տէ օղիին օգուտները համրող մարդուն դէմ պիտի խօսի... Թող փաշաները կապէ նախ և առաջ: Համակարծիք չէ եղեր... աղէկ որ համակարծիքն ալ սորվեր է... քիչ մը ֆաստելիս բեր ծօ'... անդիլնը մեծ մարդ է ճանրմ:

— Ինծի ալ անանկ կ'երեւայ:

— Խօսքերուն մէջ իմաստ կայ:

— Այո՛:

— Ոգի կայ:

— Սեպէ քի ոգելից յօդուած մըն է:

— Ոգելից ըմպելի մը ըսէ սըւոր, կարծես թէ օղի մը խմածի չափ եղայ այն յօդուածը կարդալով:

— Ես ալ անանկ:

— Ինչ խելք, ինչ իմաստութիւն... Սողոմոն Իմաստուն է այդ մարդը ինծի համար:

— Աղուոր մարդ է:

— Հայրը լուսերու մէջ պառկի, հանդարտ սրտով օղի կը խմենք կոր այս իրիկուն... լեցուր ծօ':

— Իմինս ալ:

— Ո՞ր բանին չափազանցը մնասկար չէ, օրինակի համար, նստէ պինդիկ մը օղի խմէ, հէլպէթ տէ կը ճաթիս:

— Այնչափ ջուր ալ խմէ նէ կը ճաթի մարդ:

— Անանկ է ես:

— Ատ յօդուածին վրայ շատ քէյֆլէնմիշ եղայ:

— Ես ալ քէյֆլէնմիշ եղայ, բայց կասկած մը ունիմ...

— Ինչ:

— Ձըլլայ որ այդ յօդուածը գրողը գինետուն ունենայ և կամ բանալու մտադիր ըլլայ:

— Պարապ բան է ատիկա. ես այդ տեղուանքը չեմ խորհրդաւոր ամենեւին... անիկա ուրիշ տեսակ մարդ է ճանրմ: Գրուածքէն յայտնի է որ քեամիլ և շիտակ խօսող մարդ մընէ... լեցուր տղայ:

— Մէյմէկ չիշ ալ խմենք երթանք:

— Կարծես այս գիշեր որչափ կը խմեմ նէ այնչափ կ'ուժովմամ կոր:

— Ջիզերը կը կաղդուրէ էֆէնտիմ:

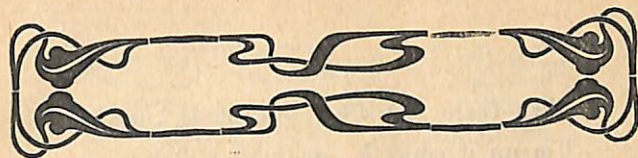
— Էհ, կամաց կամաց երթանք:

— Այո՛, այո՛, երթանք:

Կը հրաւիրենք օղի խմողները որ առիթէն օգտուելով հանդարտ սրտով օղի խմելու փութան, որովհետեւ քիչ ատենէն այս յօդուածն ալ կը հերքուի...:

ԿՈՍԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՐԲ... ՉԵՐԳԵՐ

ՍԻՐՈՅ ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Սերը նրազ մ'ե, Հոգին՝ ձայնագիր,
Մարդը ածողն է. Կինը՝ ունկնդիր

✱

Սերը կնդրուկ մ'ե, Հոգին՝ խնկաման:
Մարդը փոքրաւոր, Կինը՝ սրբազան:

✱

Քամին է Սերը, առագաստ՝ Հոգին,
Մարդը կաքսան է, Կինը՝ իր օղին:

✱

Սերը գինի մ'ե, Հոգին իր սրուակ,
Մարդը խրմողն է, Կինը մատուակ:

✱

Սերը աղօթք մ'ե, Հոգին՝ պահաւան
Մարդը՝ սարկաւազ, Կինը՝ իր խոհան:

✱

Սերը հարբուխ մ'ե, Հոգին՝ ընդունակ
Մարդը՝ հերակայ, Կինը՝ քաւկինակ:

Սերբ քերթուած մ'ե, ալպօմն ե Հոգին,
Մարդը մաթիսն ե, զըմելին ե Կին:

Սերբ մրրիկ մ'ե, Հոգին՝ բունդ ծովակ,
Մարդը՝ թիավար, Կինը իր նաւակ:

Սերբ խայթիս մ'ե, Հոգին՝ մրնոլորս,
Մարդը վանդակն ե, Կինը՝ քաջ ուսուրդ:

Սերբ մեղրիկ մ'ե, Հոգին՝ իր փերակ,
Մարդը մեղուն ե, Կինը՝ իր մեխակ:

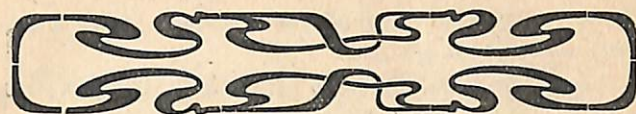

Սերբ տաւ մ'ե, Հոգին՝ բեմ հրգօր,
Մարդը՝ դերասան, Կինը՝ «ռեծիսկօր»:

Սերբ կերտն մ'ե, Հոգին՝ ցուրս դագաղ,
Մարդը՝ ննջեցեալ, Կինը՝ դիաքաղ....

ԹէՈՂԻԿ

ԻՆՉՊԵՍ Կ'ԸԼԼԱՆ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒՅԻՆ

Hony soit qui mal y panse

Ո՛չ մանչ, ո՛չ աղջիկ, ո՛չ կին է ոչ էրիկմարդ. ան-
գոյն, անորոշ, սէր չունեցող արարած մը՝ բողոքական
վարժուհին:

Շոգեշարժ սրունքներ ունի, ոտքեր որ վերջանալ
չեն գիտեր, կ'անցնի կը քալէ. միշտ կը վազէ չես գի-
տեր ի՞նչ բանի ետեւէ է:

Ամուսնութիւնը արկած մըն է իրեն համար, ինչպէս
թրամվայի աակ մնալը:

Մեռեալ ծովին պէս հանդարտ, անխորհուրդ, տար-
տամ նայուածքով աչքեր ունի, որոնց մէջ ոչինչ կայ
առտանայական:

Հրեշտակի պիտի նմանցընէի զինքը, եթէ միտք
չիգար թէ՛ ինչ աննկարագրելի ջերմնանդութեամբ...
բուսիցկի կտորներ կը նետէ ներս:

Աղջիկ մը զլիւն հանելու համար գոհարներով շա-

ցնեկու ես աչքերը, բողոքական վարժուհիին դաւաթ մը թէյ տուր և հոգին առ:

Բողոքական վարժուհիին աշխարհագրութիւնը՝ Նիւ-Եօրք, Նարբերդ, Պարտիզակ, Պայպլ-Հաուզ, Ռօպէրթ Գօլէթ, Հօմ Սգուլ:

Իրեն համար էրիկ մարդ բռնած արարածը, աշխարհ եկած է, կիրակի օրերը ժողովարանին մէջ պատօթ ձայնովը սուրբ երգերու ընկերանալու համար, Aoh. yes:

Մեր աղջիկները քունքնուն մէջ կ'երգեն Բեհն օառման մը, մանիֆաթուրայի հարուստ վաճառական մը, Օթէրայի թէնօռը և կամ գոնէ իրենց դրացւոյն կըրտսեր որդին: Բողոքական վարժուհիներու երազներուն մէջ կուգան՝ Մովսէս մարգարէն, Յովնան, Աբրահամ, Իսահակ, Սողոմոն, Ղովտ, Յովսէփ Գեղեցիկ, Մըսթըր Վրին, Ճէճիգեան պատուելին:

Մեր աղջիկները, իրենց կուրծքին վրայ կը պահեն սիրահարներու մէկ նամակը. ասոնք Աստուածաշունչի ութերորդ գլուխէն, վեցերորդ տունէն հաստուած մը:

Երբ կ'երգեն, կարծես մեռել կ'անցնեն կոր, իսկ երբ ջութակ կը զարնեն և կամ դաշնակի մը առջեւ կը նստին... մարելիք կուգայ վրադ:

Չես գիտեր ի՞նչէն է որ բողոքական վարժուհիին կարճատես կ'ըլլայ: Առանց ակնոցի վարժուհի մը այնքան հազուադէպ է, որքան առանց եսփոխուի յոյս սպասուհին:

Բուտրա չեն քսոիր սիրական չեն ունենար, միսօ չեն հագնիր, կօշիկներ թիզ օտաւան կ'ըլլայ և գլխարկներն անցած տարիէն աւելցած է միշտ:

Աղջիկներուն իտէալն է ամուսնութիւնը, բողոքական վարժուհիները Salvation Army!

+

Երուանդ Պէյգօչեան, երբ քառասուն տարու եղաւ, որոշեց ամուսնանալ: Ամուսնի կեանքը այլեւս չէր ապուր չունէր իրեն համար: Անոր մէն գոյները, ամէն ձեւերը փորձած, բշխոնած ու վայելած էր:

Յոգնութիւնը, յափրացումը, նողկանքը իրարու եսեւ եկած բոյն դրած էին իր ուսերուն վրայ:

Դիւրին սէրերը, ինքնամատոյց կիները, orgieներով լեցուն գիշերները, այլեւս բան մը չէին ըսեր իրեն:

Ստակով դնուած գուրգուրանքները, ներկուած շրթներէ եկած համբոյները և նենգ բերաններէ արձաշարձարձ կ'աղղէին միայն իրեն և կուած խօսքերը զարշա՛ք կ'աղղէին միայն իրեն և փնտել սկսաւ կեանք մը որ աւելի հանդարտ ըլլար, աւելի մաքուր, աւելի սնիարդախ, մանաւանդ որ մաքերուն մէջ ճերմակ թեկեր իրենց անխորհրդապահ գոյութիւնը ցոյց կուտային և յօդացաւերու ներկայութիւնը կզգար սրունքներուն երկայնքը:

Ամէն բան սեւ կը տեսնէր իր շուրջը. անհրապոյր էր կեանքը, հաւատք չունէր բարեկամութիւններուն վրայ, բանէ մը հաճոյք չէր զգար. երբեմնի գեղանի կիները, վնդկներ կ'երեւային իր աչքերուն, կատէր աւլամերձ կիները և հոգեկան իր այս առգնապին մէջ, անձնասպան ըլլալու քաջութիւնը չունենալուն, միտքը դժբախտ կարգուի:

Անգամ մը որ այս որոշումը բուռաւ ինքնիրեն, իր թառամած սիրտը բողբոջիլ սկսաւ. մեկամաղձոտութիւնը խոյս տուաւ վրայէն, նոր աշխարհ մը, նոր կեանք մը պարզուեցաւ իր առջեւ:

Պարկեշտ աղջկան մը հետ ամուսնանալ. կեանքին ընկեր ընարել բոլոր մեղքերուն անդիտակից էակ մը:

ԼԱՍԹԻԿԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԿԸ ՓՆՏՈՒԷՔ

ԳԱՅԷՔ ՌԻՂԱՍԿԻ ՊՈԼԻՍ

Էսկի Զապթիէ ճառատի

Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

մեծ վաճառատունը

Հիմա որ սորվեցաք լաստիկ կալօշներու, հեծելանիւններու մեծ վաճառատան հասցէն, հիմա որ գիտէք թէ՛ ուրկէ և ի՞նչպէս պիտի գնէք ածան, տոկուն և շիք կալօշներ, անմիջապէս դիմեցէք ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ մեծ վաճառատունը։ Հոն պիտի գտնէք Հայր ու Որդի Թորոսեանները, որոնք մեծաքանակ և փոքրաքանակ զնորդներուն ամէն կերպ գոհացում կուտան։ Անգլիական, Ռուսական և Ֆրանսական ամենաբնաւոր կալօշներու մեծ մըթերք մը կայ և Գաւառացի վաճառականն ու Պոլսեցի խանութպանն ու անհատը առանց ժամանակ կորսնցնելու պէտք է փութան՝ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ վաճառատունը, որպէս զի վերջէն չզղջան իրենց ուշ միալուն համար։

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ վաճառատունը ունի նաև յատուկ ճիւղ մը ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ որ վստահելի է ամէն կերպով։

բուն ճակտին վրայ փայլէին բոլոր առաքինութիւնները և սրտին մէջ գանձեր ունենար ճշմարիտ սիրոյ, այս չէր միթէ գերագոյն երջանկութիւնը զոր Աստուած տուած ըլլար մարդուն։

Որոշումը որոշում էր, պէտք էր որ կարգուէր։

Աչքերը գոցեց և երազել սկսաւ։ Ամուսնութեան բոլոր աղուոր կողմերը միտքը ինկան։

Գեղեցիկ, առողջ, պարկեշտ և հագիւ քսան տարու արարած մը ունենալ իր թեւերուն մէջ շարունակ, որու համար էրիկ մարդու տիպարը մինակ ինք եղած ըլլար, մաքուր, սուրբ, լայն անկողին, հանգարտ, անապակ մաքուր սիրոյ բոյն մը իր տունը, ապագային զաւակներ ունենալ։ Հայրիկ, Մայրիկ... Ախ, ինչո՞ւ քսան տարի առաջ խելք չի ըրաւ, հիմայ կարգուելիք աղջիկներ կըրնար ունենալ։

Ափսոսաց իր անցեալ կեանքին վրայ, մեղքաւ այն ահագին գումարները որ ամէն գիշեր հոս հոն կը թափէր վարձու քոնելու համար կիներու սիրտը և մարմինը։

Ժամանակ չի կորսնցնելու համար, տանըհինգ օրէն նշանուեցաւ, փրիպոս աղային Սօֆի անուն քսանընդ տարու աղջկան հետ։

Երկու ամիսէն պիտի կարգուէր։ Cocotteներուն հետ ունեցած բոլոր հաշիւները մաքրեց. խզեց իր բոլոր վրտանգաւոր յարաբերութիւնները և հարսնիքին ուրբաթ օրը բաղնիք գնաց։

Սուրբ Սարգիսին կիրակի գիշերը հարսնիքը տեղի ունեցաւ։

Երրորդութեան եկեղեցին գացին, տաներէց քահանայն ապակեց ղիրենք և քարոզիչը աղւոր քարոզ մը

տուաւ ամուսնութեան վրայ, այնքան աղւոր որ կարծես տասն անգամ կարգուած ըլլար ինքը, այդ կուսակրօն վարդապետը:

Պսակի խորհուրդէն ետքը տուն գացին, հոն պատ-
րաստութիւններ տեղի ունեցան, քիչ մը խմեցին. ափե-
րով շաքար կերան, խնդացին, պօռացին և ճիշտ կէս
գիշերին ամէնքն ալ ցրուեցան:

Հարսին մայրը չի մեկնած՝ աղջկանը փաթթուեցաւ,
կաթոգին համարոյր մը գրաւ անոր ճակտին, երկուքն ալ
սկսան լալ և վերջի պահուն մայրը քանի մը խօսք փութըր-
թաց աղջկանը ականջին և մեկնեցաւ:

Տունը մարդ չի մնաց. ճրագները մարեցին և հարօն
ու փնտան մտան իրենց ննջասենեակը:

Պատմութիւնը ասկէ անդին չեմ կրնար շարունակել

×

Միւր առտու Երուանդ աշխարհիս էն երջանիկ մար-
դին էր:

Վրան հագուեցաւ և սենեակէն դուրս չելած վեր-
ջին անգամ մը համարուեց կինը և ինքնաբերաբար ձեռ-
քը գրպանը դրաւ և նաքօլէօն մը նետեց գիշերառեղա-
նին վրայ:

Ձեռքի վարժութիւն:

Յանկարծ խելաբերեցաւ և ինքզինքին գալով:

— Նե՛րէ, հոգիս, ըսաւ, սխալեցայ:

— Անմիջապէս հասկըցայ որ սխալեցար, պատաս-
խանեց նոր հարսը, որովհետեւ մինչեւ այսօր ոչ ոք մէ-
ծիտէն աւելի ստակ տուած է ինծի:

Յ. ԱԼՓԻԱՐ

Պ Ա Ռ Ո Ւ Ա Կ Ա Ն

ՈՒՐ ՕՐԻՈՐԴ ՎԻՔԹՕՐԻ ԳԼԽԱՐԿ ԿԸ ԳՆԵՆ...

(Արկածներ Բերայէն՝ Սկիսար)

ԲԵՐԱ՝ ԽԱՆՈՒԹԻՆ ՄԷՋ

— Ինծի նայէ Վիքթոր, էն թէքեւախլին դէր,
չըսեն քի Պէյօղը չենք նստիր կոր տէյի կուտոնիս
տեղը չէ...

— Հա մա՛մա, իմ միտքս ալ ան է, դուն ինծի
ձգէ, մինակ քի հաւնածիդ բէք վրան միյնար, չիւնքի
առ խանութպանները մարդը երլան պալըղիի պէս սօյմիչ
կ'ընեն...

Միւսոյն տառն վաճեօզ մը, երկուք ու կէս մէթը
տրամագիծով գլխարկ մը գլուխը կ'անցնէ և օրիորդը
հայելիին դէմ, աջ ու ձախ դառնալով՝ ինքզինքին վայ-
լեցնել կը ջանայ:

— Ինտո՛ր գնաց մամա, աճապա տահա խոշորը
նայինք...

— Տէր ողորմեայ... միտքդ դէր քի մինակ քէօթ-
րիւին վրայ քալելու համար չպիտի դնես, տունին
դուռներուն լանքն ալ աչքդ առ...

— Հա ա՛մա, ինչտար էթրաֆը կէնիչ ըլլայ նէ ան-
խըտար մօտա է չըսա՛ւ Բերուզիկը...

— Իշտէ տա դրածո՞ք օտթա պապէթ կ'երեւայ կոր,
գինը կտրենք տէ լմնցունենք...

— Ա՛խ մատապէ՛լ, կ'ըսէ ծախող օրիորդը, ֆիզիօնօ-
միզէ բէք էյի կիթտի...

— Կիթտի իսէ աճապա բազարլը՞դ ույմատը. քի մ
իտի կիտէն...

— Եօգ ասնքի սուրաթընա եագըշտը, տէմէք իս-
թէտիմ մատամ, պու էն սօն մօտա, տահա տիւն կէօմ-
րիւքաէն չըգարտըգ...

— Քա տահա տիւն կէօմրիւքաէն չըգարտըգ կ'ըսէ
կոր, աճապա Բուզանդին ըբօրթաի մալերուն ճի՞նսէն է:

— Չէ մամաս, ի՞նչ կ'ըսես կոր, պէլի մընեք աճա,
եանի դնելու ըլլամ տէ սէյիր եէրի մը երթալու ըլլամ
նէ, նայող աչքերը տօնմիչ պիտի ըլլան վրաս...

— Է՛հ չէնէ բազարլընը ընենք տէ, բարի վա-
յելու...

Սակարկութիւնը կ'ըլլայ և ըստ Հայու կնիւն սովո-
րութեան՝ նորը վեր, հինը վար՝ ձեռքը բռնած, գուրս
կ'ելլան և շիտակ թրանվայ:

X

ԹՐԱՆՎԱՅԻՆ ՄԷՋ

— Մատմազէ՛լ, իչէրտէ գատընլարըն եէրինէ պու-
յուրուն. սի՛զտէ մատամ...

— Մամա՛, չպիտի սղմինք, բէրտէն էնկէլ կ'ըլլայ
կոր, զաթը երկու տեղ չարբմիչ ըրի, շիչերը խաֆայիօ
թաըր ծակծկեցին...

— Դուն հիչ հոգդ մընեք, թամամ երկու օսկի

պայըմըն եղանք, ֆութուռդ պիւէ մընէր նստէ...

— Պիր առամ օթուրուրսա ազաճըգ էթրաֆընա
պագար, խօսք կ'առնէ Սուլթան Սէլիմէն մնացած տա-
րէց թրքունի մը...

— Նէ՞ օլմուչ, գըզ նէ՞ եարտը սանա...

— Գըզըն եարմատըր աճա. օ պաշընտաքի չինկեա՛նէ
չէրկիտի տիր նէ զըգգըմ տըր, իւչ քէրրէ կէօլիւիւմէ
տօգունտու...

— Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, պաշըն օաղ օլտուն. էօ-
լի՛ւմ օլտուռ, եալընըզ պիլիմքի տէյիլ եա. իւմիւ
տիւնեանըն պաշընտաքի պունտան տահա ֆըուրտաքըլը
տըր...

— Թէօպէլէր օլտուն եարապպիմ, տահա նէլէ՛ր կէօ-
րէճէյիզ, պու գառըն աղըրսընը ալաճաղընըզա, չէմչի-
յէնիզի ալըն, սարընը քէտին պաշընըզա կէչիրին վէստէլամ:

— Օնու էվոօքա ինսանլէրինէ օէօյէ հանըմ, իշ-
տէ պիլիմքի չէնք չնորնք շաքա տըր, պիր ազ պէօօ
յիւք, նէ՞ ֆայտա, հէր քէս դօր տա պէնիմ գըզըմ իւ-
չիւնճիւ գօճատան տուլ մախսըմը տէյիլ եա, չօգ չէյ...

X

ՇՈՔԻՆԱԻՆ ՄԷՋ

— Բէք հովին դէմը մի նստիր վիթթօր, էթուաֆլ
ըլլալուն ելքէնի պէս հովը մէջը կ'առնէ տէ ջուսուլաթ
շաշըմիչ կ'ընես...

— Աղէկ ըսիր մամա, զաթը ծառքով բռնելէն թե-
ւիս ոսկորը կը կոտտայ կոր, ասնքի կամաց կամաց բիւշ-
ման կ'ըլլամ կոր...

Ծերուկ կին մը խօսք առնելով.

— Գուզում աղջիկս, տեղդ բէք աղէկ եկաւ ինծի, որ սահաթ է արեւը Եղիկը կը հանէր կոր, ապրի՛ս, բարով վայելս...

— Շնորհակալ եմ ամա, արտօսվա չեղաւ, քիչ մը բէք խոշոր ինկաւ մարիկս...

— Խըսիրին խոշորութիւնը բան մը չէ ամա եավրուս, վրայի գոգոթաները խաթ մը՝ խաթ մը տահա, խարախանճալօզցուցեր են...

— Աս բան մըն է քի, մէկ հատ մըն է տեսնաք ասոր երկուքն էր տուտու, կէնէ էն ինսաֆիլն աս էր...

— Էյ աղէկ եա, գլխու ցաւ չի՞ տար կոր...

— Քիչ մը կիմանամ կոր ամա, ալթըխ բարան տուեր եմ տէյի թիֆօ ալ ըլլամ նէ դընեմ պիտի...

— Ինծի նայէ նայիմ Վիքթոր, քա գիտես քի սուբաթը ֆընտրիս խապուիս պէս խայիպ եղաւ Թիպը, աճապա վերոք դնե՛ս քիչ մը...

— Դրի մամաս, ետես ի վար կիյնայ կոր:

— Էյ առջեւ դիր նայինք...

— Նա՛, բիւսթիւթիւն տուաթը գոցեց, աս հի՛չ չեղաւ...

— Էյ չէնէ խալապալըխ տեղ մը դաս նէ, խուլանմիլ պիտի ըլլաս, բան մը քի ալթըխ գլուխին եկաւ...

+

ԿԱՌԻՔ ՆՍՏԵԼՈՒ ԱՏԵՆՆԻՆ

— Առապա՛, մատամ, առապա՛...

— Առապա ամա, սէնին առապան կէնի՛շ տիր, թաւանը եիւքսէ՛ք մի...

— Մատա՛մ, մատա՛մ, պէնիմ առապամ չիմտիքի մօտա շաքալար իչին եիւքսէ՛ք եարտըրտըմ, կէթի-րիյօրում...

Կառքը կուգայ, տիկին մայրը նստելու կ'ըլլայ:

— Անցիր Վիքթոր տէ սաղը նստէ...

— Կայնէ նայինք, գլուխս չի մտնար կոր մամա...

— Եան տառցիր աղջիկս սուրաթդ արեւելք տարցուր...

— Քա՛, քա՛, քա՛, խօստելաս առալըխը մնաց, Թո՛ւր Թո՛ւր արապաճը... քոռտէլամ... մամա դուն ալ եարտըմ բրէ քիչ մը:

— Քա եավրուս քաչէմ նէ խալիպէն կ'ելլայ տէյի չեմ դպչիր կոր, կայնէ պաշխա արապա մը նայինք... ֆայթօն մը առնենք...

— Էյ աղէկ ամա երկու խաթ դին պիտի տանք...

— Ինչ խառախատա է նէ, հոս մնալու չենք եա ֆարազա. ֆայթօն մայթօն պէճէրվինք պիտի... Կէլ արապաճը՛, սէնինքի քէօրիւքիւ միւ՛...

— Էվվէթ մատամա, հէմ քէօրիւքիւ, հէմ մաքի-նալը...

— Նալլէթ չըլլաս, ինտոր կը հազնան կոր տէ մայթապ կընեն կոր... երկու լուսը քէօնա աս մօտան հանողին քի, էլին չաթըններուն մայմուլը տառցանք, նստէ քա Վիգթոր...

Կառքը ճամբայ կ'ելլայ:

— Ինծի նայէ աղջիկս, աղ թարաֆդ քիչ մը վեր առ տէ տակը մտնամ, գէրէ քիւթ քիւթ խաֆայիս կուտեմ կոր:

— Անանկ չըլլար մամաս, տուն բոործիկ մը վաթ քշուէ տակս մտիր, հէմ տուն ըռահաթ կ'ընես հէմ ես,

հէ՛մ թեւա ալ յողնեցաւ, կտոր մըն ալ դուն բռնէ մէկ քովէն չէ՛նէ հովը պիտի տանի...

— Էյէր տաղ սէլիմ տուն ինձամ տէ քէօշէս անիւմ նէ, մոմ պիտի վառեմ ժամը, աս բանն ալ գլոխիս եկած չունէր...

— Մամա՛ մամա՛, մէկ թաւափէն նայէ քի աս կը նային կոր շաբխայիս, կը հաւնին կոր:

— Աղջիկս, նայող շատ կայ ամա, աճապա հաւնելնուն կը նային կոր չէ՛նէ մի վենետիկ մայմունիի տեղ կը դնեն կոր մեզի. Աստուած տիւշմանիս մօտայի սէր չի տայ, մէյէր անմար կրակ է եղեր, նէ մութլու ան օրերուն քի պիւծիւ մը գլոխիս կ'առնէինք դուրս կ'ինայինք. Աստուած պէթէրէն պահէ, ասօր գլուխնուս վրայ չառխուփէլէկ կը տառցունեն կոր, ո՛վ գիտէ վաղը ի՛նչ պոլնուզ պիտի տնկել տան... տո՛ւր առապաճը:

ԼԻԼԱ

ՓԻՂ ՈՒ 'ՖԻԼ, ՖԻԼ ՈՒ ՓԻՂ

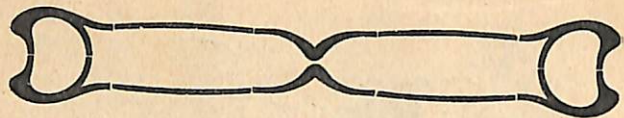
Առանց Նախախնամութեան հրամանին ծառի մը տերեւը իսկ չի շարժիր և առանց Գր. Գապսուճեանի, —լատիկ կալօշներու ծանօթ վաճառական— «Փիղ» մառքայով կալօշին, մարդիկ իրենց տուներէն դուրս չպիտի կարենային ելլել: Միակ կալօշն է «Փիղ»ը, որ թէ՛ չիք և թէ՛ դիմացկուն: Ամէն կողմ գտնէք և ամէն խանութ փնտռեցէք «Փիղ» մառքայով լատիկները. ես անոնցմէ մէկ հատ առի հինգ տարի առաջ և մինչև այսօր կը հազնիմ, ես սարսափեցայ այսքան դիմացկունութենէն...:

Հասցե. — Պոլիս, Սիրեհի, Իւլ Տիրեհի խան:

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ ՍՐԲԱԶԱՆԸ...

ԲԵՐԱՅԻ ՔԱՐԱՅԻՉԸ. — Հա՛յե՛... պատուական շաբար եւ լուրիս... ծուխերուս աճան պիտի տամ... ա՛խ եղբարք աս պատերազմը իբրեւսանկ բաներ ալ բրաւ... ա՛խ եղբարք պատուական ֆասուլիս ու շաբար ունիմ...

Ի ՆՉՊԵՍ ՀԱՅ Կ'ԸԼԼԱՆ

Օրը հինգշաբթի է. Պատրիարքարանը շաբթունայի օրը տեսակ սը ամուսնական Սակարանի կը փոխուի, ուր ամէն կարգի, սեռի և հասակի մարդոց վրայ գործառնութիւններ տեղի կ'ունեն. Այդ օրերը Միհրդատ Հայկազն Ղալաթիոյ Սակարանը կը ձգէ և Գուլ-գարու կը փոխադրուի, նկատելով որ զամպիւսիզ օիլիւն օլմազ:

Փոխանորարդանի դրան առջեւ քահանաները նկուրդ կ'ապասեն. իրենց ծուխերը— այս ծուխերուն իգականն ալ կայ— չորքոտանի վերածելու համար:

Հրեայ մը, Սասգիւղէն, կեցած է պատի մը տակ, քովն ի վեր ունենալով Սասգիւղի Հայուհի մը: Հրեայ երիտասարդը՝ Պօխորաչի, որ 24 տարի Մովսէս Մարգարէին ետեւէն գացեր և Ահարոնի Աստուածը դաւաններ է իրրեւ արարիչ Սասգիւղի, Օրթագիւղի, Պալաթի և Գուլգուլնճուզի, վազ անցած այդ ամենէն լքած իր հայրը՝ Ավրամիչին և անոր ձգելիք... 200 լէմնի ժառանգութիւնը, ուրացած՝ Յակոբ և Աբրահամ նահապետները և Եսայի... Գեղեցիկը, եկեր է երկրպագելու մեր սուրբերուն որոնք հայերէն կը խօսին, Գրիգոր,

Աբգար, Տրդատ, Գէորգ և Դամիանոս կը կոչուին:

Պօխորաչի հաւատացեր է թէ՛ Հայերուն Աստուածը կարող է հրամայել ամբողջ աշխարհի և առանց անոր հրամանին ու է թութի տերեւ չի շարժիր ու սալորի ոչ մէկ ծառ չերերար:

Փոխանորդը ներս կը կանչէ Պօխորն ու կատարինէն, որ շնորհիւ իր աչքերուն, կրցած է Թրքահայոց թիւին վրայ հատ մըն ալ աւելցնել, պահսեցնելով Հրեայ հասարակութեան թիւէն մէկ հատ:

— Եկո՛ւր տեսնենք օղլո՛ւմ, ի՛նչ կ'ուզես, կը հարցնէ Պօխորաչին:

— Հայերէն դեռ չէ սորված Հայր Սուրբ, կամ թուրքերէն խօսէ կամ հայերէն...

— Բէ՛քէնէզ Պօխորաչի...

— Ամանո՛ւմ խախամ էֆէնտու... պէն Սասքէօյ թէքէլէռուտան կէռուտում ըլըը, եռուտում քի էռմէնի Ալլախու թաթլի Ալլախ, եալան եռուտադ. թէօպէլէռ օլսուն...

— Պէն խախամ տէյիլիմ օրհնած, պէն ծայրագոյն վարդապետ Հայ Առաքելական... .

— Բէք երկզլ. անտէ՛, անտէ՛, բառաքի, նաթիլ եօգ. Թանիչիոիմ Առաքել աղայու... պիղիմ Սասքէօյտէ պալըգծիլառ քէխեսսի, ամա էրի ատամ, պօյնօ...

— Աղջի՛կ Կատարինէ, աս մարդը լաֆ չի հասկնար, ինտո՞ր էրիկ կ'առնես կոր... ես Առաքելական կ'ըսեմ, ան Առաքել կը հասկնայ:

— Փափազ էֆէնտու կարնապի՞տ մի տէտի... ֆէնա օլմազ. պիղիմ էվլէֆիտա եէմէք եափաուար...

— Պանա պազ Պօխոր, սէն սուս օլ, կ'ըսէ նշանածը աստեղով, Հայ Սուրճ կառնապիտ տէմէեօր...

— Փէ՛ք եռզէլ... նօ քէռէ շամաթա...

— Ի՞նչ ընեմ Հայր Սուրբ, Հայ քրիստոնեայ ըրի՛, մէկտեղ պիտի կարգուինք. ես անոր լաւըստը հասկոյր-նելուն եօլը գիտեմ...

— Շատ աղէկ. շիմաթի Մ. Պօխօր պանա պագ, Հայ օլածագարն...

— Օլտուս երթաի... վէր թէզքէրէյի...

— «Հայր մեր»ի պիլիբսի...

— Յատառ օյռէթաթիթի տիւն երճէ...

— Սէօլէ պագալըմ...

— Խայռ մեռ եռելինքին մէջն իես...

— Եէթիշիբ, Ալլահ գա՛ն թանէ տիր...

— Վալլահի սայմատու... վագիթ օլմատի...

— Սայմահա լիւզում եօգ, Ալլահ պիր...

— Աշգ օլսուն, եալունուզ պալլառիտա, քօշ-քօծաման տունեայի չէվլուռ. էսթապօյնօ, գօլունա գուվէթլէն...

— Շիմաթի իսմինի տէլիշտիրէճէյիզ...

— Պաշառ իւսթիւնէ, գօյալում պիր եռզէլ իսիմ. Գէնվօռգ ալա... պիդիմ էքմէկճի Գէնվօռգ ալա տիր...

— Գէորգ օլմազ. իսպին պունետան սօնրա Զօրա-բարէլ...

— Փափազ էֆէնտառ էրմէնի Ալլահ պաշի իչուն աճրգ օ իսմինին գուլրուզլառիտան քէսի վէր. օ դա-տար ուզուն իսիմ աղիր օլուր... սօրա քէօրրի իլիբմի վարա ալիր...

— Սո՛ւս օլ տէտիք եա, պու գըզա էյի պագա-ճաճսլն...

— Ճանըմ երպի, եօզումուն պէպէյի երպի, եռլ երպի պագիշտիւանալիմ. եռնտէ պիր օգգա սօմուն.

այտա պիր օգգա սուղուր էթի. եարուս օգգա պալուգ, բազար եռնլէրի լէպլէպու. ուչեռլ տիրէմ սիւտ, եռլ-զէլ, աղ գուլլանիլմիշ այագ գապու. ագշամլառի տա երիմի տիրէմ իաշլանմուշ քէստանէ...

— Սագըն գառընը տէօյմէյէսին հա՛, սօրա ալրըր-ըրզ սէնի...

— Պիր շամառ եալիշտիւռսամ, օտա եալիշտիւ-սին պանա... ալաճագ վէրէճէգ գալմաղ.

— Պանա պագ հէր սապան քիլիսէյէ կիթմէլիսին...

— Եռզէլ ամա գաբալի տէյիլ, կազէթալար եազ-միշ քի էրմէնի քիլիսալառ գաբուլառի գաբաթմիշլառ եռնա՛ իշլէմէսունլառ տէյի...

— Օ պաշգա օղլում. միթինկլէր իշին, «որ ունի-ցին բնոյթս քաղաքական»...

— Եատա՛ռ, ա՛նտէ վամօղ.

— Նօ՛ քէռէ շամաթա Զօրաբարէլաշի...

— Զօգ եռզէլ իսիմ, ամա գըշ երճէլէրի երպի ուզուն...

— Պունտան սօնրա Ագասամարօ, Բիւզանդիոն, Կիկօ օգու հէ՛ մի...

— Եատար՛ օգուսուն, գուլազլառիմ տիյնէսին.

— Հայտէ՛, Տէր ընդ ձեզ, երթայք խաղաղութեամբ...

Եւ Փոխանորդարանէն դուրս կ'ելլեն Կատարն ու Պոխորը, այլ անուամբ Տէր և Տիկ. Զօրաբարէլ...

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆ

(Կարօլիկ կղերի տարագով)

(Սրբ դեռ միաբան եր Օրբագիւղի Հայ-Հռոմեական-
ներու Անտոնեանց Միաբանութեան, որուն ամեն անգամ
այցելութիւն կուտար Ն. Սրբագնութիւն, երբ Օրբագիւղ
երբար որ եւ Ե առիթով):

ԹԷ ԻՆՉՈՒ ԳՐԵՑԻ ՈՐՏԵՆԿՈՒԹԻՍ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Սր մը, գաղափար մը յղացայ, չէ թէ Բանաժայի
պէս ջրանցք մը բանալու, այլ ուրեքնկոթ մը գնելու, և
այսպիսի վսեմ գաղափարներ միշտ կը յղանայ մարդ,
երբ մանաւանդ օծիքները իւզոտած, արմուկները կար-
կրտուած ու թեւերը մաշած ըլլան, տարրեր բան է թէ
կրնա՞յ գործադրել թէ ոչ:

Ի՛նչ կ'ըսէի. այո՛, ուրեքնկոթ մը գնելու գաղա-
փարը յղացայ—դուք ըսէք թէ ստակը ո՞վ պիտի վճա-
րէր, ատիկա հարց մըն է, որ ցարդ իր լուծումը չէ
կրցած ստանալ— և որովհետեւ թեւեր չունէի որ թըռ-
չէի, ինչ որ պիտի աշատէր զիս խել մը անպատեհու-
թիւններէ, կամուրջէն անցնելով մտայ պատրաստ հան-
դերձեղինաց վաճառատուն մը՝ որուն ամէն լեզուով
տպուած ազդերը կարդալու և բերնիս ջուրերը վազը-
նելու պատիւը ունեցած էի քանիցս:

Թէզկեհատարներու խումբէն պարկեշտ երիտասարդ
մը, հաճեցաւ այցելութեանս նպատակը հարցնել և ստա-
ցած պատասխանին վրայ՝ ուրեքնկոթի ստուար դէզով մը
աչքերս շլացուց, հագուեցնելով զիս ու հանուեցնելով և
իւրաքանչիւրին վրայ տարրեր գովեստներ յօրինելով:

այնպէս որ պահ մը ինձ թուեցաւ թէ, արձակ բանաստեղծութիւն մը կ'արտասանէր. բայց որովհետեւ իմ յեղացած գաղափարս բանաստեղծութիւն գնել չէր, աղաչեցի Պ. Թէգիկեանտարէն որ Գրական Կաճառի մը վերապահէ իր մտքին արտադրութիւնները, և շնորհ ընէ ինձ հաղորդել իւրաքանչիւրին վերջնական գինը:

— Արդէն մեր վաճառատան գիները վերջնական են: Ի՞նչ հարկ կայ երկար բարակ սակարկութեան:

— Շատ լաւ ուրեմն, այն պարագային պէտք չի պիտի ունենանք զիրար յոգնեցնելու:

— Անշուշտ, անշուշտ, կը հաճի՞ք սակայն անուշանիդ հաղորդել:

— Ամենայն սիրով. Ամբակում:

— Ամբակում, ըսել է թէ դուք Հայ էք:

— Այո՛, ի՞նչ կայ որ, միթէ Հայ ըլլալս արգելք մը կը նկատէք որտէնկօթ գնելուս:

— Քա՛ւ լիցի, ընդհակառակը ուրախ եմ որ ձեզի պէս զարգացեալ մէկու մը ազգակցութիւնը վայելելու պատիւը ունիմ, ծառանիդ՝ Կիպրիանոս:

— Ի՞նչպէս էք, աղէ՞կ էք միւսիւ Կիպրիանոս:

— Շնորհակալ եմ, դժուար ինչպէս էք Ամբակում էֆէնտի:

— Շատ հանգիստ, շնորհակալ եմ միւսիւ Կիպրիանոս:

— Անանկ է նէ կեցէք, ասոնք ձեզի չեն ըլլար, Ամբակում էֆէնտի:

Եւ հիները վերցնելով՝ նոր դարակէ մը ուրիշ ուրտէնկօթներ կը բերէ ու եօթը տասը հատը տակնուվրայ ընելէ վերջ, հազիւ հազ կը հաւնի մէկ հատին ու իսկոյն ինձ հագցընելով.

— Ահաւասիկ որտէնկօթ մը՝ որ կրնաք Միրին չի-նել տուի ըսել:

— Շնորհակալ եմ:

— Թեւերդ վերցուր տեսնեմ, օ՛օ՛ ամենեւին բրօ-վա չուզեր, հաղարին մէկ հաղիւ կը պատահի այսպէս:

— Թեւերս քիչ մը երկայն չե՞ն, միւսիւ Կիպրիանոս:

— Ծրք քանի մը օր հագուիք, կը քաշուի և ճիշդ ուղածնուդ պէս կ'ըլլայ, Ամբակում էֆէնտի:

— Չուխան ի՞նչպէս է:

— Սքանչելի, Ամբակում էֆէնտի:

— Քիչ մը բարակ կ'երեւայ կոր ձեռքիս:

— Այդպէս խօսքեր մի՛ ընէք, Ամբակում էֆէնտի, հիմա ձեզի պիտի խաբեմ տէ օտարին քսա՛կը լեցնեմ:

— Այնպէս ըլլալուն վստահ եմ, սակայն կը վախ-նամ որ գոյրը չտայ, միւսիւ Կիպրիանոս:

— Այդ մասին հոգ մի՛ ընէք, «Շըվիօթ Անկլէ» ք'ըսեն ասոր, Ամբակում էֆէնտի:

— «Շըվիօթ Անկլէ» ըլլայ նէ, ի՞նչ եղած կ'ըլլայ:

— Շատ ազնիւ և ընտիր եղած կ'ըլլայ:

— Ըսել է թէ այսուհետեւ միշտ «Շըվիօթ Անկլէ» փնտռեմ լաթ տուած ժամանակս:

— Խաբուած չէք ըլլար. այսօր բոլոր ազնուա-կանները ասկից կը հագնին, Ամբակում էֆէնտի:

— Իրա՛ւ կ'ըսէք:

— Հաւատացէք:

— Ըսել է թէ ազնուականներուն հագած լաթէ՞ն պիտի հագնիմ ես ալ:

— Անշուշտ, Ամբակում էֆէնտի, անշուշտ, ինչո՞ւ չի հագնիք:

— Ուրիշ ո՞վ կը հագնի ասկից:

- Ո՛վ որ ընտիր ճաշակ ունի :
- Գրագիրներն ալ կը հագնին, միւսիւ Կիպրիանոս :
- Մինչեւ իսկ պանքէռներն ու վաճառականները :
- Այն պարագային, շատ լաւ ընտրութիւն մը ըրած եղայ ուրեմն այս ուրտէնկոթը հաւնելով :
- Հագնելէ վերջ պիտի հասկնաք թէ ի՞նչ ապրանք տուած եմ ձեզ, Ամբակում էֆէնտիս :
- Ուրեմն շնորհակալ ըլլալու եմ բաղդիս, որ այսօր ձեզի պէս պատուաւոր ազգակցի մը դէմ հանեց զիս, ի՞նչ պիտի ըլլար վիճակս՝ եթէ անծանօթի մը ձեռքը ինկած ըլլայի :
- Այդ տեղուանքը մի խառնէք, գէշը աղէկը հասկցած չունին, ստակները տուեր տուեր կ'երթան կոր :
- Է՛, ի՞նչ պիտի վճարենք ասոր :
- Կռիւ չենք ըներ. խառնէ մը կ'առնենք Ամբակում էֆէնտիս :
- Շնորհակալ եմ, միւսիւ Կիպրիանոս, արդէն բաւական ուշացայ, գինը լմնցնենք երթայ :
- Ուրտէնկոթին գրպանին մէջը դուրս դարձնելով և բաներ մը արթարթալով .
- Գիտէ՛ք որ մեր գիները վերջնական են :
- Այո՛ :
- Բնաւ սակարկութիւն չընելու պայմանաւ :
- Անշուշտ :
- Կարծեմ աւելորդ է ըսել թէ, ես ամսականով պաշտօնեայ մըն եմ հոս և ձեզի խաբելու մէջ բնաւ չան մը չունիմ :
- Ինչո՞ւ ատանկ բաներ կը խօսի՞ք :

- Վաթսուներ ինը ֆրանք պիտի վճարէք :
- Յրանքին խելքս չի հասնիր, դուրուշով ըսէ :
- Վերջնական երեք օսմ. ոսկի :
- Ի՞նչ կ'ըսէք :
- Սո՛ւղ կուգայ ձեզի :
- Ոչ, բայց ցաւալի է որ ես այդչափ ստակ չունիմ :
- Է՛, ասիկա բնտիր ապրանք է, անանկ դուրսը ծախուածներուն պէս խոտ չէ, ո՞րչափ ստակ ունիք, պարոն Ամբակում :
- Գրեթէ մէկուկէս ոսկիի մօտ բան մը :
- Ամենեւին չկրնար ըլլալ, սանկ քանի մը զրուշ պակաս բան մը ըլլայ նէ, Բարդ ինչ կ'ընէ կ'ընէ չէլէպին կը համոզէ, բայց մէկուկէս ոսկիի՛, փողոցէն գտնողը չտար պարոն Ամբակում :
- Իմ ալ աչքս վրան մնաց, բայց ի՞նչ օգուտ, պարապ տեղը ձեզի յոգնեցուցած եղանք, միւսիւ Կիպրիանոս :
- Յոգնութիւնը բան մը չէ, բայց կը մեղքնամ որ այնչափ ազու հաց կերանք տէ ատանկ ուրտէնկոթ մը ձեռքէ պիտի փախցնեմ, պարոն Ամբակում :
- Ինծի ալ շատ ցաւ կը պատճառէ, բայց ի՞նչ օգուտ :
- Հեզ մըն ալ հագիր տեսնեմ սա ուրտէնկոթի :
- Կը հագուեցնէ :
- Սգրա՛յր, մարդ չի կրնար զատուիլ ասա տէնկոթէ մը. բայց մէկուկէս ոսկիի՛. ի՞նչ գիտնամ. դուն քիչ մը սպասէ, երթամ չէլէպին կանչեմ, տեսնենք, ան ի՞նչ կ'ըսէ, ապրանքին տէրն է, ինչ կ'ուզէ թող ան ընէ, բայց մէկուկէս ոսկիի՛ :

եւ կ'երթայ չէլէպին կանչելու:

★

Բայց ինծի չէք հարցնեք թէ ուրտէնկոթը ի՞նչ պիտի ընես, երբ երեք ոսկի իսկ չունիս գրպանդ: Իրաւունք ունիք. ի՞նչ գիտնամ. ինծի ըսին որ «սասնկ պարապ պտըտելով ի՞նչ պիտի ընես, չէնք շնորհք վրադ գլուխդ չտկէ, ուր որ երթաս ներս կ'ընդունուիս» և մէկ երկու դիմումով գործ մը կը գտնես». ես ալ որովհետեւ տարիէ մը ի վեր չգարկած դուռ չէի թողուցած՝ գործ մը ուզելու և ամենէն ալ ձեռնունայն ետ դարձած էի, անյաջողութիւնս լաթերուս հինութեանը վերադրելով, մօրմէս, քրոջմէս, ասկից անկից մէկ երկու ոսկիի մօտ ստակ ճարեցի ու եկայ զգեստեղէնի վաճառատունը:

Չորս վայրկեան վերջ միւսիւ Կիպրիանոս վերադարձաւ չէլէպին ընկերակցութեամբ, որ զիս տեսնելուն պէս զխարկը հանեց ու մինչեւ գետին խոնարհելով կատարեալ յարգանք սկսաւ գոչել.

— Պօնո՞ւն, չօգ մէմունն օլուրում, քի, պու կիւն սիզ կէօրտիւմ:

Ի՞նչ, տեսածս երա՞զ էր թէ իրականութիւն, ասանկ մեծ վաճառական մը որ միլիոններով ապրանք ունէր, որ տասնեակներով պաշտօնեաներ կը գործածէր, զլխարկը հանէր ու բայեւ բռնած կանգնէր դիմացս. ըսել է թէ զիս խաբած չէին՝ երբ վրադ գլուխդ չտկէ կ'ըսէին, ըսել է թէ ինծի համար ալլեւս գոց դուռ չը կար, ու երկու օր վերջ պանքայի մը արկղակալը կըրնայի ըլլալ, եթէ սակայն ուրտէնկոթս հագած ներկայանայի ըլլալ, եթէ սակայն ուրտէնկոթս հագած ներկայանայի և զիջանէի այդպիսի պաշտօնի մը. և այս խորհրդածութիւններով պաշարուած, մէյ մը ուրտէնկոթիս կը նայէի ու մէյ մըն ալ ապագայիս, թէ որչափ փայլուն

ըլլալ կը խոստանայ ուրտէնկոթովս, հապա աղջիկները ի՞նչ պիտի բռնին արդեօք փողոցէն անցած ժամանակս, և ինձ աչպէս կը թուէր թէ պանքային համալը չանթան ձեռքը ետեւս, ու ես առջեւէն՝ ծանր ծանր կ'անցնէի փողոցներէն, առանց նայելու այն հազարաւոր սքանչալուսներուն, որոնք կ'արտայայտուէին իմ մափս պատուհանէ պատուհան:

Ռեալիտիս գօրութիւնը փորձելու համար, քիչ մնաց ձախաւերութիւն մը պիտի ընէի, պաշտօն մը պիտի ուզէի չէլէպին վաճառատան մէջ, որ իմ մասիս այդչափ ակնածանք ունենալէ վերջ, ի հարկէ մեծ հաճոյքով պիտի հրաւիրէր զիս 30 ոսկի ամսականով պաշտօնի մը գլուխը: Բայց աղէկ որ իսկոյն անդրադարձայ և այդպիսի զիջողութիւն մը ընելով ուրտէնկոթիս վարկը չկտրեցի:

Իսկ միւսիւ Կիպրիանոսը մտախոհութիւնս տեսնելով՝ իրարանցումով մը չէլէպին ներկայացուց զիս, աւելցնելով միանգամայն թէ՝ մէկուկէս ոսկի կուտայի ուրտէնկոթին:

Իսկոյն սթափեցայ, իրաւ է որ ուրտէնկոթովս ներկայանալէ վերջ երկու օրէն ամսական մէկ երկու հաւրիւր ոսկի առնելու չափ պաշտօնի մը գլուխ անցնիլս ապահովուած էր, սակայն հապա ներկա՞ն, ես հազիւ երկու ոսկի ունէի և ուրտէնկոթէն գատ, չափ մըն ալ մանր մունր պէտքեր պիտի գտնայէի, ուստի առանց քաշուելու.

— Ոչ չէլէպի, ո՛չ թէ մէկուկէս տուի ուրտէնկոթին այլ մէկուկէս ոսկի ունիմ ըսի միւսիւ Կիպրիանոսին:

— Երկուքն ալ միեւնոյն բանը ըսել չեն:

— Ո՛հ, ես հազիւ եօթը մէծիտ կրնամ տալ ուրտէն-կոթին:

— Խօսքերնուդ ետ կը դառնաք, պարոն Ամբա-կու՛մ, պատուաւոր մարդը պէտք է որ խօսքին վրայ հաստատ ըլլայ:

— Յարմարցուցէք միւսիւ Կիպրիանոս, ըսաւ չէլէ-պին, յարմարցուցէք, էֆէնտին օտարական չէ, քանի որ Հայ է կ'ըսես, ազգակից էք եղբր, քանի մը դահեկա-նին մի՛ նայիք հարիւրյիսուն թող ըլլայ:

— Չեմ կրնար տալ, չէլէպի, հարիւր քառասունէն եւել:

Եւ բո՛ի-ֆիքս (վերջին գին) եղած վաճառատան մը մէջ ուր բարեբախտաբար Հայ պաշտօնէի մը հետ էր գործս, երեք ոսկիի գին ունեցող ուրտէնկոթ մը հարիւր քառա-սուն զորուով կ'առնեմ կը մեկնիմ: Լի գեղուն յոյսերով ու ծրագիրներու ճօխ պաշարներով, գո՛հ ըլլալով միան-գամայն որ այսչափ աժան ազատեցայ պարկեշտ ազ-գակցի մը ձեռքէն, ի՞նչ պիտի ըլլար վիճակս եթէ ան-խիղճ պաշտօնէի մը ձեռքն ինկած ըլլայի: Շիտակը բնաւ միտքէս չեկեր այս յաղթանակը. երեք ոսկիի ապրանք մը եօթը մէծիտով առնել... բո՛ի-ֆիքս վաճառատունէ մը. յաղթանակ մը՝ որ աւելի երեք ոսկի չունենալուս կը պարտիմ քան թէ գործունէութեանս, որովհետեւ որո՛ւ մտքէն կ'անցնէր թէ միւսիւ Կիպրիանոսին պէս պարկեշտ աղգակից մը եօթը մէծիտ արժող ապրանքի մը երեք ոսկի գին ուզէր. առանց սակարկութեան պէտք էր վճարել ուզուած գինը, քանի որ վաճառատան գի-նորը վերջնական էին և միւսիւ Կիպրիանոսն ալ շահ չունէր գիտ խաբելուն մէջ:

Վա՛յ կիտի Կիպրիանոս, վա՛յ:

★

Ջարմանալի բան, ուրտէնկոթս հագած եմ և ոչ ոք չը հիանար վրա. ինչ բնեմ կ'ըսէք, արդեօք կռնակս յայտարարութիւն մը փակցնեմ որ ամէն մարդ տեսնայ, և կամ լրագիրներուն մէջ աղգարարութիւններ ընծւմ, որ հասարակութիւնը հասկնայ թէ ուրտէնկոթ հագած եմ:

Ը՛վ դժբախտութեանս ուրտէնկոթս կորսնցուցած էր իր հմայքը և ես գարձեալ ուր որ դիմէի, գործ փնտր-ուելու օգնորական ֆոնմիւլը կ'ելլէր առջիւս, «առ այժմ մարդու պէտք չունինք, առաջին առթիւ կը ջանանք ձեզի քան մը ընել»։ բայց ե՛րբ պիտի ներկայանար այդ առաջին առթիւ, ահաւասիկ գուն հարիւր անգամ պօռա՛, աղաղակէ, համոզէ թէ ուրտէնկոթ հագած ես. թէ բարե-կամէ մը գնեցիր դայն, թէ «Շրվիթ Անկէ» է անոր կերպաւոր, թէ մեծ էր քու յոյսդ իր վրայ. ո՛վ կը հա-ւատայ:

Եւ այս անտեղութեանց առաջըր առնելու և ու-րտէնկոթիս վարկը բարձր պահելու համար է որ գրեցի իր պատմութիւնը, որպէս զի հասկնաք թէ ի՞նչ ըսել է բո՛ի-ֆիքս (վերջին-գին) վաճառատունէ մը լաթ առնել, մանաւանդ աղգակցի մը ձեռքէն...:

ՔԱՍԻՄ

ᐅ ᐱ ᐱ ᐅ ᐅ ᐅ ᐅ

Դուք գացա՞ձ եմ ի Բանկալարի.
Դուք խաղցա՞ձ եմ «ալքմը ալքի».
Բանկալարիի Մեզարքիսին
Անկիւնին մէջ կայ լաւ օդին.
Լաւ մզգեցեք, միտիւ, սալամ
Օճնիկ ախպեր խնդա՞մ քե՛ լամ...
Օճնիկ ախպեր, Նեան, Զաֆար
Անոնք հանեն իրարու... ֆար:
Լաւ Հայեր են, հալիս ու խաս
Ամեն իրիւր բռնեն եսխաս...
— Ծե՛, ի՛նչ լուր կայ, պըք յաղթե՞նք
Լօխմա, պօրեկ պըք ունե՞նք... »
Դուք կը հանչնա՞՛ք քե՛ այս մարդիկ
Ունին ռապիկ, նոյն իսկ... վարտիկ.
Դուք կը հանչնա՞՛ք Հայերն երեք
Որք միտք կ'ըսեն «առե՛՛ք... կերե՛՛ք».
Բանկալարիի ժամունք ֆեռեն,
Այդ կազինօն է յաճախ օհն.

ԳԱՐԱՏԱՂԻ ԻՒԼԹԻՄԱԹՕՄԸ

Մեծ բազմութիւն մ'Ազգէն Հայոց
Ներս կը մտնէ աչքերը գոց.

ե անկասկած
Որ «պիլան»ին տովն է կանգնած
Սարգիս Մեհնց ընկերն անոր՝

«Գօլթօ» քառէ քազէ, նոք նոր...

Քիչ մը վարօք շուրջ սեղանին
—Անգործութեան սպեղանին—

Սկամալիլը մեջեղ դրած
Քիւլպականի հանդարտ նստած
Թուղք կը խաղան, «այլմը ալթը»

—«Պու սօն բառքի քիմէ՞ գալթը»:

Քիչ մ'ալ խօսինք կառսօններէն,
Որք միտ մեզի սուրն, փիզ բերեն:

Ասոնց մեջէն կ'ըն գործունեան,
Կարապետն է որ քալէ եան,
Իր բուն անունն է Հայ Թիւրքէն

Շա'ս լաւ գիտէ գիմ, այլ ու բէն:

Ինքն Թիւրքէնն է, անոր համար՝

Որ գիտ մ'ըրաւ անցած ամառ:

Հազարաւոր ճանն սպաննեց

Եւ շատ շուտով մեզի փրկեց:

Կեցցէ Կարպիս մեր Հայ-Թիւրքէն

—«Կարպիս օղլում. բեր սա թուրքէն»:

Այս կազիմօն Քիւլպն է մեր

Ուր շատ շատեր մեղի են քալեր,

Հոն ամէն օր ո'ն կը գօնէք,

Ես հոս թուեմ, դուք համբեցէք:

Սարգիսը մեծ, ո'ն Միմասեան

Որ Յէս դնէ՝ փոլընթի, եան,

Թուաբանը՝ Գիրգոր Անգուր
Մեքալիֆիզ, չի բռներ կուս:

Պաշտպանին մեր Գրգոր
Յանախ ճառէ ձայնով մը գոռ:

Դիւանագէտ Գեւորն Լեւորն

Կարծես բլլար ինկիլիւ Սըր ձօն:

Մեծ քաղական երթը Հրանդ

Երբ կը խօսի, է հրաւանդ:

Իտարէնի խաչիկ... աղան

Անոր խելին հե'ս կը խաղան,

Իսկ երկոյն պարոն Նօան

Կուս կը բռնեն... ու... հանգ:

Միտ թուղք խաղայ Զարբ Արամ

Բայց խաղին մեջ չընեն հարամ:

Առաւօտէն մինչ իրիկուն

Ատո Քէշեան, ո'ն չերթար շուն:

Բայց այս էջը եկէք փակենք:

Եւ «Փառք Հօր»ը շուտ մը ընենք:

Զի երեքեան Թեփրաղիքի

Օննիկ, Զաքար եւ Նրօմիկ,

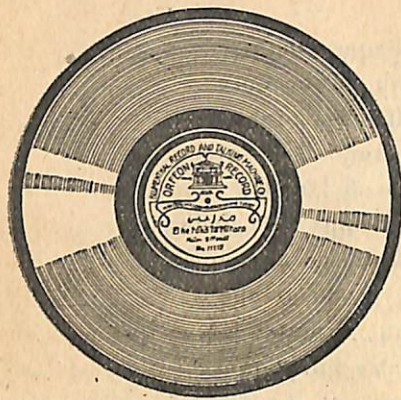
Փոխարեք... ռեփլամիս

Պիտ' խմցնեն երկու... ամիս:

ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՈ

(Անդամ Սկանալի Քիւլպի)

Ա. ՇԱՀ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ
ԵՒ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴԻ

հետեւեալ բլաքները.—
Հայաստան, Բաժնի Որո-
տան, Կոռնկ, Տէր Կե-
ցոյ, Ամէն Հայր Սուրբ,
Խորհուրդ Խորին, Քրիս-
տոս Պատարագեալ
Սուրբ Սուրբ և այլն:
Ամէն տեղ փնտոցէ՛ք:

Orfeon Recordի բլաքներու մեծաքանակ ապսպրանքնե-
րու համար դիմել՝

Հ. ԵՒ Ժ. ՊԼՈՒՄԵՆԹԱԼ ԵՂԲԱՐՑ

Արտասահմանէն դիմել՝

Blumenthal Record & Talking Machine Co. (Alle-
magne). Berlin-Weissensee 123)125 Langhansstras:

Հ. ԵՒ Ժ. ՊԼՈՒՄԵՆԹԱԼ ԵՂԲԱՐՑ

Մթերանոց ատամնարուժական պիտոյից. ոսկի քուր-
նի, Sharpի մեքենաներ, Ամալկամ, սիման՝ Ամերիկեան,
բլաթին քոմպոզիտիւն և տիւթօրիք ակուաներ, Ամերիկեան
քառաչուններ՝ զանազան գոյներով, թիկնաթու և այլն:
Դիւրամատչելի գիններ, Թղթակցութիւն հայերէն և բո-
լոր օտար լեզուներով: Գաւառներէ եղած յանձնարա-
րութիւնք մասնաւոր խնամքով և փութով կը կատարուին:

ՀԱՍՑԷ.—Պոլիս, Գաբրընը օղլու խան:

Ն Ո Ց Ե Մ Բ Ե Ր

Անձրեւ, ցուրտ, քամի, ցեխ և ուրիշ ձմեռնային
հաճութիւններ:

Ռազմադաշտերուն վրայ գործողութիւնները դան-
դաղ կ'ընթանան օդին պատճառաւ: Ամէնքը անհամբեր
կը սպասեն դարնան որպէս զի կարենան լաւագոյն պայ-
մաններու մէջ իրար ջարդել:

Հաշտութեան լուրերը անմիջապէս կը հերքուին:
Ո՛չ ոք կ'ուզէ ինքզինք յոգնած և պարտուած նկատել:
Պատերազմիկ երկիրներէ հասած լուրերը դրախտավայել
կը նկարագրեն ամէն բան: Ուտեստեղէնի առատութիւ-
ն, առեւտրական գործունէութիւնը, տնտեսական վի-
ճակը երբեք այսքան փալլուն չէր եղած և ո՛չ մէկ տեղ:
Հաւատարմ և խոստովանիմ:

— Յակոբ աղա, ձմեռուան փայտը և ածուխդ
առի՛ր:

— Այո՛... .

— Քանիէ՞ն:

— Դինը չհարցուցի: Առ այժմ ապրանքները փայ-
տավաճառին ու ածխավաճառին խանութը թողած եմ,
աւտոր համար պէտք չտեսայ զինին մասին տեղեկութիւն
առնելու:

— Քարիւղ ունի՞ս:

— Յիսուն սնտուկ:

— Ո՛ւր տեղաւորեցիր այդքան քարիւղը:

— Նպարավաճառին խանութը:

×

Ազգային Ժողովը իր նիստերը կը դադրեցնէ, ո-
րովհետեւ Ժողովասրահը տաքցնելու համար փայտ չկայ:

Օտար վարժարաններու փակման հետեւանքով, այս տարի, Յունվարէն ի վեր հայ վարժարաններուն թիւը եռապատկուած է և ուսուցիչներու քիթը նոյն համեմատութեամբ մեծցած:

Բոլոր անգործ խնամքիւնները, պաշտօնեաները, խա-նութեանները Ուսումնական խորհրդին դուռը ափ առած և մէյմէկ մասնագէտ ուսուցչի վկայական ձեռք ձգելու համար:

Վարժուհի մը երեք հազար ոսկի դրամօժիտով կ'ա-մուսնանայ քնանկանալու մօտ եղող վաճառականի մը հետ:

Դ Ե Կ Տ Ե Մ Բ Ե Լ

Յուրտը կը սաստկանայ: Շատ մը ամուսիններ խնա-յողաբար տաքնալու համար, իրենց անկողնէն դուրս չեն ելլեր:

Պատերազմական գործողութիւնները հետզհետէ կը դանդաղին՝ բայց յառաջիկայ գարնան համար մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին ամէն կողմ:

— Բո՛ւն պատերազմը 1916ի գարնան պիտի սկսի, կը յայտարարէ Լօրտէ՛ֆիչնէր Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ:

Գերման Սպայակոյտին Պիան ալ ամերիկեան թերթի մը թղթակցին կը յայտարարէ որ, Գերմանիա տակաւին տառը տարուան համար ռազմամթերք ունի և թէ չորս միլիոն նոր զօրք զէնքի տակ պիտի կոչուին յառաջիկայ գարնան:

Զօրավար Ժօֆո յայտարարած է «Քօրիէրէ Տէլլա Սէրայ»ի թղթակցին որ Ֆրանսա ի վիճակի է պատե-րազմը շարունակելու մինչև 1928:

Այս ապահովիչ յայտարարութեանց վրայ նպարա-վաճառները իրենց ապրանքներուն գիները կը կրկնա-պատկեն:

Ռազմադաշտերը փոխուած ըլլալով՝ անցած տար-ուան քարտէսները կուտ մը չեն արժեր և նորեր կը պատրաստուին որպէս զի ամէն մարդ կարենայ ուշադիր հետեւիլ զինուորական գործողութիւններուն:

Սպասելով վճռական դէպքերու, Կիկօլի Տարե-ցոյցը կը փակուի բարի Կաղանդ մաղթելով իր ընթեր-ցողներուն:

ԿԱՂԱՆԴ Է ՀԱՅԵՐ

Ձօն՝ Արամիճ, Լեւոնիճ Գարեգինիճ եւ Ցանտիճ

Այո՛ կողանդ է. շատ տաքներու, ամէն տարի այս օրուան բարով հասնիք. ամէն:

Ասո՛ր համար թօք առինք մենք. չեմ կարծեր... Միտքս առ չէր, այլ սանկ պատուական ուրախ մը ընել Օհնիկ-եան Եղբարց նոր վաճառատան, որուն ամենէն խաւ յա-ճախորդներէն ենք ես, Արամ Անտօնեանը, ծարունի Կայսրը, Շուէտի գեսպանը, Հմայեակ Սրբազանը և իզնատ աղան: Ճիշտ թօքաթիւնի գէմ գտնուող այս շէք խանութին մէջ ամէն բան կայ, տեսակ մը Հայկական Պօմաշէ ուր կը գտնուին պատուական անուշահոտութիւններ, դպրոցա-կան տղայաց ամէն կարգի պիտոյքներ, ուսմաններ, ամէն տեսակ թերթ նոյն իսկ... չենարէն: Գրիգոր Օհնիկեան Որդոց այս նոր վաճառատունը (միւսը՝ Կալթա Սէրայի անկիւնը միշտ կը թալ ու հոն կը մնան Յ. Էֆ. Քէօլէեանն ու մեր Գարեգին Օհնիկեանը) դիմեցէ՛ք միշտ և այնքան գոհ պիտի մնաք, որ անկողնէնիդ հոն պիտի փռէք:

ԱՌ Ի ԶԳՈՅԷ... ՇԱՔԱՐԻ

ԱՄԲԱԿՈՒՄ (Բանկայրի կազմի մեջ սուրն խմելով) .— Օ՛րս, պապամ... սա աղուտ է իսե...

ԿՆՈՋ ԷՐԻԿԷ. — Քա՛, կիկկ սա կոնակս նսող մարդը ի՛նչ կ'ըսէ կոր...

ԻՆՅՈ՛Ն ԵՐԻՖ ԲԵԳԻ ՆԱԽԵԼՈՎ ՍՈՒՆԵՐ ԿՐԻՍԷ... Ի՛նչ քնէ խեղճը, Ե՛հար չկայ, սուրճը սառն է, ասոր նամար երեսո նախելով կը խմէ կոր... Ի՛նչ գիտն ունի...

ԱԿՆՑԻ ԱԿԱՆ

ԱՐԿԱՍԹ... ՀԱՃԻ ԱՂԱՅԻ

Ա. Կնեցի Հաճի Աղան վերջերս Պօլիս այցելած ժամանակ պատահմամբ կը հանդիպի միշտ իր մով գրադող Յ. Յ. Ամիրենցի. որուն հետ բաւական վիճաբանելէ յետոյ, կառավարիչ քանի մը ոսկի տալ, պայմանաւ որ անգամ միւս իւր հասցէին բան չգրէ։ Սակայն Ամիրենց փոխանակ դրամը առնելու, այս անգամ նոր գիրք մը կը գրէ Հաճի Աղային Արկածները անուն և իրքեւ... Նուէր օրինակ մը կը ղրկէ Հաճի Աղային։ Այս վերջինը կարծելով որ իր ստացած գիրքը Երուսաղէմէն ղրկուած նուէր մընէ, լալով ու համբուրելով կը պահէ իր հինաւորց ճիւղապէին գրպանը և կը մեկնի տուն։ Իրիկուան ճաշէն անմիջապէս վերջ, կը կանչէ իր անդրանիկ զաւակը ու գիրքը անոր տալով,

— Մաչիւ Օյրաս, ֆոս եկուր, սենկ քովս նստէ ուր քսիմ. մէյմը հելէ երեսդ խաչ մը հանէ ու ետքն ալ սա սուրբ գիրքը բաց նայինք թէ ի՛նչ կու գրէ։

Օյրաս (Երեսը խաչակնքելէ վերջ) .— Մառայ մեռնիմ

զօրացօ աս գիրքը-գիրք չէ ամա Սաղմոս եսխուտ Նա-
բեկ կու ժանի, Վերիսաղէմէն հնչուկ Ակը ղրկեր են. Ա-
ղապա ճիշմարիտ սա Վերիսաղիմաց մարդիւք փութիւն-
նալ էյիկ ճօնցցող մարդիք են. ինչուս պետք, բանբա-
սանք չէ բանր ասննկ է, դիւն ան նայէ ուր անոնք մեզ
քրեքը դրեր են իւ Սաղմոս ալ են ղրկեր:

Այդ պահուն ներս կը մտնէ Հաճի Աղայի արժանա-
յարգ տիկինը. և տեսնելով որ հայր ու տղայ տաք խօ-
սակցութեան մը բռնուած են, ինքնալ խօսքի կը խառնուի:

— Գըլ Հաճի Աղա, իշ կայ քի հենէ քեֆլի մը քո-
շան ետլըմիշ եղեր ես ու տղուդ հետ բերան բերնի կու
խօրաթէք, մահնի իս ելնէ շրլայ. ես ալ թը մարդ իմ.
նայէ թը մենք ալ օր մը շենք շնորք էրիկ կնիկ եղեր
ինք, գիտես քի ադ հավասս փետրս տի մնայ ու տի
մեռնիմ...

Հաճի Աղան (Ոսֆի ելցելով եւ խնդալով).— Վայ քեօ-
փէկ օղու կնիկ վայ, ատենկ չիլիւր թող քարապատին
քար մը քաշեր ու խաֆիս զարներ. հէպէթտէ քեֆլի
կուլլիմ. նայէ հելէ նայէ, ինծի պես աղա մը աշխրքիս
մէկ ճոթեն մէկալը չես կրնար գննել. հաց մը կեր ու
հաց մնալ զէքէթ տիւր, շան տղայ կնիկ ես ուր քեզի
լայըն էրիկ չիլլէյինը Այնեն հնչուկ Ըստըմպօլով. Հէլը-
պով, Վերիսաղըմով ժուռ չէի ածեր, աս դարիւս որ մէկ
աղան ու թիւճճարը իմ արածս կանէ նը թող դեմս ելլէ
քի ճակատը խառըշլամիշ անեմ:

Հաճի Հոնրմ (խնդալով).— Տէ', կինէ մի խեղընար.
ինչ անգամ որ սենկ քէուլէմէլիւ մը դեմդ գամ ու չիֆ-
մը լախըռաիւ խօրաթիմ նը, հէմէն կու նորսընաս իւ
ջախճին քարերր վրաս կու գլտորես. ես գիտիմ քի
Ասուաղ մը եւել ունիմ:

Հաճի Աղան.— Իշտէ թը գիտես ատենկ լընելը նը,
տէ շատ մի խորածեր, ու ֆոս քովիկս եկուր նստէ (ք-
րին օակէն) սիրիմ... սիրիմ...:

Հաճի Աղային տղան որ նոյն պահուն այդ գրքէն
քանի մը էջ կարդացած էր, բարկանալով գիրքը սենեա-
կին մէկ անկիւնը կը նետէ և կը հեռանայ:

Հաճի Աղան (Պօռալով).— Մաչիւ, հէյ փրիթի իշ
իսլթ կանես, մարդ ալ Սաղմոսը գետինը կու նետէ իւ
կելլէ կերթ... մեղայ Ասուաղ մեղայ, ի՛նչ տիլլի, զէմանէ
փիճի են (դառնալով կնօջը) կնի'կ, կու նայի'ս հըլայ,
երկու չիֆտ օուլու խորըթա փարեցեցիք տէյի, տղատ
աշկը չի տարաւ, հէմէն աֆաճանը դարձաւ, Սաղմոսը
ձեռքէն նետեց իւ չիտտակ ֆոն. իշտէ ֆոն, խաթիւլին
քով վազեց...

Հաճի Հանրմ (խնդալով).— Զարար չուռի Հաճի
Աղան. զէհէր մտացդ ելեր է, մենք ալ սեր կենճութանը
ասենկ ճահելութիւններ շատ ենք արեր. հելէ հիշ չեմ
մոռնար ան հարսնիքին գիշերը աճապա ի՞նչ ձուներ բե-
րիւր գլխուս:

Հաճի Աղան.— Ա՛յ օղու բան չիմ ըսեր ամմա, էմ-
մէն բան չափ մի ունի. ե՛յ ինչ, խաթիւնը միտքը եկաւ
տեյի Սաղմոսը տի նետէ ու ելլէ տի երթա՛լ... մեղայ
Ասուաղ մեղայ...:

Հաճի Աղան այս անգամ կը կանչէ իր միւս երկու
զաւակները, բայց անոնք ալ օրուան աշխատութենէն
յոգնած շատոնց քնացած էին. Ուստի Տէր և Տիկին
կ'ստիպուին պառկելու:

Յաջորդ օրը ճաշի ժամանակ Հաճի Աղան կը մե-
ղադրէ զաւակը իր վարմունքին համար:

— Մաչիւ Օյրաս կըսէ, դիւն չի կա՛ս. դիւն աս

սխիւն գլուխը անցնելու, սա Աստուծոյ լայն տեսած կերակուրէն լոյս մը պիտի ուտելու լայն չես, ինչո՞ւ հըմար ըսէ՛, ուր ըսիմ. չունքիմ գիւն երէկ իրինկուն ան սուրբ գիրքը անհնկ կատիւի ձագի պէս քօշան չի տի նեւերի. մաչի՛ւ սօյսուզ. էկէր տառի ես իմ նը ես Աստուծոյ վախ. հարսադ ալ տառի անալ անանկ. գիւն անհնկ հայազ ո՛վ ելար, էկէր մէյ մնալ ասնկ խաթ ուր խառնեմ նը, ճիշմարիտ ճիշմարիտ սա հացը իս փաթիւրկէ. նա վարի յորին բիրը վրատ տի կօյրիմ գիտցած լընիս...

Օյրաս (Երկար շունչ մը առնելով).— Ողորմած թագաւոր Աստուծոյ, գիւն ինծի սապուռ տաս:

Հանի Աղան.— Վայ տատիդ ու մօրդ գանկը թըքնիմ հէրիֆ, մաչիւ Աստուծոյ գիրքը չընաթմիլ անող մարդը ալ անկէ սապուռ կո՛ւղէ:

Օյրաս.— Ի՛նչ կըսես Աղապա. հալէ գիւն ան գիրք

ՊԱՆԴՈՎԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ԿԱՅՈՐԸ

ԽԱՉԻԿ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Համբաւաւոր պանդոկապետը՝ Բերա Շիսակ ձամբուն վրայ Թօֆաթեանի ճիւղ դէմը եւ Եիսէֆ Գալսրըմի վրայ ունեցած «Իզմիս» ու «Նոր» պանդոկներով: Մաքուր, ածան եւ պատուական սպասարկութիւն: Գէթ անգամ մը այցելեցէ՛ եւ գոն կը մնաք:

քը Սաղմոս պէլլէմիլ կու անես ու ըռա՞ֆը կու դնես. աճապա հալէդ խապար ունիս. երէկ իրինկուն երկու սաթուր կարդացի չի կարդացի, վրաս տաք ու պաղ ջիւր մի իջաւ, գիտես քի օտարին ձողունքը վրաս փլաւ. քիչ մնաց ուր տա՛վար տի գայի, ես մախսիւռ քեզի չի կարդացի քի գիւն ալ ինծի պէս փաթիկ փաթիկ չիլիս...

Հանի Աղան (Այս անակնկալ պատասխանէն բոլորովին ապուստ).— Սերը կուլի իշալլա՛ Օյրաս, ի՛նչ կայ քի.

Օյրաս.— Անամ պապամ, ան գիրքը քու զանն տրած Սաղմոսդ իւ Նարեկդ չէ, կինէ ան քու ձողցած սէվտիկը Օվակդ (Ամիրնեց) քեզ ու իս ձեռք է առեր ու վեգի պէս խաղցեր է, ա՛խ ես քեզի ի՛նչ ըսեմ ուր ի՛նչ լընիս, գիւն ան վախտը ֆրաստը իմ ձեռքս չի թողուցիր քի ես բարով մը ան սիւրդիւկին հախն գայի:

Հանի Աղան.— Բարով կըսես ամմա, ես վրում չունը կու ծեծես տիրուն խա՛րը կու փնտռես, ալ ի՛նչ տանի, իշտէ նամիւտիս խաթերը հըմար հինգ օսկի կրծոց տուի, ամմա զիւպպէն վրան պիտէ չի նայեցաւ, այ օղուլ ես քեզի ի՛նչ կըսիմ, ան ուր մարդիւ ձագ լըներնը, իմ արած թէզերիս վրայ մկանը ծակը տի մտներ. ամմա ի՛նչ անիմ ուր հէրիֆին երեսը մէռիւն չի կայ, թընես նը օրդեւ կուգայ կըտէ...

Հանի Հանրմ (Խօսք առնելով).— Հանի Աղա, մըտացս բան մի կօնի, չի գիտիմ քի գիւն ի՛նչ կըսեք, կըսիմ քի ճանըմ աս սօյսուղին բերանը խզտելու է, մարդ չի գիտցածի Ըստմալ Օվանես Աղան խէլէմը կու խաղցնեք քի վեց-օխտը ֆոգի պալտըրը չըլպախի մէյ մէկ հիմոց տիւր ու գիշեր մը, ան չի խըմնածը բարով մը թէփէլէթմիլ անես. ա՛խ ինչ անիմ, ֆեստ պետքեր քի ես կնիկ հալոքս աքինո տակը առնես:

Հաճի Աղան. — Ախ կնիկ բերանդ պազնեմ. գիտես քի եթնաղապէթը ատ է անելէքնիս, հէմ անենկ անելիւ է քի Բաֆտարենց Փիլիկէն պիլէ վար լընի:

Օյրաւ. — Դիւք փիւթիւնդ ալ սիւս էղիք, սիւս. ես իմ խոզս իմ ձեռքովս փաք կանիմ, վաղը Աստուած կամենայ քէտէրսիւզ պահէ նը. ձին տակս տի քաշիմ զէն-կիւն զարկածիս կիպի, նէֆէսս կըռասօն տի առնիմ ան-կից ալ բանրոռ տի նստիմ շիտտակ տիելլիմ Ըստըմպօլ, ոտքս իսկէլէն դրածիս պէս հէմէն տի երթում ան քըքըր-տիւկ մարդիւն խրթլախին պասմիշ տի անիմ:

Հաճի Աղան. — Այ օղուլ, հէր ինչ ուր անես նը հախ ունիւ ըմմա. Աւետարանը ատ պիշիմը թէնպէհ չի տար, ան կըսէքի տիւշմանդ ուր քեզի շամառ մը կու գարնէ նը, դիւն սուսիկ փուսիկ ճատտէն բռնէ ու գնաց կըսէ նը ասոր ի՞նչ ճէվապ տի տաս...

Օյրաւ. — Աղապա մէյ մը ան շան տղուն գրածները կարդաս նը ալ ֆոգիէդ ալ կելնես, հաւատքէդ ալ. կիւ-յէմ աէ մենք Ըստըմպօլ Իպրանոս Օղլիին մաղըզան գը-նացերենք նը ֆոն տեղի ուշախները մեզ ֆըխարէ զանն-արերեն ու մեզի սատըղա տուերեն, հալպուքի ֆոս տե-ղը մեր սայէոմը աշխարք մը օլուխ չոճուխ կէչինմիշ կուլլին, տըհա առկէ մատէ, դիւն ի՞նչ գիտես քի մեր նամիւսին վրայ ի՞նչ սեւ ու մուրէ քսեր, մարդ բերանը առնելը խորաթելը պիլէ կիւնահ կու սեպէ. կիւլէմօէ դիւն չափ մի հալոքդ ելեր ես իւ Ըստըմպօլու ան փոս-տալ կնիյներուն հետ պաշխա ճամբայ գնացերեք, աս շանտղուն գրածները ինք փիւթիւն լիւրայ լընի նը կենէ չուտուիք, Աստիւծիւ ահէն չի վախցող հէրիֆ, աս եաշլու խարանները մարդ, մարդիւ վրայ կու քըսէ. իս ալ ու քեզ ալ մաննէ միւր չիներէ, փառք Աստիւծիւ մենք

էնտէմի պէս կնիկ ունինք նը ալ պաշխասիին դեօնին չըխկիկը կու գարնենք հիւ:

Հաճի Աղան որ, մինչեւ վերջը զարմանքով այս ամէնուն ունկնդրած էր, բարկութենէն իսկոյն կը նուա-ղի, և գլուխը ուժգին կերպով կը զարնուի սեղանին, ուրկէ կսկսի առատ արիւնը հոսիլ: Հաճի Հանըմ այս տե-սարանէն բոլորովին տարսափած երբ կը տեսնէ էր-կանը վիճակը, կարծելով թէ մեռած է կսկսի բարձրա-ձայն պոռալ և լալ:

— «Չորնամ չըլլայ, աս ի՞նչ ձուռն է ուր բերիք իմ գըլ-խուս կոնծիմ չըլլայ, Հաճի աղա՛. Հաճի աղա՛ էռլիդ արիւնքիմ թը ետիտ մեռնիմ, խատաներդ առնիմ չըլլայ...»

Դրացիները այս գոռում գոչումը լսելով տունէն ներս կը խուժեն, և շատ դժուարութեամբ կարող կըլլան մեր Հաճի Հանըմը հանդարտեցնել: Իսկ Հաճի Աղան բաւական երկար ատեն նուաղած մնալէ յետոյ կ'աթափի և կորոչէ որ և է կերպով վրէժ լուծել Ա՛խրենցէն, որ զինքը այդպէս քեբազէ ըրած էր...:

Թէ՛ Հաճի աղա ի՛նչպէս վրէժ կը լուծէ ատիկա յա-ջորդ տարի...:

ԵՍԿԻՃՕՆՑ ԳԵՂԱՄ

ՀԱՅԵ՛Ր, ՄԻԱՅՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԵՑԻՔ

Պ. ԲԻԻԶԱՆԴ ԲԻԻՐՔՃԵԱՆԻ

Համբաւաւոր « Է Կ Լ » Լուսանկարչատունը

ԲԵՐԱ, ՄԵՍ ՓՈՂՈՑ, ՍԱՆԹԱ ՄԱՐԻԱՑԻ ԿԻՑ

ՀԱՄԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ... ՎԱՐԴԳԷՍ

ՎԱՐԴԳԷՍ (Ի՛նչ բնե, ապրուելու է, խագերա ծախսեմ ցե օրականը կը շեկեմ)։— Ազատամարտ... Ժամանակ... Կիկո... Շանք... Վերջին ԼՈՒՐ...

ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ ՄՐԲԱԶԱՆԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

ՆԵՐԿԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՎՐԱՅ

Առանց «Նայէ Զրայէ Բրէսէ»ի կամ «Նովոյէ Վրէմիա»ի թղթակից ըլլալու, այլ պարզ հետաքրքրութեան համար, գացի Արշարունի Ս.ին մօտ, օրուան պատերազմին վրայ լուսաբանուելու համար։ Ասանկ մեծ դէպքերու ատեն խելահաս և հեռատես մարդոց կարծիքը աւելի... հանրային օգտին տեսակէտով ալ շատ կարեւոր է։

Նոյեմբեր 17ին էր կարծեմ, կրնայ ըլլալ որ 15ին ըլլայ, ասիկա ձեզի չի շահագրգռեր, բացի Արշակ Ալպոյաճեանէն։

Արշարունի Սրբազանին դուռը երբ զարկի, պատուհանը բացուեցաւ և դէմք մը որ աշխարհին երես դարձուցած ըլլալու երեւոյթը ունէր, երեւցաւ ապակիին ետին։ Սրբազանին եզրայրն էր, Նաչիւ Էֆ.ն, կէս բանաստեղծ, գրագէտ, հրապարակագիր, հռետոր, 30 տարուան ուսուցիչ, սերունդներ դաստիարակած, Ազգին լուսաւորութեան աշխատած մարդ, որ դուռը բացաւ վերջապէս և ինքզինքս գտայ սանդուխտ մը ստորոտը և անկէ վեր մագլցելով հասայ Սրբազանին սենեակը, առանց կանգ առնելու Արշարունիի պատուական եղբօր

մօտ, որ սովորութիւն ունի՝ դէմը ելլողին գլուխը անպատճառ և գոնէ կէս ժամ արդուկելու:

Սրբազանը կենդիկը հագած և գլուխը խառնֆէ գտակ մը դրած, սեթերին անկի նը նստած էր, պաղօսե խուռմիւս ըրած, մէկ քովն ալ նկյ մը կար:

Ձիս տեսնելուն՝ նալիք տեսաւ թէ իր խույն է, չեմ դիտեր, բայց կլօն մը թքաւ գետինը: Յարգանքի սովորական ձեւերէն վերջ, խօսք առի, և կ'աղայնեմ վրասա՛նութիւն ունենաք անկեղծութեանս վրայ որ բառ առ բառ հետեւեալ կերպովիւն ունեցայ:

— Սրբազան, ի՛նչ է ձեր թանկագին կարծիքը համեւորպական պատերազմին պատճառներուն վրայ:

— Պէ՛՛ ճանըմ, քաղաք ինկիլիզը տեսա՞ր մի, ան է փիւթիւն աշխարհքը իրար անցնողը: Ամէն թարաֆ լըղըրճուկ փէչէրը փռած, քիթը ամէն բանի կը խօթէ. ի՛նչ եղաւ նէ Ֆրանսըզին եղաւ. անոնք ալ տեղերնին մնան, Աւետարանին ըսածին պէս եվսեֆի պուկուրօսան օլօսուլար: Ան Սըրպը ըսես նէ ինքզինքը օեվ այնասի:

ԱՐՐԱՅԱՄ Կ. ԿՏԱԻՃԵԱՆ

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐ

Ծովային փոխադուրիւն ամեն ծեսակ ապրանքներու: Հասցէ՝ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ. Մօլա Թաւ, Սեբեան խան, քիւ 22, Թէլեֆօնի քիւ 1488 (Սքամպուլ)

մէջ կը տեսնայ կոր, զաթը աս պէլաներուն սէպէպը և էսպապը ան չէ՞ մի եա, Բրէնսիր էր ինչ էր. Շահրիկեան պիչիմի մարդու մը համար չէ՞ր աս եղածները: Անցած օր Սիրաքեան էֆ.ն ալ կ'ըսէր կոր եա: Մոսկոֆի՛ն ինչ քի կռնակ կեցաւ աս չփացած խլէզին, տալախ մը տալու և տեղը նստեցնելու էին. չէ, ելաւ թարաֆ բռնեց, նստը քի Դաշնակցականներն ալ ննովք Շահէնին համար ըրին: Մակեդոնիան կլլեց, աս թարաֆէն կրծեց, մէկալ թարաֆէն փրցուց, ի՛րի եալա սիվրի փւլան ձրգեց Պուլդարին, տահա փորը չկիտացաւ, կանի կանի առին նորէն փիւս պօղազ, ամա ի՛նչ պիտի ըլլայ խոզարած են մարդիկը: Էօֆ, օրնըններս ոտք մի՛ հաներ նորէն, Աստուածդ օրես, Սըրպ Մըրպ, ասոնց խօսքը մ'ըներ. տակերնէն կ'երթայ խապար չուրին, ինքզինքնին քեսիլի կ'ընեն կոր, «ետքէն աղէկ պիտի ըլլայ» կ'ըսեն կոր ամա սունթուրու ձեմ կ'ուտեն կոր եղեր իմացածիս նայելով, Ես զաթէն կաղէթա մաղէթա չեմ կարդար, հեփսիմեհն նեֆրէք իքթիմ...:

ՏՕ-ՇԱ

Մ. ԵԻ Ղ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ ԵՂԲԱՐԲ

ԵՐ

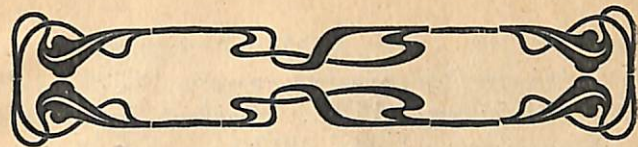
ԴԱԻԻԹ ՄԱՆԻԾԱԿԵԱՆ

Կիկօի Կայսրութեան ժամացոյցի եւ ոսկերչական ճիւղին պետերը. ուր Հայերը վստահօրէն կրնան դիմել ամեն ծեսակ ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ժամացոյց եւ գոհարեղէն գնելու համար: Հասցենիմ՝ Ոսկերչաց Շուկան Է, որու որ հարցնեմ ձեզի ցոյց կուտայ:

Ի՞նչ ջղի՞քս կը ճօնեն ԱԶԳ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԻԿՍՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐՆԸ ԵՐԲ ԿԸ ՃՆԿԵՆ

(Կիկօին աջ ու ձախ կողմերը՝ Արմենակ Տէր Յակոբեան, Տօֆ. Մալախեան եւ այս վերջնոյն իով՝ «Կիկօի Պարահանդեսներուն» համբաւաւոր Նախագահ՝ Արամ Գաբակեօզեան որոնք անցեալ տարի Եփեսոսի Գուլիի Ազգ. Հիւանդանոցի պարտեզին մէջ նստած... Ազգ. Սահմ. տարեդարձը կը թօնեն... խմելով:)

ԿԱՍՈՒՐՋԻՆ ՎՐԱՅ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՆԵՐՍԷՍ ՕՋԱՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

Առջի օր Կամուրջին վրայ Ներսէս Օհանեանի հանդիպեցայ. երբ Ներսէս Օհանեանին կը բամ, անմիջապէս պէտք է հասկնաք որ՝ այդ պահուն դէմս ելեր են՝ ազգ. Հիւանդանոցը՝ իր յարակից մասերով՝ ազգային կարեւոր խնդիրները, ազգին որբանոցներն ու որբերը և վերջապէս մէկ խօսքով Հայ Ազգը ամբողջութեամբ:

Հագիւ թէ՛ նշմարեցի իր բարձր հասակը, որ մատ մը կուզէ, Կալթայի աշտարակին հաւասարելու համար և որ կարելի է Օսթանտէն իսկ նշմարել, երկար օ՛ օ՛ մը արձակեցի...

— Ի՛նչ է ան թորոսեան... նո՛րէն «օ՛ օ՛ օ՛ներդ փէք երկայն ու փէք խոշոր են, տակը բան մը կայ...

— Ո՛չ տակը բան մը կայ, ո՛չ ալ վրան, քեզ տեսնելու ուրախութենէս է և յետոյ կուզեմ հասկնալ որ պատերազմը ե՛րբ պիտի վերջանայ...

— Հա՛, նայէ առիկա աղէկ ըսիր, ատոր պատաս-

խանը կրնամ տալ... նախ՝ առնենք Դաշնակիցները... ա-
նոնց համար պատերազմը պիտի աւարտի 1930ին... Զի-
նակիցներուն համար 1916ին... Ամերիկայի համար 1915
ին... Պալքաններուն համար 1917ին... իսկ Հայերուն
գալով, մէկ երկու օրէն աւարտի նէ գէշ չլլար...

— Ազգային խնդիրները ի՞նչ ջուրի վրայ են արդ-
եօք...

— Շատ պատուական... գիտցած ըլլաւ որ սա պա-
տերազմը ամէնուն վնասեց... բայց ի Հայերէն...

— Գարծեմ չախա կընես կոր...

— Ինծի նայէ օլլում, դիմացինդ Օտեանը մի՛ կար-
ծեր... Կամուրջին վրայ, անձրեւին տակ ու սա փոյրա-
զին դէմ՝ մարդ չախա բնելու համար հիշ չի կենար...

— Բայց երբ որ պատերազմը Հայերուն օգտակոր
կը նկատես կոր նէ...

— Եւ կը պնդեմ...

— Թօհաֆ չէյ...

— Հիշ ալ թօհաֆութիւն չկայ ըսածիս մէջ... Իմ
անունս Ներսէս է, հավայի խօսք չեմ խօսիր... մտիկ
ըրէ այս չըջանէն աւելի խաղաղ չըջան մը տեսած կամ
լռած էիր Հայ Ազգին մէջ...

— Ձէի տեսած...

— Երբեք եղած էր որ Հայերը խնդիր չունենային...

— Բնա՛ւ...

— Կը յիշես չըջան մը, որու միջոցին Արիստակէս
Պառպարեան և Միհրդատ Հայկազ իրենց բերանը գոցեն...

— Ձե՛մ յիշեր...

— Ո՛ր ժամանակ Հայերը ամիսներով ազգային
խնդիրներու օձիքը թող տուեր են...

— Իրաւունք ունիք...

— Աճէլէ մի՛ ըներ. կը կարծե՞ս որ Գրիգոր Անգութ
սա չորս ամսուան մէջ, չորս հինգ վարչութեան գլուխ
չպիտի ուտէր...

— Ձեմ կարծեր...

— Տեսած ես Հայ Մամուլ մը՝ առանց ազգ.
խնդիրներու...

— Ձի հրատարակուած օրերուն...

— Արդ, երբ Հայերը իրարու գլուխ չեն պատեր,
Պառպարեանն ու Հայկազը չեն պոռչտար, երբ Գր. Անգութ
վարչութեան օձիքը թող կուտայ և Ղալաթիոյ մէջ խա-
ղաղութիւնն ու անդորրութիւնը կը թագաւորէ և գա-
ւառներէն այլեւս գանգատներ չեն հասնիր, ասոր ի՞նչ
կրես...

— Առանց բառ մը բնելու կը խոնարհիմ... Համե-
րողական պատերազմին առջեւ, որ թէեւ ոմանց անդոր-
րութիւնը խռովեց, բայց մեր ազգին մէջ ալ խաղաղու-
թիւնը թագաւորելուն պատճառ եղաւ...

— Աֆէրիմ... աղէկ մը ըմբռնեցիր ըսածս չէ...

— Աղէկն ալ խօսք է... չէն շնորհք խափայիս մէջ
մտաւ... բայց աս անգործութեան վերջը...

— Գուզում Օհանեան էֆէնտիս, աս ամէնը աղէկ,
բայց Հիւանդանոցը ի՞նչպէս կը դարձնէք արդեօք...

— Բեզի բան մը ըսե՛մ... բայց սախըն հա ուրի-
շին չըսես... հիւանդանոցը՝ հացէն սկսեալ մինչեւ...
ֆասուլեան և կազէն՝ մինչեւ... սոխը, 6 ամսուան
պաշար ունի...

— Բայց ի՞նչպէս կըլլայ...

— Ինչպէսը չեմ գիտեր, բայց աս ասանկ է... չես
հաւատար նէ եկուր քանի մը օր հիւանդանոց կեցիր կը
համոզուիս...

— Մէ' ռսի... հրաւերիդ. գուցէ օր մը քեզի հետ
երթամ... բայց առայժմ հիշ անանկ միտք չունիմ...

— Չէ' սանքի չես հաւտար նէ...

— Ընդհակառակը, եթէ մէկը կայ որուն խօսքին
միշտ կը հաւատամ, ա'ն ալ դուն ես... բայց առիկա
գօմբիւման մի' կարծեր...

— Լախըռաղդ լմնցա՛ւ... հէ՛մ չոգենաւս կուգայ
կոր... հէ՛մ ալ ոտքերս սառիլ սկսան...

— Ի'նչ կըլլայ պէ... ատ ալ բա'ն մընէ... քիչ մը
կը խօսինք... աս անգործութեան սօնը ո'ւր պիտի եր-
թայ...

— Անգործութիւն մի... ո'վ կըսէ կոր... այնքան
գործ կայ որ... միայն գործող պէտք է... մէկը ես եմ,
դադար չունիմ... առաւօտէն մինչեւ իրիկուն գործ...

— Փարաւրդ գործէն ի'նչ կեկէ որ...

— Ի'նչ ընես... ամէն ատեն փարալը՝ պիտի ըլլայ...

— Բայց հացագո՞րծը...

— Խոռոտ մասալի մը կարդայ...

— Տանտէ՛րը...

— Գլուխ մը գայլի աւետարան...

— Նպարաւաճա՞ռը...

— Անոր ալ չարգի մը երգէ...

— Էյ ատոր սօ՛նը...

— Իչալլահ աղէկ է... հի'չ հոգ մի ըներ...

— Հոգ ըրած չսնիմ ամա... մէթալիք ալ չու-
նիմ...

— Քեզմէ աղէկը չի կայ անանկ է նէ... ես փարա
ռեննայիր պանքան տէ, անկէ ալ չի կրնայիր առնել ու
հիմա մտածայիր նէ աղէկ էր...

— Ըսել է դրամ չունեցողը, ունեցողէն աղէկ է...

ԼՕՆԺԻՆ

ԼՕՆԺԻՆ

ԼՕՆԺԻՆ

Եթէ Հայ եղողը կ'ուզէ որ չխաբուի, դրամը պարա-
պը չի վառնէ, ապրանքին լաւագոյնն ու աժանը առ-
նէ, առանց կենալու պէտք է ուղղակի դիմէ՝

Մեծ Շուկա ոսկերիչներուն մէջ
ԺԱՄԱՅՈՅՅԻ ԵՒ ԳՈՂԱՐԵՂԷՆԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ՆԱՍԻՊ ԶԷԶՎԷՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Վաճառատունը, որ Թուրքիոյ միակ ներկայացուցիչն է
«ԼՕՆԺԻՆ» տիեզերահաշիւի ժամացոյցին և դանազան
ոսկի, արծաթ ու նիքէլ ժամացոյցներու և ժընէվի մառ-
քայով ոսկի շղթաներու ու գոհարեղէններու:

Առանց տատամբելու կրնանք վստահացնել ձեզի որ՝
Նասիպ Զէզվէճեան և Որդի վաճառատան նման չիք ու
պատուական ապրանք ծախող վաճառատուն չառ քիչ
կը գտնուի:

ԼՕՆԺԻՆ
ՄԻԱԿ
ԺԱՄԱՅՈՅՅԻ
ԳՆԵՑԷՐ

— Հէլպէ'թ... իշթէ առ ալ Համեւրոպական պատե-
րազմին օգուաներէն մէկն է... և դեռ առ պատերազ-
մէն կը դժգոհաք...

— Ո՞վ կը դժգոհայ, ընդհակառակը ա՛յնքան գոհ-
եմ որ...

— Հա՛ չէոյլէ, իմանա կէլ...

Յանկարծ Ներսէս Օհանեան, այդ պատուական
ազգայինը, դէպի շողենաւ վազել սկսաւ...

— Բիշ մըն ալ սպասէ, պնդեցի, ինչո՞ւ աճէլէ
կ'ընես...

— Կարեւոր դործ կայ... սա ժարդը տեսա՞ր...
Փառըգիւղցի ամուրի հարուստ Հայ մըն է, շարաթ մըն
է որ գլուխը կ'արդուկեմ, նայիմ ունեցած երկու տունը
Հիւանդանոցին վրայ կրնամ դարձնել...:

Ներսէս Օհանեանի «գործ» ըսածը առ է եղեր....

ԿԻԿ՝

(Շարունակելի... 1916 ին)

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0141989

13796

